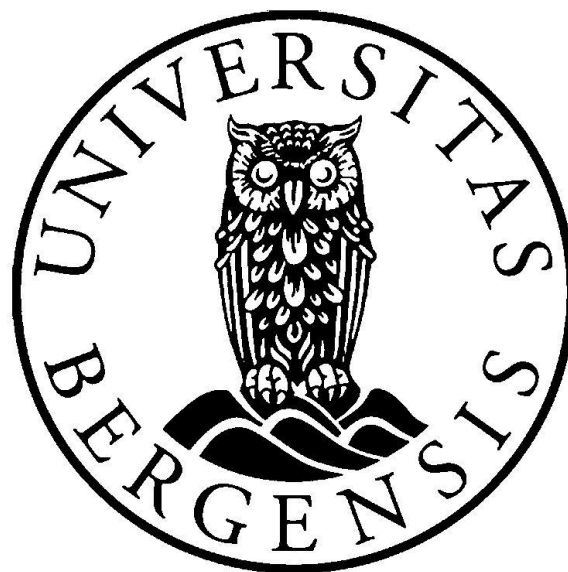


Hva med lisensen?

En studie av posisjoner i debatten om finansieringen av NRK.



Av

Regine Olsen-Hagen

Masteroppgave i Medievitenskap

Institutt for informasjons- og medievitenskap

Universitetet i Bergen

15. mai 2015

Forord

Jeg har alltid likt å skrive. Jeg har skrevet dikt, sangtekster og introduksjoner på utallige forestilte romaner. Problemet har alltid vært at jeg har mistet tålmodigheten før jeg har rukket å skrive mer enn omtrent ti sider.

Før jeg arbeidet med masteroppgaven, med kun en ide i hånd, forestilte jeg meg at det ville bli en spennende og lærerik skriveprosess hvor ordene ville flyte ut fra tastaturet og danne velformulerte og intelligente setninger. Det viste seg at det skulle bli en del vanskeligere enn som så. Planlegging, skisser, metode og analysearbeid. Akademisk skriving viste seg heller ikke å være min sterke side, da ordene jeg skrev ned fort dannet dramatiske setninger som ville passet bedre inn i skjønnlitteraturens univers.

Det er noen jeg vil takke som har hjulpet meg til å holde tungen rett i munnen og humøret oppe, selv under de mørkeste lesesalstimer. Min veileder, Hallvard Moe. Fra ide til ferdig produkt har han inspirert og hjulpet meg på veien. Han har kommet med forslag, konstruktive tilbakemeldinger og en tålmodig hjelpende hånd. Deretter vil jeg takke informantene som stilte opp til intervju, selv i en travel hverdag.

Mine lesesalskamerater. Det har vært litt utskiftning blant dem i løpet av skriveprosessen, men de har alltid vært lojale medsamsvorne i nedsnakking av masteroppgaver når jeg trengte litt oppmuntring. Mine romkamerater og familie. Etter litt tid forstod de at det viktigste ikke var å spørre hvordan det går i arbeidet med masteroppgaven. Det svaret hadde jeg aldri, selv om jeg av og til latet som. Uten dem ville jeg vært utmattet og mørbanket etter å ha løpt på veggen flere ganger.

Nina, Erik, Miriam, Stian og Eivind. Timene brukt på pauserommet i sjette etasje på Det Samfunnsvitenskapelige fakultet over en kopp kaffe og samtaler som ikke omhandlet akademia har ofte vært lyspunktet i en gjennomsnittlig dag på lesesalen.

Jeg vil også takke alle som har bidratt til å lese korrektur.

Det er nå med gledesfrykt at jeg forlater denne teksten. Det har vært en spennende og lærerik tid, både for masteroppgaven min og meg selv som individ. Det har vært et rent mareritt og en drøm som til slutt ble en fantastisk realitet.

Bergen, 14. mai 2015

Regine Olsen-Hagen

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1. Introduksjon	4
Oppgavens videre struktur.....	7
Kapittel 2. Studie av en mediepolitisk debatt – teoretisk tilnærming	9
Tre diskurser om allmennkringkasting	13
Analytiske innfallsvinkler.....	14
Oppsummering	15
Kapittel 3. Bakgrunn, teknologisk utvikling og usikkerhet for allmennkringkasting	17
Historisk redegjørelse for NRK-lisensen.....	17
Konvergens og digitalisering.....	20
Er allmennkringkasting truet?	22
Redegjøring for ulike finansieringsmodeller	24
Oppsummering	32
Kapittel 4. Metode	33
Kvalitativt intervju.....	33
Utvalg av informanter	35
Intervjusituasjon og ressurser	37
Analytisk forarbeid	38
Utfordringer	39
Dokumentanalyse	39
Kildekritikk	41
Forarbeid	42
Oppsummering.....	43
Kapittel 5. Analyse av kvalitative intervju	45
Allmennkringkasting og offentlighet.....	45
NRK på det kommersielle markedet	48

Finansieringsmodeller	52
Diskusjon	57
Politiske partier	59
NRK og TV 2.....	60
Argumenter for og mot de ulike finansieringsmodellene	61
Sett i forhold til Larsens diskurser om allmennkringkasting	62
Kapittel 6. Analyse av høringssvar	66
Hvem benytter anledningen?	67
Høringssvar fra kommersielle konkurrenter og øvrige instanser	68
Høringssvar fra privatpersoner.	72
Diskusjon.....	73
Sett i forhold til Larsens diskurser om allmennkringkasting	75
Kapittel 7. Konklusjon	78
Refleksjon.....	82
Veien videre.....	83
Vedlegg	85
Intervjuguide.....	85
Høringsinstanser: Kommersielle konkurrenter og øvrige instanser	86
Høringsinstanser: Privatpersoner.....	89
Litteraturliste.....	90

Kapittel 1. Introduksjon

Sist NRKs finansieringsmodell ble utredet var i 2007, da det daværende Kirke- og kulturdepartementet (nå Kulturdepartementet) skrev Stortingsmelding 30, *Kringkasting i en digital fremtid*. Målet var å utrede ulike finansieringsmodeller som kunne være mulige erstatninger til NRK-lisensen. Departementet konkluderte med at NRK fortsatt bør finansieres gjennom en kringkastingsavgift, og NRK-lisensen ble dermed ikke erstattet av en annen finansieringsmodell (Kultur- og kirkedepartementet 2007).

I forkant av utredningen hadde to professorer ved Norges Handelshøyskole (NHH), Hans J. Kind og Guttorm Schjelderup, gjennomført en studie hvor de fant at allmennkringkastere som er kommersielt finansiert etter hvert vil stå i fare for å ligne mer og mer på sine kommersielle konkurrenter. Rapporten ble også tatt i betraktning under arbeidet med Stortingsmelding 30 (Kind & Schjelderup 2007).

I 2013, 6 år senere, fikk Norge en ny regjering. Regjeringen består av to politiske partier hvor en av dem er det eneste partiet i Norge som foreslår å gjøre det som nettopp Kind og Schjelderup advarer mot - å kommersialisere NRK. Fremskrittspartiet har programfestet kommersialisering av NRK. Høyre, som er det andre politiske partiet i koalisjonsregjeringen har ikke programfestet å kommersialisere NRK, og ønsker heller å utrede alternative finansieringsmodeller. I 2014 sendte derfor regjeringen, med Kulturdepartementet i spissen, NRK-plakaten og NRK-lisensen på høring.

En endring av NRKs finansieringsmodell vil direkte påvirke folks lommebøker. En endring vil kunne resultere i at vi får en allmennkringkaster med et annet allmennkringkastingsoppdrag enn det vi i dag kjenner til. Endringen vil kunne påvirke strukturen i mediefeltet, hvor konkurransen som de kommersielle medieaktører får fra NRK vil bli redusert eller skjerpet. En vil derfor forvente at finansiering er et aktuelt tema i debatten om NRK.

Om en velger å fortsette med en offentlig finansieringsmodell kan en risikere at den nye modellen vil resultere i en høyere eller lavere utgift for det norske folk. Velger en å kommersialisere NRK blir resultatet at folk selv får bestemme om de ønsker å betale for NRKs tjenester eller ei. Dette er også en av grunnene til at NRK-lisensen har vært oppe til en offentlig debatt flere ganger. Det er det norske folk som finansierer NRK, og dermed kan det norske folk også bidra til å påvirke NRK.

I forbindelse med den offentlige høringen er NRK-lisensen igjen oppe til debatt. Jeg ønsker å se nærmere på de ulike posisjonene som eksisterer i debattens landskap hos ulike aktører. For å gjøre det studerer jeg følgende aktører: Politiske partier, NRK, kommersielle konkurrenter, øvrige instanser og privatpersoner.

Masteroppgaven min kunne gjerne tatt for seg debatten som har foregått i de ulike mediene om finansieringen av NRK. For å snevre inn oppgaven valgte jeg å kutte bort noe. Jeg har derfor fokusert på kvalitativt intervju og kvalitativ analyse av relevante aktører, da de vil gi meg en god pekepinn på hva som er de gjeldende posisjonene i debatten. I oppgaven vil jeg drøfte mine funn opp mot studier av mediepolitiske debatter. Det finnes også fordeler med å avgrense materialet. Dette vil jeg komme tilbake til i kapittel to.

Det norske folk finansierer NRK, og en kan derfor si at privatpersoner også har mulighet til å påvirke NRK. Samtidig har politiske partier påvirkningsmulighet, da kulturministeren i Norge er Generalforsamling i NRK. Kommersielle konkurrenter og øvrige instanser kan også påvirke NRK. Men de ulike aktørene vil også merke en eventuell endring i NRKs finansieringsmodell. Norske borgere vil bli rammet ved at avgiften som går til å finansiere NRK blir høyere eller lavere, og/eller endring i det kommersielle markedet vil påvirke hvordan kommersielle mediebedrifter kan operere. NRKs interne struktur vil også bli påvirket av en eventuell endring.

Finansieringen av NRK ved en kringkastingsavgift er omstridt, og den blir nå utfordret. Studien min tar for seg debatten om finansieringen av NRK i perioden under den offentlige høringen av NRK-plakaten og NRK-lisensen. Jeg vil ikke fokusere på selve NRK-plakaten, men på finansieringen av NRK. Oppgaven min tar ikke for seg debatten om selve NRK-lisensen. Jeg vil heller undersøke ulike posisjoner i debatten om finansieringen av NRK, med fokus rettet mot aktørers argumenter og synspunkter vedrørende ulike finansieringsmodeller som blir foreslått som alternativer til NRK-lisensen.

Hva kjennetegner posisjonene i debatten om finansieringen av NRK?

For å besvare problemstillingen jeg har valgt er det viktig å definere begrepet *posisjon*. Jeg ser det her som nødvendig å gjøre en avgrensning. Begrepet posisjon kan, som mange andre begrep i samfunnsvitenskapelig forskning, inneha flere betydninger. Det kan være en spesifikk lokasjon på et kart eller i et landskap, men det kan også bety holdninger og standpunkt et enkeltindivid, eller en gruppe, i samfunnet har. Jeg vil bruke begrepet i

sistnevnte sammenheng. Grunnen til at jeg ikke bruker begrepene holdning og/eller standpunkt er fordi begrepet posisjon også lar meg sortere de ulike argumentene til aktørene. Det er argumentene jeg benytter meg av for å plassere en aktør innenfor en gitt posisjon. Aktører kan ha ulike argumenter og standpunkt innenfor samme posisjon, og forholdet mellom aktørenes posisjon er derfor viktig i studien min.

En teoretiker som flere vil forbinde med begrepet posisjon er Bourdieu. Han plasserer posisjoner innenfor det kulturelle feltet. Distribusjonen av posisjonene strukturerer feltet, og feltets dynamikk er basert på kampen mellom de ulike posisjonene. Klasser er bygget opp av individer med samme posisjon i det sosiale rommet, og ifølge Bourdieu betyr det at aktører som befinner seg innenfor samme posisjon i det sosiale rommet vil være mer tilbøyelige til å ha felles egenskaper (Bourdieu 1993:16-17). Jeg skal ikke bruke teorier fra Bourdieu i studien min til å si noe om posisjonene i debatten. Det er kun begrepet *posisjon* jeg vil benytte.

Før jeg går videre vil jeg også understreke at det blir brukt ulike begreper i litteratur som tar for seg NRK-lisensen. NRK-lisensen er en kringkastingsavgift. Kringkastingsavgiften som finansierer NRK er en mediespesifikk avgift knyttet opp mot fjernsynsapparatet, og kan dermed også kalles for en fjernsynslisens eller TV-lisens. På grunn av at kringkastingsavgiften går til å finansiere NRK har den fått navnet NRK-lisensen. I løpet av oppgaven min vil jeg bruke både begrepet NRK-lisens og kringkastingsavgift.

For å besvare problemstillingen min benytter jeg meg av to ulike metodologiske tilnærminger: Kvalitative intervjuer og dokumentanalyse. Jeg har intervjuet tre politiske partier, Arbeiderpartiet (AP), Fremskrittspartiet (FrP) og Venstre (V) for å undersøke ulike posisjoner hos de politiske partiene. Jeg har også foretatt intervju av en representant for TV 2, som blir sett på som NRK sin største kommersielle konkurrent. Når jeg forsker på NRK er det også viktig å undersøke hva NRK mener vedrørende sin økonomiske fremtid. Jeg har derfor også intervjuet to representanter fra NRK. Jeg har hentet inn data fra den offentlige høringen av NRK-plakaten og NRK-lisensen hvor kommersielle konkurrenter, øvrige instanser og privatpersoner har fremmet sine synspunkter vedrørende NRK-lisensen og alternative finansieringsmodeller. Det samlede datamaterialet mitt dekker politiske partier, kommersielle konkurrenter, NRK, øvrige instanser og privatpersoner.

Ideen om allmennkringkasting er tuftet på demokratiske verdier og idealer, og den offentlige debatten rundt NRK-lisensen gir derfor en indikasjon på legitimiteten og statusen til kringkastingsinstitusjonen. Jeg har derfor valgt å undersøke de ulike posisjonene som

eksisterer i offentligheten ved å analysere høringsuttalelsene tilsendt Kulturdepartementet fra ulike høringsinstanser. Sammen med de kvalitative intervjuene dekker de ikke alle synspunkter som eksisterer i den offentlige debatten, og jeg kan derfor ikke generalisere på bakgrunn av mine funn. Dette vil si at mine funn ikke kan gjøres allmenngyldige - utvalget representerer ikke populasjonen i Norge (Østbye et al. 2007:248). Resultatene mine vil imidlertid kunne bidra til å si noe om, og skape en oversikt over, posisjonene i debatten. På bakgrunn av analysen foreslår jeg seks ulike posisjoner som de forskjellige aktørene jeg har studert innehar, og beskriver hva som kjennetegner dem. Disse presenterer jeg i kapittel syv.

For å undersøke de ulike alternative finansieringsmodellene som kan være mulige erstatninger for NRK-lisensen vil jeg se til andre land i Norden. Jeg vil undersøke de ulike finansieringsmodeller som eksisterer og gjøre rede for de ulike modellenes struktur. Her vil jeg også ta for meg positive og negative sider ved de ulike finansieringsmodellene, og hvordan de ulike finansieringsmodellene kan påvirke allmennkringkastere. Redegjørelsen for de ulike finansieringsmodellene som blir benyttet for å finansiere allmennkringkastere er også et større arbeid jeg har gjennomført for å kunne nærmere beskrive de ulike posisjonene i debatten og legge et teoretisk grunnlag for analysen.

Oppgavens videre struktur

I dette kapitlet har jeg introdusert problemstillingen min og hva oppgaven tar for seg. Forskning på allmennkringkasting er en stor del av det medievitenskapelige feltet. I det neste kapitlet vil jeg gå nærmere inn på hva mediepolitisk forskning innebærer, og se på relevante mediepolitiske forskningsprosjekter som grenser mot min egen studie. Jeg vil også se på hvilke begrensninger som ligger i mediepolitisk forskning, og hvordan man studerer mediepolitikk ved å ha et aktørorientert fokus.

Jeg vil i kapittel to gjøre rede for den teoretiske tilnærmingen. I kapittel tre legger jeg frem en historisk bakgrunn for videre forståelse av debatten rundt NRK, finansieringen av NRK og analysearbeidet. Her trekker jeg også frem ulike faktorer som er viktige for å forstå hvordan allmennkringkasting har endret seg, og hvilke utfordringer allmennkringkasting står ovenfor. Kapittel to og tre er derfor basert på tidligere forskning gjort på allmennkringkasting og mediepolitikk.

I kapittel fire vil jeg nærmere presentere de to ulike metodologiske tilnærmingene jeg har tatt i bruk for å samle inn og analysere datamaterialet. Jeg vil gjøre rede for min metodiske

fremgangsmåte og se på de ulike utfordringene jeg møtte på underveis. Jeg tar først for meg det kvalitative intervjuet og deretter dokumentanalysen.

Etter kapittel fire har jeg lagt et teoretisk, historisk og metodologisk grunnlag for oppgaven min. Kapittel fem tar for seg analysen av de kvalitative intervjuene, hvor jeg presenterer uttalelser fra de ulike aktørene som jeg benytter for å kartlegge og beskrive de ulike posisjonene, som her blir definert som mine funn. Kapittel seks tar for seg analysen av høringsuttalelsene (dokumentanalyse), hvor jeg presenterer utvalget og funnene fra analysen.

Til slutt vil jeg i kapittel syv besvare min problemstilling og oppsummere hva jeg har gjort i oppgaven. Jeg vil gjøre rede for funnene fra kapittel fem og seks, og mot slutten av kapittel syv reflekterer jeg over hvordan jeg har arbeidet med studien.

Kapittel 2. Studie av en mediepolitisk debatt – teoretisk tilnærming

Nå som jeg har gjort rede for min problemstilling og temaet for studien skal jeg se nærmere på hva mediepolitisk forskning innenfor det medievitenskapelige feltet er. For å få en bedre forståelse for mediepolitisk forskning, vil jeg se på ulike definisjoner av mediepolitikk. Jeg vil også undersøke nærmere hvorfor mediepolitikk er et viktig forskningsfelt. Hva gjør en egentlig når en studerer mediepolitikk og hva er det en ser etter?

Det mediepolitiske forskningsfeltet er stort, og det er derfor viktig med en avgrensning for studien min. Trine Syvertsen skriver i *Mediemangfold* (2004) at en avgrensning av det mediepolitiske feltet vil fortone seg forskjellig i henholdt til hvilken tidsperiode en skal studere mediepolitikken i (Syvertsen 2004:15). Dette er fordi nye teknologier har forandret mediene, og mediene blir i dag regulert på en annen måte enn hva de gjorde da radioen og fjernsynet først gjorde sitt inntog.

Syvertsen har skissert fire ulike faser innenfor den mediepolitiske utviklingen. Årene frem til 1980 kan beskrives som en monopolfase. Kringkastingsmonopol, statlig eierskap av radio og en omfattende regulering av kringkastingssektoren er de dominerende kjennetegnene innenfor denne fasen. Fasen fra 1980-1990-tallet kaller Syvertsen for en eksperiment- og privatiseringsfase. Omorganisering av NRK, eksperimentering med nye kringkastingsformer og fremveksten av mediekonglomerater med interesse innenfor flere ulike medier er noen av de viktigste kjennetegnene (Syvertsen 2004:14).

Fra 1990-tallet og frem til 2000-tallet blir Internett et massemedium, og et mediepolitisk kompromiss blir inngått, noe som åpner for privat kringkasting på fjernsyn ved siden av NRK som statlig eid allmennkringkaster. TV 2 blir etablert og starter ordinære fjernsynssendinger i 1992, og fasen kan dermed kalles for en duopolfase. Duopolfasen fortsetter frem til 2000-tallet, men sprekker opp med inntoget nye internasjonale fjernsynskanaler som et resultat av globaliseringen. Konvergens mellom ulike type medieteknologier fører også til at nye mediepolitiske utfordringer oppstår og legger grunnlaget for en større mediedebatt (Syvertsen 2004:14).

I den siste fasen dukker begrepet mediedebatt frem. Studien min er forankret i denne fasen. Digitalisering og mediekonvergens utfordrer mediepolitikken, og tidligere mediepolitiske grep for å regulere mediene står i fare for å bli utdatert og vanskeligere å håndheve. Før jeg ser nærmere på hvordan mediepolitikken blir utfordret vil jeg først definere hva mediepolitikk og medieforskning er.

Helge Østbye definerer mediepolitikk som statens forhold til massemedienes virksomhet (Østbye 1988:31). I denne definisjonen ligger det at mediene ikke får operere fritt i samfunnet, men blir regulert av staten og ulike internasjonale og nasjonale beslutningsorganer. Vi kan dermed si at politiske beslutninger påvirker mediestrukturen.

Preben Sepstrup (2004:14-15) skriver i *Forskning i mediepolitikk – mediepolitisk forskning* at medieforskning kun bidrar i begrenset omfang til å skape en forståelse for medienes utvikling og form. Som oftest skjer dette «i form af kommentarer til politiske udspil, forretningsmessige initiativer og de af mediebranchens prognoser, der bliver kendt gennem medier». Han argumenterer også for at et problem innenfor medieforskning er at det mangler felles forståelsesrammer for hvordan man håndterer mediestrukturens betydning, noe som skaper et problem for medieforskningen da det blir vanskelig å forklare hvilken betydning forskningen har for mediebransjen, organisasjonene, politikerne og brukernes interesse i mediesystemet.

Sepstrup har skissert en modell for tre forhold som påvirker mediestrukturen, og sammenfatter de tre forholdene som etterspørsel, teknisk utvikling og politiske beslutninger. Sepstrup mener som Østbye at (medie)politiske beslutninger påvirker mediestrukturen på lik linje som teknologi og etterspørsel kan påvirke mediene (Sepstrup 2004:15). Jeg vil i oppgaven min se nærmere på det (medie)politiske aspektet.

Mediene blir styrt og regulert på flere arenaer: Den offentlige debatt, innenfor de enkelte mediene og i politiske organer. Det er ikke bare (medie)politiske beslutninger som påvirker mediene. Med dette som bakgrunn mener Trine Syvertsen at Østbye sin definisjon av mediepolitikk blir for snever. Syvertsen argumenterer for at definisjonen tar sikte på «studier av statsmyndighetenes utøvende politikk i forhold til mediene» (Syvertsen 2014:15), såkalte *government studies*. Syvertsen argumenterer for at en definisjon av mediepolitikk heller bør reflektere *media governance*, studier av den samfunnsmessige styringen av mediene (Syvertsen 2004:15). Ved å benytte Syvertsen sin definisjon vil ikke fokus kun ligge på politiske organer, men også samfunnsmessige forhold som kan bidra til å påvirke mediene.

Forskjellen på de to begrepene *government* og *governance* er at *government* beskriver de aktørene som tradisjonelt har styrt mediene, som for eksempel statsmyndigheter. Begrepet *governance* inkluderer også andre aktører, samfunnsmessige normer og diskurser i teorien om hvem som styrer mediene. *Governance* kan dermed sies å være et utvidet begrep som signaliserer at det ikke lenger kun er de tradisjonelle beslutningsorganene som styrer mediene,

men at også andre aktører og samfunnsmessige faktorer har en påvirkende og styrende effekt på mediene (Rhodes (1997) i Syvertsen 2004:15-16).

Jeg mener selv, som Syvertsen, at begrepet governance er passende når en skal beskrive regulering og påvirkning i dagens mediebilde. Østbys definisjon er imidlertid åpen for at mediene ikke blir regulert i vakuum, og antar at også andre aktører har en betydning i utformingen av mediepolitikken. Oppgaven min er forankret i en regjerings initiert prosess (offentlig høring), og oppgaven kan derfor sies å ta utgangspunkt i government-begrepet da den fokuserer på aktører som tradisjonelt sett har blitt antatt å ha stor påvirkningskraft. Samtidig forutsetter studien min også at både politiske- og øvrige aktører har en styrende effekt på mediene. På bakgrunn av dette vil både politiske og øvrige aktører være relevante kilder i mitt forskningsarbeid.

Det finnes flere tekster innenfor medievitenskapelig forskning som ser på endringsfaktorer og hvordan de har påvirket allmennkringkastere. Anker Brink Lund, Lars Nord og Johan Roppen (2009) har undersøkt allmennkringkastere i Skandinavia i det 21. århundre, hvor de fokuserer på ulike faktorer som påvirker mediene i Norge, Sverige og Danmark. De har analysert styrker og svakheter ved måten de ulike allmennkringkasterne er strukturert, og hvor robuste de er til å imøtekomme nye teknologiske og samfunnsmessige endringene i tiden etter Internett gjorde sitt gjennombrudd. Her har også finansieringsmodellene blitt satt i fokus. I studien om NRK kom de frem til at det har vært et skifte i det politiske synet på NRK. De argumenterer også for at rammevilkårene for NRK går i en mer liberal retning som ligner de som kommersielle kringkasterne arbeider innenfor. I studien fant de at flere politiske partier nå ser mot alternativer til NRK-lisensen (Lund, Nord & Roppen 2009:93).

Johan Roppen (2009:7) har også gjennomført en analyse av hvordan en eventuell kommersialisering av NRK vil utføres og hva det ville resultert i for det norske mediemangfoldet. Han konkluderer med at de kommersielle aktørene, og spesielt TV 2, vil få hard konkurranse i annonsemarkedet. «Man må anta at det vil stå igjen bare én vinner i konkurransen mellom allmennkringkastere, og den andre aktøren blir da tvunget til å velge en nisjestrategi for å overleve. Om det blir NRK eller TV 2 som vinner er umulig å si på forhånd» (Roppen 2010:17). Her blir det antatt at kun en av de to kringkasterne vil kunne overleve ved å fortsette som de gjør i dag, om NRK blir kommersialisert. Dette betyr at en eventuell kommersialisering av NRK vil svekke mediemangfoldet.

NRK sin rolle i det kommersielle markedet er et hyppig tema i medievitenskapelige tekster og mediepolitisk forskningsarbeid. I tiden under den offentlige høringen av NRK-plakaten kom det flere rapporter tilknyttet temaet. Mediebedriftenes Landsforening utførte en studie hvor de konkluderte med at NRK kan være en tøff konkurrent for kommersielle kringkastere, selv om de ikke tar andeler fra det kommersielle annonsemarkedet som de øvrige kommersielle kringkasterne er avhengige av for å finansiere sin drift. NRK krever ikke brukerbetaling for sine tjenester på nett, samt at NRK ikke har reklame på sine nettsider som kan være irriterende eller forstyrrende for brukerne. I undersøkelsen kom det frem at NRKs virksomhet på nett, mobil og nettbrett generelt vil fungere konkurransevridende da innholdet fremstår som gratis for brukerne, også for dem som ikke betaler NRK-lisens (Olufsen et al. 2014:24).

Rapporten fikk kritikk rettet mot utvalget av informanter som tok del i studien. Et spørreskjema ble tilsendt medieledere, hvor de blant annet ble spurt om de opplevde NRK som en konkurrent. Professor ved Norges Handelshøyskole (NHH), Lars Sjørgard, kritiserer utvalget for å være lite representativt, og argumenterer for at metodiske svakheter i studien medfører at resultatene ikke bør tillegges særlig vekt (Sjørgard 2015).

Kort tid etter at MBL presenterte sine funn, ble en annen studie lagt frem. Samfunn- og næringslivsforskning (SNF) fikk i oppdrag fra Kulturdepartementet å undersøke om NRKs aktivitet på internett er en trussel mot lokal- og regionalaviser. Rapporten som ble publisert i 2015 fokuserte på noen konkurransemessige virkninger av NRK sine nyhets- og aktualitetstjenester, samt ekstratjenester som yr.no, yringer.no og ut.no. I undersøkelsen konkluderes det med at det er vanskelig å si noe om NRK stjeler brukere fra andre kommersielle nettaviser, da flere brukere «multihomer» - benytter flere nettaviser på en gitt dag (Gabrielsen et al. 2015: 106). Avslutningsvis skrives det i rapporten at det er liten grunn til å tro at NRK sin tilstedeværelse på nett begrenser de øvrige avisenes mulighet til å finansiere sin drift ved å ta betalt fra brukerne på nettet. De konkluderer også med at NRK sine regionale og lokale netjtjenester dekker andre områder og behov enn typiske lokale kommersielle nettaviser. NRK sin tilstedeværelse er mest sannsynlig positivt for publikum sitt samlede tilbud på nett (Gabrielsen et al. 2015:140).

Skogli, Grünfeld, Gotaas og Amble (2014) gjorde en analyse av ulike finansieringsmodeller, også på oppdrag fra Kulturdepartementet. De foretok en komparativ analyse av ulike finansieringsmodeller og vurderte de positive og negative sidene ved hver og en av dem. Dette ble gjort for å undersøke nærmere om en alternativ finansieringsmodell vil kunne

erstatte NRK-lisensen. De konkluderte med at NRK kan opprettholde politisk og økonomisk uavhengighet ved samtlige av finansieringsmodellene som ble utredet, men at en finansieringsmodell hvor inntektene går direkte til NRK er mest robust. Samtidig vil en lisensmodell være det beste alternativet for å sikre legitimiteten til NRK, da det er enkelt for publikum å se hva de betaler for og hvilket tilbud de får for lisenspengene (Skogli et al. 2014).

Tre diskurser om allmennkringkasting

For å beskrive hva som kjennetegner de ulike posisjonene i debatten vil jeg benytte meg av tre diskurser skissert av Haakon Larsen. Larsen (2008) forsket på forskjellene mellom den mediepolitiske debatten i Norge og Sverige i 2006, hvor det i begge land oppstod en større debatt om allmennkringkasting. Larsen gjorde her en komparativ analyse av avisartikler som ble publisert i tidsrommet, samt kvalitative intervjuer med relevante personer. Larsen kartla også tre diskurser basert på demokratiteori, og brukte diskursene for videre å belyse forskjellene i debatten i de to landene.

De tre allmennkringkasterdiskursenes normative fundament baserer seg på tre demokratiteoretiske perspektiver: Neoliberal demokratiforståelse, deliberativ demokratiforståelse og pluralistisk demokratiforståelse. Innenfor den neoliberale demokratiforståelsen søker man etter et fritt marked hvor staten spiller en minimal rolle. Sentrale teoretikere innenfor denne demokratiforståelsen er Robert Nozick (referert i Larsen 2008:321-322) og Friedrich Hayek (referert i Larsen 2008:321-322) som har fokusert på å forsvare det frie marked og liberalismen mot velferdsstaten (Larsen 2008:321-322).

Innenfor en deliberativ demokratiforståelse fremheves reflekterte og raffinerte holdninger som et normativt grunnlag for politikkutforming. En sentral teoretiker her er Jürgen Habermas som har kalt det deliberative demokratiet for diskursdemokrati. Habermas (referert i Larsen 2008:321-322) argumenterer for at enhver politisk beslutning må hvile på en oppslutning blant det brede lag av folk for å oppnå legitimitet. Han mener derfor at en velfungerende offentlighet er grunnleggende for demokratiet (Larsen 2008:321-322).

Den siste av de tre demokratiteoretiske forståelsene er det vi kan kalle for pluralistisk demokratiforståelse. Det er her vi finner pluralismediskursen. En av variantene innenfor denne forståelsen er utviklet av Chantal Mouffe (referert i Larsen 2008:321-322) og kan sies å stå i opposisjon til den deliberative. Her blir uenighet, mangfold, og emosjonelt engasjement fremhevet som viktige verdier. Mens Mouffe er opptatt av at engasjement og følelser skal

tilhøre den offentlige arena mener Habermas at de hører hjemme i den private sfæren (Larsen 2008:322-323).

Det er på bakgrunn av disse tre demokratiteoretiske forståelsene at Larsen har skissert tre allmennkringkasterdiskurser som han benytter for å si noe om forskjellene i den mediepolitiske debatten i Norge og Sverige. Medborgerdiskursen bygger på den deliberative demokratiforståelsen. Konsumentdiskursen bygger på den neoliberale demokratiforståelsen, mens pluralismediskursen bygger på den pluralistiske demokratiforståelsen.

Jeg vil benytte meg av Larsens tre diskurser for å si noe om posisjonene i debatten om finansieringen av NRK. Dette vil jeg vil komme tilbake til i kapittel fem og seks hvor jeg analyserer dataene fra de kvalitative intervjuene og høringsuttalelsene.

For å kunne kartlegge posisjoner som utvalget mitt kan plasseres innenfor vil jeg benytte meg av et aktørorientert fokus. Et aktørorientert fokus er en av flere analytiske innfallsvinkler en kan ha når en driver mediepolitisk forskning. Jeg vil gå videre med å forklare hva en aktørorientert tilnærming er, og se på begrensningene som ligger i den gitte tilnærmingen. Det ligger også begrensninger innenfor det mediepolitiske forskningsfeltet. Jeg vil derfor gjøre rede for kritikken som mediepolitisk forskning og en aktørorientert tilnærming har fått.

Analytiske innfallsvinkler

Etter å ha kartlagt norsk medieforskning med mediepolitiske problemstillinger har Trine Syvertsen identifisert fire overordnede tilnærminger til mediepolitisk analyse. Den første er studier hvor en forsøker å evaluere mediepolitikkenes innhold. Den andre tilnærmingen forsøker å forklare politikkenes utforming, ved å fokusere på politiske aktører og/eller ved å fokusere på strukturelle rammebetingelser. Den tredje er studier av mediepolitikkenes implementering, hvor en studerer hvordan mediepolitikken realiseres i praksis. Den fjerde tilnærmingen Syvertsen fant er studier av mediepolitikk som ser på språklige konstruksjoner eller symbolske handlinger (Syvertsen 2004:50).

I min masteroppgave benytter jeg meg av den andre tilnærmingen hvor forskeren fokuserer på politiske og øvrige aktører. Den aktørorienterte tradisjonen har sitt opphav i pluralistisk samfunnsvitenskapelig tradisjon. Studier innenfor denne tradisjonen har primært fokusert på åpne og eksplisitte beslutninger som er tatt av parlamenter og organer (Syvertsen 2004:55).

I studier med aktørorientert fokus tar en gjerne utgangspunkt i ett eller flere politiske partiers standpunkt, og forutsetter at de politiske partiene har et stort politisk handlingsrom. Ofte tar

man gjerne også utgangspunkt i et bestemt politisk spørsmål eller problem og drøfter hvilke forslag for løsning som de ulike politiske partiene presenterer (Syvertsen 2004:56).

Studien min tar også for seg høringen av NRK-plakaten og NRK-lisensen, i tillegg til å undersøke posisjonene til politiske partier, NRK og TV 2. I høringsnotatet som Kulturdepartementet sendte ut til de ulike høringsinstansene la de til grunn to faktorer (endring i NRK som institusjon og medielandskapet for øvrig) som til sammen tilsier at det er et behov for en gjennomgang av NRKs mandat og samfunnsrolle. En kan derfor si at Kulturdepartementet, gjennom høringen, definerer noen mediepolitiske spørsmål.

Det ligger også begrensninger i et aktørorientert forskningsprosjekt. Det er ikke lenger slik at det er nasjonale beslutningsorgan som står for alle ledd i en beslutningsprosess. Syvertsen (2004:57) skriver at nasjonale politiske aktørers handlingsrom er begrenset og at et for strengt fokus på aktører derfor kan føre til problemer når en skal studere mediepolitisk beslutningsprosess. Når en har et aktørorientert fokus kan det oppstå problemer om forskeren kun forholder seg til aktørenes eksplisitte holdninger og argumenter, uten å problematisere disse i forhold til status og legitimitet (Syvertsen 2004:57).

Allmennkringkastere er unndratt regulering fra EU (den Europeiske Union) på grunn av at lisensfinansierte allmennkringkastere som ikke finansieres av kommersielle inntekter, men en ren offentlig finansieringsmodell, går inn under definisjonen kulturinstitusjoner, og ikke informasjons- og kommunikasjonsbedrifter. I 1997 ble den såkalte Amsterdamprotokollen vedtatt, hvor det stadfestes at alle medlemslandene har rett til å bestemme selv over finansiering og mandatet til allmennkringkasterne. NRK må allikevel forholde seg til EUs konkurranseregler og kunne dokumentere at lisensmidlene ikke blir brukt til å subsidiere kommersielle tjenester og virksomhet (Syvertsen 2004:197-198).

Det er opp til den norske stat hvordan vi ønsker å finansiere NRK. Jeg har derfor ikke valgt å gå videre inn på temaet om regulering på internasjonalt nivå. Jeg har heller valgt å fokusere på nasjonale reguleringsorgan, nærmere bestemt Kulturdepartementet. Jeg vil ikke ha et strukturorientert perspektiv i analysen, men fokuserer på aktørene og forslagene de fremmer for å kunne kartlegge de ulike posisjonene i debatten om finansieringen av NRK.

Oppsummering

Jeg har i det foregående gjort rede for en mediepolitisk forskningstradisjon med et aktørorientert fokus for å vise hva mediepolitisk forskning kan brukes til, og hva en ser etter

når en studere mediepolitikk. Jeg vil i kapittel fire, som omhandler metode, forklare nærmere hvordan jeg selv gikk frem i min studie for å samle inn og analysere data.

Når en skal utføre en studie innenfor mediepolitikk er det viktig å ha en historisk og teknologisk forståelse for allmennkringkastingens fremvekst og utvikling, noe jeg skal se nærmere på i kapittel tre. Dette er nødvendig for en videre forståelse av mediepolitikk som et aktuelt forskningsfelt. I studien min er det også viktig for å forstå de ulike posisjonene som eksisterer i debatten om NRK-lisensen og hva argumentene for og mot en offentlig finansiering hviler på. Jeg vil også undersøke nærmere hvordan allmennkringkasting blir oppfattet i dag, og kapittel tre bygger derfor også på relevant teori for oppgaven.

Kapittel 3. Bakgrunn, teknologisk utvikling og usikkerhet for allmennkringkasting

For å kunne forstå debatten om NRK-lisensen er det viktig med et historisk perspektiv og forståelse for det som skal undersøkes. Preben Sepstrup skriver i *Forskning i mediepølitik – mediepølitisk forskning* (2004:12) at for å kunne beskrive noe må man først ha en forståelse av hva som skal beskrives.

Jeg har i dette kapittelet valgt å skrive om noen hendelser i historien til NRK som har vært viktige i utformingen av den nåværende NRK-lisensen og som er relevante for problemstillingen min. Jeg har valgt å trekke frem ulike hendelser som har vært med på å forme NRK og finansieringsmodellen til NRK frem til 90-tallet da digitaliseringen startet for fullt i Norge. Herfra vil jeg gjøre rede for digitalisering og mediekonvergens, og se på hvordan disse trekkene har bidratt til å forme vår oppfatning av allmennkringkasting.

I slutten av kapittelet vil jeg ta for meg alternative finansieringsmodeller. Utredningen av alternative finansieringsmodeller er et omfattende arbeid, og en viktig del av arbeidet med å kartlegge de ulike posisjonene i mediedebatten om finansieringen av NRK. Jeg vil her gjøre rede for positive og negative sider ved hver og en av modellene, og vise til ulike nordiske land hvor de ulike modellene blir tatt i bruk.

Historisk redegjørelse for NRK-lisensen

Kringkastingsavgiften har eksistert siden før NRK ble stiftet. Historien til den norske kringkastingsavgiften begynner i 1924 og varer frem til dags dato. Kringkastingsavgiften var først en avgift knyttet opp mot en annen mediespesifikk teknologi, nemlig radioapparatet. Alle som eide et radioapparat var pålagt å betale lisensavgift. Avgiften var på den tid på omtrent 20 norske kroner og det var Telegrafverket som tok seg av innkrevingen (Halse & Østbye 2003:29).

Før allmennkringkasting ble tilknyttet den norske stat var det private aktører som stod for radiosendingene, produksjon av innhold og utbygging av sendernettet for radiodistribusjon. Finansieringen bestod da av delvis reklameinntekter, lisens og en stempelavgift på 10 prosent av alt radiomateriell (Dahl 1999:59).

I 1933 vedtok Stortinget at all kringkasting skulle driftes av staten. Dette var et resultat av kritikk som staten hadde fått i forbindelse med hvordan radiovirksomheten hadde blitt drevet. Kritikken rettet seg i hovedsak mot tekniske feilinvesteringer, korrupsjon, programinnhold og programkvalitet. Det var venstresiden i det politiske landskapet som var for statlig drift av

kringkasting, mens høyresiden stilte seg kritiske til at kringkasting skulle underlegges statlig eierskap. Den 22. juni i 1933 vedtok Stortinget en kringkastingslov som resulterte i stiftelsen av et statlig kringkastingselskap, Norsk rikskringkasting (NRK). Kringkasting ble dermed knyttet til staten og NRK fikk kringkastingsmonopol, noe de skulle holde på frem til 1981 (Schwebs & Østbye:2007:56).

Det var Televerket som stod for innkrevingen av lisensavgiften, og lisenskartoteket var med dette adskilt fra NRK-huset. Høsten 1940, etter okkupasjonen, flyttet NS-ledelsen hele kringkastingsvirksomheten som Televerket tidligere hadde hatt ansvaret for over til NRK (Dahl & Bastiansen 1999:75) og samlet hele virksomheten under samme tak (Dahl & Bastiansen 1999:41). Den 8. mai 1945 ble ethvert tiltak som NS hadde iverksatt under krigen gjort ugyldige og ble dermed sett på som ulovlige. Det var også mange som var svært positive til å ha driften samlet under samme tak i NRK, noe som hadde resultert i at de også fikk kontroll over de tekniske aspektene ved NRKs kringkastingsvirksomhet. En av grunnene til at flere i NRK ønsket å ha alle aspekter ved kringkasting samlet under samme tak var fordi de mente at politikere tok en for stor interesse i måten NRK ble driftet. Ved å samle alt i et hus fikk NRK også en større avstand fra politiske innflytelser (Dahl & Bastiansen 1999:75). Flyttingen av lisenskartoteket fra Televerket og over til NRK-huset ble en varig løsning etter krigen (Dahl & Bastiansen 1999:41).

På 1950-tallet startet NRK med prøvesendinger av lyd og bilde gjennom luften. Fjernsynet var kommet til Norge. Kong Olav V åpnet offisielt fjernsynet den 20. august 1960. På den tid var fjernsynssendinger tilgjengelige for innbyggere i Oslo og Bergen (Halse & Østbye 2003:128-134). Finansieringen av NRK var fremdeles ved lisensiering av radioapparater. Etter fjernsynets inntog ble det også lagt en stempelavgift på fjernsynsapparater og en egen fjernsynslisens. En kunne ikke slutte å lisensiere radioapparatene da det ikke var nok norske husstander med fjernsynsapparater til å finansiere hele NRK ved en fjernsynslisens. Radio- og fjernsynslisensen var delt i to ulike lisenser og var forbeholdt teknologiområdet til den gitte kringkastingsteknologien som ble lisensiert (Dahl & Bastiansen 1999:163).

Fjernsynslisensen skulle ikke bare finansiere utvikling av fjernsynsprogram, men også utbyggingen og vedlikehold av sendernettet. Det var NRK som sto ansvarlig for utbyggingen, og målet var at fjernsynslisensen skulle kunne finansiere utbyggingen uten at NRK tapte penger på det (Dahl & Bastiansen 1999:153-154).

Det var ikke forventet at inntektene fra fjernsynslisensen ville bli noe særlig høye, men det skulle vise seg at hungeren for fjernsynet var fem til seks ganger større enn først antatt (Dahl & Bastiansen 1999:321-324). Når radiolytterne gikk til innkjøp av fjernsynsapparater begynte inntektene fra radiolisensen å gå ned. I 1963 traff lisensinntektene fra radioen et bunnivå, hvor det kun var 8264 registrerte radiolisenser (Dahl & Bastiansen 1999:378). På starten av 1970-tallet økte NRK antall radiotimer fra 12,7 (1961) til 17,1 (1971). NRK hadde da arbeidet med å gjøre radiotilbudet mer attraktivt og radiolisensene steg igjen og inntektene vokste (Dahl & Bastiansen 1999:395).

Lisensinntektene gikk ikke bare til drift og utvikling av programinnhold, men også til å bygge ut og vedlikehold av sendernettverket slik at alle norske borgere kunne motta NRK sitt innhold på fjernsynsapparatet. Vi kan derfor si at lisensavgiften gjorde det mulig å samle hele det norske folk om NRK sine sendinger, både på radio og fjernsyn, og det var det norske folk som finansierte utbyggingen.

NRK skulle holde på monopolet i nærmere 50 år. Ved oppløsningen av NRK-monopolet den 16. desember 1981 fikk NRK for første gang konkurranse fra private kringkastere. Grunnen til avskaffelsen av monopolet var tekniske og politiske. Det var vanskelig å holde på monopolet. Mennesker som var bosatt nær den svenske grensen kunne kjøpe en antenne som tillot dem å ta inn svenske kanaler på sitt fjernsynsapparat. Det kom også sterk konkurranse fra kanaler som sendte over satellitt og distribuert over kabelanlegg (Halse & Østbye 2003:192-193). I tillegg eksisterte det også et politisk ønske om mangfold i fjernsynskanaler.

Etter monopolets fall fikk NRK konkurranse fra flere private fjernsynskanaler og radiokanaler, både internasjonale og nasjonale. I 1988 startet TV 3 og TV Norge ordinære fjernsynssendinger rettet mot det norske publikum. På grunn av at TV 3 sendte fra London, trengte kanalen ikke konsesjon for å distribuere fjernsynssignaler i Norge. TV 2 fikk innvilget konsesjon til å drive riksdekkende fjernsyn i slutten av 1991. Den 5. september 1992 starter TV 2 med ordinære reklamefinansierte fjernsynssendinger (Halse & Østbye 2003:213-221).

NRK gikk fra å være en statlig forretningsbedrift til å bli en statlig stiftelse i 1988. Dette var for å styrke NRKs uavhengighet til politiske myndigheter. I 1996 ble NRK igjen omorganisert og gikk over til å bli et statlig aksjeselskap. Grunnen for den nye omorganiseringen var at det i årene mellom 1988 og 1996 hadde funnet sted flere store utfordringer. Som en statlig stiftelse fikk NRK større budsjettmessig frihet, men det var vanskelig å være tilstrekkelig handlingsdyktige. Omorganiseringen av NRK til et statlig aksjeselskap løste mange av

utfordringene, spesielt med tanke på eksperimentering med hvordan en kunne innlemme ny teknologi i virksomheten. NRK, som et statlig aksjeselskap, er fremdeles underlagt politisk styring, men styret og generalforsamlingen til NRK står utenfor de redaksjonelle beslutningene og programvirksomheten (Kultur- og kirkedepartementet 2007). Det ville nå også bli enklere for NRK å konkurrere mot de nye private aktørene i det norske medielandskapet.

På dette tidspunktet i historien var det også to andre faktorer som bidro til at mediene endret seg og som har satt NRK-lisensen under press. Jeg skal nå gjøre rede for den teknologiske utviklingen med fokus på digitalisering og konvergens og se på hvordan de har påvirket norsk kringkasting og vår oppfatning av kringkasting. Den teknologiske bakgrunnen vil også gjøre det enklere å forstå flere av argumentene som blir brukt i mediedebatten som jeg har knyttet studien min opp mot. Jeg vil derfor kartlegge noen av faktorene som har bidratt til at mediene har endret seg.

Konvergens og digitalisering

Den raske og gjennomgripende utviklingen innen informasjonsteknologi er i ferd med å endre vår hverdag. Vi står midt oppe i en utvikling som i historisk perspektiv kan sammenlignes med overgangen fra jordbruksamfunnet til industrisamfunnet (Den norske IT-veien. Bit for bit. 1996:3).

Det skjedde noe med samfunnet på 1980-tallet. Datamaskiner, CD-ROM, mobiltelefoner og internett er blant teknologiene som bidro til en større samfunnsendring. I rapporten fra Statssekretærutvalget for IT, *Den norske IT-veien. Bit for Bit* (1996), blir det hevdet at en kan sammenligne hvordan informasjonsteknologien forandret samfunnet vårt på lik linje som hvordan industrialiseringen forandret det i sin tid. Det er vanskelig å sammenligne i hvor stor grad industrialiseringen og informasjonsteknologien har endret samfunnet vårt, men jeg vil hevde at industrialiseringen førte med seg endringer som bidro til modernisering og en endring i samfunnsstrukturen. På samme måte har informasjonsteknologien bidratt til å modernisere telekommunikasjonsteknologien og medieteknologien, samt måten vi anvender dem.

Telefonen gjorde sitt inntog i Norge tidlig på 1900-tallet, radioen på 1920-tallet og fjernsynet på 1950-tallet, og de forskjellige teknologiene tjente ulike formål. Patrice Flichy (1995) skriver i *Dynamics of modern communication* at konvergens av telekommunikasjon, kringkasting og data gjør at mediene fra og med 1990-tallet har flere lignende funksjoner og

mer til felles. Den teknologiske konvergensen kom som et resultat av digitaliseringen, og endret medieteknologiene og måten de blir tatt i bruk (Flichy 1995:172-173).

Mediekonvergens er en sammensmeltning av tidligere distinkte medieplattformer. Konvergens betyr at den samme informasjonen (bilde, tekst og lyd) er tilgjengelig gjennom hvilken som helst form for telekommunikasjon eller kringkasting. Et eksempel på konvergens er nettaviser. Før måtte en se seg nødt til å kjøpe en papiravis, skru på radioapparatet eller fjernsynet for å holde seg oppdatert i nyhetsbildet. I dag er nyhetene tilgjengelig på internett, og vi kan hente de opp via en smarttelefon, nettbrett og/eller fjernsynsapparat. Konvergens visker ut tidligere tradisjonelle grenser mellom medieplattformer (Helgesen & Gaustad 2002:101).

Endringene som har funnet sted er også et resultat av en annen viktig faktor. Digitalisering er en prosess hvor informasjon blir lagret, distribuert og mottatt i form av binære tall (0 og 1). Representasjon av informasjon ved hjelp av binære tall krever langt mindre plass, og gjør at overføringen av informasjonen går raskere. Digital formidling har også sterke kostnadmessige og kvalitative fortrinn fremfor de analoge metodene som tidligere ble tatt i bruk. Grunnen er at digitalisering er komprimering av informasjon, og muliggjør at sendernettet kan utnyttes på en langt mer effektiv måte. I dag kan vi for eksempel sende 40 fjernsynskanaler på den samme gitte plassen hvor vi før kun kunne sende 4 kanaler.

Alle mediebedrifter, unntatt NRK, som ønsker å distribuere innhold via trådløse eller bakkebaserte senderanlegg må søke konsesjon fra staten. NRK har gjennom kringkastingsloven lovbestemt rett til å drive kringkasting og trenger dermed ikke å søke konsesjon for å få lov til å drive kringkasting i Norge. En av grunnene til at konsesjonsavtaler ble utlyst er på grunn av knappheten som eksisterer i spekteret. Frekvensknapphet handler om at det er en stadig økende etterspørsel etter å få distribuere i det elektromagnetiske spekteret, både for distribusjon av kringkasting, men også mobil telekommunikasjon. Spekteret er delt opp i ulike segmenter hvor frekvenser innenfor segmentene er forbeholdt visse teknologier og tjenester. Konsesjonsrunder er et viktig virkemiddel for å tildele ulike aktører frekvensområder for distribusjon i det elektromagnetiske spekteret. Reguleringen av det elektromagnetiske spekteret skal forhindre at distribusjon fra ulike aktører og av ulike tjenester kolliderer. Det eksisterer kun et gitt antall frekvenser i spekteret, og plassen er derfor begrenset (Sunnevåg & Bjorvatn 2000:1).

Det var først på 1990-tallet at digitaliseringen startet for fullt. Norges televisjon (som er eid av NRK, TV 2 og Telenor) fikk i 2006 konsesjon for å bygge ut det digitale bakkenettet i Norge, med en konsesjonsperiode fra 2006 til 2021 (Regjeringen 2014 a). I 2011 vedtok også et flertall i Stortinget hvor alle partier, utenom FrP, stemte for digitalisering av radio (Kulturdepartementet 2010-2011). Med digitalt fjernsyn og radio vil ikke frekvensknappheten lenger være et hinder for kanalmangfold, og konsesjonsavtalene vil dermed miste en del av sin hensikt og legitimitet.

Det var NRK som sto for utbyggingen og vedlikehold av det analoge bakkenettet og sendernettet for radio- og fjernsynskanaler. Når Stortinget i 2004 vedtok å starte utbyggingen av et digitalt jordbundet bakkenett for digital fjernsyns distribusjon ble det valgt å legge ansvaret for utbyggingen over på kommersielle krefter. En kommersiell og markedsbasert utbygging betyr at det er brukerne som betaler for utbyggingen ved at de betaler for tjenesten som tilbys i nettet (Norges Televisjon 2009:11-12). Telenor kjøpte ut NRK fra Norkring i 1999, og det er i dag kommersielle krefter som har kontrollen over distribusjon av digitale og analoge fjernsynssignaler.

Digitalisering og konvergens har åpnet for nye muligheter for landets kringkastere. NRK satset raskt på nett og har hatt en ekspansjon når det kommer til lansering av brede og smale radio- og fjernsynskanaler. Også i samarbeid med andre aktører har NRK utviklet nye tjenester på Internett. Konsekvensen er at lisensbetalerne får mer valuta for pengene. Samtidig får også folk som ikke betaler NRK-lisens tilgang til de samme tjenestene via internett og radio (Moe 2003:135).

I løpet av de siste tiårene har de tradisjonelle mediene møtt på utfordringer som har endret måten de opererer på. Teknologien som blir brukt i de moderne mediene er fremdeles i endring. Men det er ikke bare i løpet av de siste tiårene at mediene har forandret seg på grunn av teknologisk innovasjon. Helt fra sin fødsel har de vært i en stadig forandring.

Er allmennkringkasting truet?

Mediene og allmennkringkasting er et populært forskningsfelt, og det blir hyppig nevnt at mediene står i en utfordrende posisjon på grunn av de teknologiske endringene. Både private kringkastere og allmennkringkastere, internasjonalt samt nasjonalt, står i fare som en konsekvens av denne utviklingen. «De lisensfinansierte allmennkringkasterne står ovenfor store utfordringer i dagens medielandskap, preget av økende interaktivitet, mediemangfold,

konvergens, globalisering og digitalisering» (Larsen 2008:314). Her nevnes både konvergens og digitalisering som to av faktorene som truer lisensfinansierte allmennkringkastere.

«Allmennkringkasting eksisterer i en tilstand av konstant uro» (Moe 2012:55). «Fjernsyn i Europa er midt i en stor forvandling. Etter år med analog kringkasting er fjernsynet i ferd med å bli digitalisert» (Van den Broeck & Pierson 2008:1). «Digitaliseringen av bakkenettet er det siste i en rekke av politiske, teknologiske og konkurransemessige forandringer som er med på å endre europeisk fjernsynskringkasting» (Brown & Picard 2005:1).

Digitaliseringen er ofte den teknologiske innovasjonen som får æren for å plassere kringkasting i en usikker posisjon med endring som konsekvens. Alan Brown og Robert G. Picard mener at endringer i medieteknologi, mediepolitikk og medieøkonomi forandrer selve mediene, ved å modernisere og kommersialisere dem. Dette fører også til at allmennkringkastere må tenke nytt når det kommer til allmennkringkastingsoppdraget og deres rolle i et større mediasamfunn (Brown & Picard 2005:1).

Siden oppløsningen av monopolet på 1980-tallet har allmennkringkasting i krise vært et populært tema for medieforskning, og flere forskningsgrupper har stilt spørsmålet om allmennkringkasting i det hele tatt vil overleve i den nye mediehverdagen (Collins et al. 2001).

Allmennkringkasting eksisterer innenfor et samfunn hvor det har skjedd store endringer i teknologi, økonomi, politikk og publikumsforventninger. På grunn av dette blir kringkasting ofte plassert i samme setning med ord som *usikkerhet*. Det er et faktum at mediene har endret seg siden fjernsynet for første gang ble innført i Norge. Men hva vil det ha å si for finansieringen av NRK?

Nye medieplattformer har blitt tatt i bruk i løpet av de siste årene og bidratt til å endre måten vi anvender mediene. Det er viktig å huske på at allmennkringkastere, så vel som kommersielle kringkastere, også befinner seg på de nye medieplattformene. Vi har også sett at allmennkringkasterne ofte er tidligst ute til å ta i bruk ny teknologi, og skaper derfor en økt konkurranse hvor de kommersielle mediebedriftene også må ta i bruk teknologien for å kunne konkurrere om publikum på de nye plattformene med sitt innhold.

Syvertsen skriver at det er viktig å «ikke undervurdere etablerte institusjoners evne til fornyelse og strategisk handlekraft» (2008:229). Hun argumenterer for at det har eksistert et statisk bilde av kringkastingsselskapene hvor det forutses at store endringer vil skje innenfor

mediefeltet, men at selskapene selv ikke vil endre seg. Det har imidlertid vist seg at allmennkringkastingsinstitusjonene har imøtekommet de nye endringene som digitaliseringen og mediekonvergensen bar med seg, og det er også stor grunn til å tro at de vil håndtere nye endringer i fremtiden (Syvertsen 2008:229). Jeg mener at det ikke er grunn til å være redd for at norsk allmennkringkasting står i fare for å bli utryddet, men at allmennkringkastere heller vil møte utviklingen i mediesituasjonen offensivt, noe som kan resultere i flere nye medietilbud og teknologier.

Hallvard Moe argumenterer også for at allmennkringkastere har gode odds for «å finne sin rolle også i et digitalt fjernsynssystem. Men det forutsetter at man velger edruelige og troverdige argument for NRKs eksistens som lisensfinansiert kringkaster av allmennfjernsyn» (2003:180). Det kan allikevel skape utfordringer for allmennkringkastere når nye medieteknologier ikke er innarbeidet i allmennkringkastingsoppdraget. Hvis ikke NRK når ut med sitt tilbud til der brukerne befinner seg, vil de kunne risikere å miste legitimiteten sin som offentlig allmennkringkaster.

Redegjøring for ulike finansieringsmodeller

Selv om det finnes mange likhetstrekk mellom hvordan allmennkringkastere i ulike land er bygget opp, kan man også se store ulikheter mellom dem. En av de største forskjellene mellom de forskjellige allmennkringkasterne er nettopp hvordan de blir finansiert.

For å forklare hvordan de ulike finansieringsmodellene er bygget opp og hvordan de differerer seg imellom, har jeg satt dem inn i en tabell kategorisert etter innkrevingsmetode og hvem som defineres som betalingspliktig. Finansieringsmodellene jeg har tatt med her er medielisens, TV-lisens, husholdningsavgift, medieskatt og reklamefinansiering/abonnementsordning. Innkrevingsmetoden er en av faktorene som utgjør forskjellen på de ulike finansieringsmodellene. Om de blir krevet inn ved en lisens eller ei, og om avgiften er rettet mot enkeltindivider eller en husholdning. En annen faktor er om finansieringsmodellen binder allmennkringkasteren tett opp mot staten eller resulterer i en større avstand mellom allmennkringkaster og stat.

Lisensbasert		Ikke-lisensbasert		
Individbasert	Husstandsbasert		Individbasert	Markedsbasert
Medielisens	TV-lisens	Husholdningslisens	Over skatteseddel	Reklamefinansiert/ abonnementsordning

I løpet av de siste årene har flere allmennkringkastere i Norden endret sin finansieringsmodell for å tilpasse seg den nye mediesituasjonen hvor informasjon er lett tilgjengelig som et resultat av digitalisering og konvergens. Jeg vil i det følgende redegjør for de ulike finansieringsmodellene som kan tas i bruk for å finansiere en offentlig allmennkringkaster, med eksempler fra allmennkringkastere i andre nordiske land.

Før jeg redegjør for alternative finansieringsmodeller ser jeg det nødvendig å utdype nærmere modellen som vi bruker for å finansiere NRK AS. NRK er som nevnt tidligere finansiert gjennom en kringkastingsavgift, NRK-lisensen. I 2013 utgjorde kringkastingsavgiften 97 prosent av NRKs inntektsgrunnlag (Norsk rikskringkasting AS [NRK] 2014). Inntektene fra NRK-lisensen er øremerket og går direkte til NRK, utenom Stortingets behandling. Det er Stortinget som beslutter størrelsen på NRK-lisensen hvert år. NRK-lisensen blir tilsendt husstander og krevet inn hvert halvår, og kan kalles for en halvårslisens. Har en husstand mer enn en mottaker er de allikevel kun pliktig til å betale en kringkastingsavgift så lenge fjernsynsmottakeren brukes av avgiftsbetaleren, ektefelle og/eller andre medlemmer av husstanden som avgiftsbetaleren forsørger (Forskrifter om fjernsynsmottakara 1980). På grunn av at en kringkastingsavgift omfatter en husholdning kan den også anses som en husholdningsbasert avgift knyttet opp mot et apparat som er avgiftspliktig (Skogli 2014:11).

Nå som vi har sett nærmere på finansieringsmodellen til den norske allmennkringkasteren, NRK, skal jeg videre undersøke hvordan andre land i Norden finansierer sine allmennkringkastere. Dette gjør jeg også for å få en bedre forståelse for de ulike finansieringsmodellene som har blitt tatt i bruk og hvordan de differerer fra vår NRK-lisens. Det vil da bli enklere å forstå hvorfor de ulike aktørene argumenterer for eller mot gitte finansieringsmodeller i analysekapittelet.

Innenfor lisensbaserte finansieringsmodeller kan vi skille mellom tre ulike modeller. Medielisensen er en individbasert lisens som ikke er knyttet opp mot en spesifikk teknologi, men flere. Medielisensen påfaller individer som eier et teknologisk apparat med mulighet for å ta inn TV-signaler eller nett-TV. Dette kan for eksempel være smarttelefoner, nettbrett, TV-apparater eller datamaskiner.

Den danske allmennkringkasteren Danmarks Radio AS (DR) er en fullfinansiert allmennkringkaster. Innkrevingen av lisenspengene blir gjort via en medielisens som ligger på 2436 danske kroner i året som alle danske statsborgere med et lisenspliktig apparat må betale. Et lisenspliktig apparat inkluderer alle elektroniske enheter som kan motta DRs programinnhold, enten på nett eller via fjernsynssignaler. En medielisens dekker flere enheter, og kan også dekke samboer, ektefeller, barn og foreldre, så lenge den folkeregistrerte adressen er den samme (Kulturministeriet 2014b). I Danmark er det DR som krever inn lisensen, men kulturministeren fastsetter størrelsen på lisensen for ett eller flere år om gangen med godkjenning av Folketingets finansutvalg (Kulturministeriet 2014a kapittel 10). I 2013 hadde DR en lisensinntekt på omtrent 3662 millioner danske kroner, og de samlede inntektene for DR i 2013 var på omtrent 4181 millioner danske kroner.

TV-lisensen og husholdningsavgift er to lisensmodeller som fokuserer på en husstand fremfor individet. TV-lisensen påfaller dem som eier et TV-apparat med mulighet for å få inn TV-signaler. Er det flere TV-apparater i en husstand vil allikevel husstanden kun betale en lisens. Norge og Sverige er land som har allmennkringkastere finansiert av en TV-lisens. Sveriges finansieringsmodell differerer litt fra den norske finansieringsmodellen av den offentlige allmennkringkasteren. Dette har i hovedsak med hvordan Sveriges allmennkringkaster er sammensatt. I Sverige har de tre ulike allmennkringkastere: Sveriges Radio AB (SR), Sveriges Television AV (SVT) og Sveriges Utbildningsradio AB (UR). De tre allmennkringkasterne er verken eid av staten eller av kommersielle krefter, men av Forvaltningsstiftelsen (Lund, Nord & Roppen 2009:95-101).

Det er Riksdagen som fastsetter lisensbeløpet, og bestemmer hvor stor andel av det totale innkrevde lisensbeløpet hver av de tre allmennkringkasterne skal få tildelt. I 2013 så budsjettet slik ut:

SVT	4 112 700 SEK	57,7 %
SR	2 677 900 SEK	37,6 %
UR	338 400 SEK	4,7 %
Totalt: 7,1 milliarder SEK		

(Radiotjänst 2015)

De siste årene har svenske myndigheter arbeidet med en utredning for å se på alternative finansieringsløsninger for svensk allmennkringkasting. Det var i lengre tid snakk om å gå bort fra en mediespesifikk lisensordning som radio- og TV-lisensen. Ett av alternativene var en medielisens. Eva Hamilton, administrerende direktør i SVT, forklarte at over 90 prosent av husholdningene i Sverige allerede eier et TV-apparat, og dermed ville ikke antall lisensbetalere øke noe særlig ved en overgang til medielisens (Ottervig 2013).

Den svenske regjeringen la frem et forslag om å beholde den nåværende lisensordningen. Komiteen som ble satt ned for å utrede alternative finansieringsmodeller kom frem til at en avgift over skatteseddelen ville være en god måte å finansiere de svenske allmennkringkasterne, men at implikasjonen av en ny finansieringsmodell også må utredes før en ytterligere endring kan inntreffe (Kulturdepartementet 2012:79).

Den svenske regjeringen besluttet til slutt å holde finansieringen til de svenske allmennkringkasterne utenom statsbudsjettet og understrekte i Riksdagen at «Verksamhetens självständighet garanteras bäst genom att intäkterna läggs vid sidan av statsbudgeten och inte kan användas till andra ändamål än till radio och tv i allmänhetens tjänst» (Kulturdepartementet 2012:80).

Den svenske regjeringen argumenterer for at en finansiering av allmennkringkasterne over statsbudsjettet kan undergrave deres uavhengighet. Lars Nord skriver i *Mapping the Digital Media: Sweden* (2011) at en offentlig finansiering av lisensavgift virker foreldet i det nye medielandskapet, og at det eksisterer en generell oppfatning blant politikere og representanter i allmennkringkastingsmedier at systemet må endres da en finansieringsmodell ikke kan være basert på om en husholdning har et fjernsynsapparat eller ikke. Flere i den offentlige

mediebransjen har argumentert for en kringkastingsavgift som ikke er knyttet opp mot en spesifikk medieplattform, og noen partier har foreslått å finansiere allmennkringkastere over statsbudsjettet (Nord 2011:56).

Før vi går over til å se på finansieringsmodeller som ikke er basert på en lisensavgift som går utenom statsbudsjettet vil jeg gjøre rede for en annen finansieringsmodell som kreves inn via en lisensavgift. Dette er også en av finansieringsmodellene som flere aktører i Norge argumenterer for at kan være et alternativ til NRK-lisensen. Husholdningsavgift er ikke knyttet opp mot et teknologisk apparat, men spesifikt mot en husstand. Ved en husholdningsavgift vil alle husstander måtte betale lisensen, selv om de ikke eier et fjernsynsapparat. Dette er fordi husholdningsavgiften er teknologiavhengig, og finansieringsobjektet er husholdninger istedenfor et medieteknologisk apparat (Skogli et al. 2014:22).

Flere land i Europa benytter husholdningsavgift for å finansiere sine allmennkringkastere. Ett av disse landene er Tyskland, hvor de fra og med 2013 gikk over til en husholdningsavgift hvor alle husholdninger betaler en månedsavgift på 18 euro som går til å finansiere Tysklands to allmennkringkastere ZDF og ARD. Myndighetene i Tyskland har også åpnet for at noen grupper i samfunnet (studenter, arbeidsledige m. fl) slipper å betale full pris eller blir imøtekommet med avgiftsbortfall (Skogli et al. 2014:22-23).

Det er også mulig å øremerke husholdningsavgiften eller å behandle inntektsgrunnlaget gjennom Stortinget som en skatt. I oppgaven min vil jeg omtale husholdningsavgiften som en øremerket finansieringsmodell som går utenom Stortingets behandling. Jeg vil derfor bruke begrepet husholdningslisens, for å tydeliggjøre at det er en lisensavgift som går utenom Stortingets budsjettbehandling. Videre skal jeg gjøre rede for to finansieringsmodeller som ikke baserer seg på en lisensiering, men en skatteordning og en kommersiell modell.

Vi kan skille mellom to ikke-lisensbaserte finansieringsmodeller, medieskatt (over skatteseddelen) og en kommersiell finansieringsmodell med hovedinntekten fra reklame og annonsemarkedet. En medieskatt er en individbasert modell hvor hver statsborger betaler en skatt som varierer i forhold til inntekt og personøkonomi. Skatten blir innkrevd via skatteseddelen. Et eksempel på et land som finansierer allmennkringkasteren ved en medieskatt er Finland. Finland hadde på lik linje som Norge en TV-lisens. På starten av 2013 ble TV-lisensen avviklet og YLE-skatten ble innført for å finansiere den finske allmennkringkasteren, YLE. Finske innbyggere betaler nå alt mellom 0 og 140 euro i skatt til

YLE. Inntektene til YLE var i 2013 på 465,9 millioner Euro. Dette var 6,2 prosent mer enn i 2012 (Rasila 2013:21).

Medieskatten er ikke knyttet opp mot en mediespesifikk teknologi, men på en oppfatning av at allmennkringkasting produsert av YLE har alle finner som siktemål, og at innholdet som blir produsert for fjernsyn, radio og internett kan mottas på flere medieplattformer. På grunn av at YLE ikke lenger blir finansiert av en lisens knyttet opp mot et spesifikt teknologisk apparat, økte antall betalere. Derfor kunne også myndighetene senke avgiften, og det ble rimeligere for YLEs publikum.

Medieskatten kan også deles opp i to ulike modeller. Den ene er beregnet ut ifra inntektsskatten. Dette betyr at de som tjener minst, slipper å betale. De som tjener mest må betale mer. Den andre skattemodellen er basert på en koppskatt. En koppskatt er en beskatning som er lik for alle borgere. Det vil si at alle statsborgere må betale samme andel (Store Norske Leksikon 2013).

Flere europeiske land har gått over til en skattebasert ordning for å finansiere sine allmennkringkastere. Dette er fordi det har oppstått et ønske om å skape et klarere skille mellom kommersiell og offentlig kringkasting. Skattefinansiering vil bidra til å understreke en allmennkringkasters offentlig oppdrag ved at allmennkringkasteren blir finansiert direkte fra staten. Et viktig punkt ved en skattefinansiering er hvor vidt det er mulig å øremerke skatteinntektene. Om skatteinntektene ikke øremerkes vil tildelingen av økonomiske midler til allmennkringkasteren gå via ordinære budsjettforhandlinger (Skogli et al. 2014:23-24).

I Finland er skatteinntektene til YLE øremerket, slik at den finske allmennkringkasteren unngår årlige budsjettforhandlinger. I Norge har vi ikke en stor tradisjon for å øremerke skatteinntektene, og det kan derfor bli vanskelig å gjennomføre om NRK-lisensen blir erstattet av en NRK-skatt. Dersom skatteinntektene ikke blir øremerket vil det gå inn i statskassen og videre fordelt ut over de ulike formålene som Stortinget ønsker å prioritere. NRK vil da bli dratt inn i en debatt som omhandler prioriteringer, og kan bli satt opp mot andre poster i budsjettet (Skogli et al. 2014:24-25). Men det er mulig å øremerke skatteinntektene fra en eventuell NRK-skatt. Regjeringen må da fremme et forslag til Stortinget om å øremerke midler til NRK, som Stortinget igjen stemmer over. Øremerkede tilskudd er et statlig styringsverktøy, hvor staten gir finansiering til utvalgte formål (Finansdepartementet 2005). En kan derfor si at ved å øremerke midler fra NRK-skatten til NRK så vil NRK slippe unna de årlige budsjettforhandlingene i Stortinget, men også bli knyttet tett opp mot statlig styring.

Den markedsbaserte finansieringsmodellen av en allmennkringkaster er en kommersiell finansieringsmodell, som ofte blir brukt av private mediebedrifter. Hovedinntektene kommer fra reklame- og annonsemarkedet. En annen inntektskilde kan være abonnementsdrevne tjenester (brukerbetaling), hvor publikum må betale en årlig, månedlig, ukentlig eller daglig sum for å få tilgang til en spesifikk tjeneste.

Kommersielle medieaktører som for eksempel TV 2 opererer til forskjell fra offentlige kringkaster i to markeder samtidig. TV 2 har på den ene siden en fot i det kommersielle medie- og annonsemarkedet hvor de tjener penger på å selge publikum til annonsører. På den andre siden har de også en fot i publikumsmarkedet hvor TV 2 selger innhold til publikum. NRK befinner seg også i publikumsmarkedet, og en kan derfor argumentere for at NRK og TV 2 konkurrerer om de samme andelene, men med ulike formål.

Kommersielle medieaktører selger ett produkt til to ulike kundegrupper – publikum og annonsører. De to kundegruppene er gjensidig avhengig av hverandre. Annonsørene er avhengig av publikum for å nå ut til potensielle kunder, mens publikum er avhengig av annonsørene for å finansiere tjenesten (Kind & Schjelderup 2007:11).

NRK trenger høy oppslutning rundt sitt innhold for å opprettholde legitimiteten som allmennkringkaster, samt legitimiteten til NRK-lisensen. TV 2 trenger oppslutning rundt sitt innhold for å få nok seere til å trekke annonsører og for å hente ut størst mulig andel av annonse- og reklamemarkedet. Om oppslutningen rundt TV 2 sitt innhold reduseres, vil også inntektene fra salg av annonseplass og reklametid minske betraktelig (Doyle 2002:12).

Land	Beløp (2015)
Norge	2756 NOK
Sverige	2076 SEK 1885 NOK
Danmark	2460 DKK 2797 NOK
Finland	50 – 140 EURO 430 - 1203 NOK

Tabellen gir en oversikt over avgiften folket betaler i de forskjellige landene til deres respektive allmennkringkastere. Tallene i tabellen er hentet fra 2015 og regnet om til norske kroner (SVT 2015; DR 2015; NRK 2015; YLE 2013).

Tabellen viser hva hver person eller husholdning betaler årlig til allmennkringkasteren i det gitte landet. Som vi kan se er YLE-skatten den laveste. YLE-skatten er pålagt alle finske statsborgere som er fylt 18 år. På grunn av at skatten beregnes ut ifra inntekt, vil de som tjener minst betale minst. Dette er positivt for enkelte grupper i samfunnet, som for eksempel studenter. Er man da flere i en husholdning over 18 år, ville det vært rimeligere med en lisensløsning, spesielt om noen i husholdningen betaler mer enn minsteskatten.

Jeg vil her vise hvordan en medieskatt kan bli dyrere for en samlet husholdning. Hvis vi tar for oss en husholdning med fire medlemmer, hvor to er voksne mennesker i fullt arbeid og to er unge voksne over 18 år, i deltidsjobb. De fire medlemmene av husholdningen vil da være definert som skattepliktige. De voksne betaler rundt 1000 NOK hver i en medieskatt, mens de unge voksne betaler minsteskatten på 429,55 NOK. Totalt blir det samlede beløpet som husholdningen betaler årlig på om lag 2859 NOK. Om vi sammenligner dette beløpet med hva hver person betalte i NRK-lisens i 2014 ser vi at det er rimeligere for den samlede husholdningen å betale en lisens. Dette er også et eksempel som illustrerer hvordan en endring i finansieringsmodell for NRK direkte vil påvirke folks lommebøker. En endring i finansieringsmodell vil nok også resultere i at summen befolkningen betaler for å finansiere NRK vil opp- eller nedjusteres.

Oppsummering

Det har i løpet av de siste årene forekommet endringer i mediekonsum og medieteknologi. For å møte endringene har flere land gått bort fra en medieavhengig finansieringsmodell og over til en medieuavhengig modell, det vil si en finansieringsmodell som ikke er knyttet opp mot et spesifikt teknologisk apparat som for eksempel fjernsynsapparatet. I det foregående har jeg lagt frem en historisk bakgrunn for NRK-lisensen og gjort rede for noen faktorer som har bidratt til å endre måten vi ser på allmennkringkasting og hvordan vi bruker mediene. Jeg har også tatt for meg ulike modeller som blir benyttet for å finansiere allmennkringkasting. Dette ble gjort for å forklare hvordan ulike finansieringsmodellenes struktur og oppbygning, og hvordan de vil påvirke allmennkringkasterne, publikum og forholdet mellom allmennkringkasting og politiske interesser.

Før jeg ser nærmere på analysen av de kvalitative intervjuene og høringssvarene vil jeg forklare hvordan jeg har gått frem og skissere det metodiske rammeverket for min studie. Kapittel fire er delt opp etter de to ulike metodologiske tilnærmingene jeg har benyttet meg av. Det tar først for seg det kvalitative intervjuet og deretter den kvalitative dokumentanalysen.

Kapittel 4. Metode

Begrepet metode stammer fra det greske ordet *methodos* som betyr å følge en bestemt vei mot et mål (Tranøy 2014). Dette kan forklares som at metoden jeg tar i bruk i masteroppgaven min er veien jeg følger for og nå frem til problemstillingen jeg har valgt meg ut. Etter å ha valgt et felt jeg ønsket å studere og en problemstilling jeg ønsket å besvare var det viktig å finne en forskningsmetode som kunne gi meg svar på problemstillingen.

Studien min kartlegger posisjoner og skal bidra til å belyse hvor sentralt spørsmålet om finansieringen av NRK er i den mediepolitiske debatten. For å gjøre dette har jeg bygget studien på to ulike metodologiske tilnærminger, hvor jeg har studert to ulike nivåer. Først har jeg studert politiske partier, NRK og TV 2 (som også er en kommersiell konkurrent) ved å gjennomføre kvalitative intervjuer. I andre omgang har jeg studert en gruppe med kommersielle konkurrenter, privatpersoner og øvrige instanser ved å benytte meg av dokumentanalyse. Utvalget ble gjort strategisk. Jeg vurderte på forhånd hvilke aktører som ville gi meg informasjonen jeg trengte. På grunn av dette kan jeg heller ikke generalisere mine funn, da utvalget ikke er representativt for populasjonen (Østbye et al. 2007:44;248).

Aktør:	Kvalitativt intervju	Dokumentanalyse
Politiske partier	x	
Kommersielle konkurrenter	x	x
NRK	x	x
Øvrige instanser		x
Privatpersoner		x

Tabellen viser de to ulike metodologiske tilnærmingene jeg har benyttet for å samle inn data fra ulike aktører.

I det følgende vil jeg gjøre rede for kvalitativt intervju og eliteintervju samt dokumentanalyse. Jeg vil beskrive hvordan jeg arbeidet med de to ulike metodologiske tilnærmingene og hvorfor jeg trengte å benytte meg av nettopp disse kvalitative forskningsmetodene for å besvare problemstillingen.

Kvalitativt intervju

En del av informasjonen som var nødvendig å samle inn kunne jeg kun få tak i ved intervjuer. Det var derfor viktig å intervjuer de som i stor grad blir berørt av beslutningen om

finansieringen av NRK, og de som arbeider med beslutningen. Eliteintervju var derfor nødvendig.

Eliteintervju er intervjuer med politikere eller personer som sitter i ledelsen eller som sjefer i forskjellige bedrifter eller institusjoner. Eliteintervjuobjekter har ofte erfaring med intervjudeltakelse og kjennskap til selve intervjusettingen. Dette kan både være negativt og positivt. Den positive siden er at de som regel er komfortable i en intervjusetting. Det negative er at de ofte har en travel hverdag og kan være vanskelige å komme i kontakt med. Samtidig har de også ofte innøvde svar på ulike spørsmål, spesielt spørsmål vedrørende en allerede eksisterende debatt. Dette kan resultere i at en som forsker ikke klarer å hente inn data som ikke allerede eksisterer i allmennheten (Ahrne & Svensson 2011: 51).

For å få de svarene jeg var på jakt etter var det viktig å gjennomføre semistrukturerte intervju. Til forskjell fra ustrukturerte intervjuer har semistrukturerte intervju forhåndsdefinerte tema og intervjuguide. Med forhåndsdefinert tema og intervjuguide kan en lede informanten gjennom intervjuet og være sikker på at en får materialet en er ute etter. Spørsmålene som intervjueren stiller er samtidig også åpne og uten noen begrensninger for hvordan informantene skal svare. På den måten får informantene svare slik det passer deres tankesett best. Strukturerte intervju blir ofte benyttet innenfor kvalitativ metode om en skal benytte dataene som er innsamlet og sette dem inn i tabeller. Jeg hadde ikke svar å sette inn i alle feltene i tabellen, da informantene fikk svare slik de selv ønsket. Jeg vil derfor argumentere for at jeg benyttet meg av semistrukturert intervju, men på grunn av at jeg stilte de samme spørsmålene til flere informanter, kunne jeg allikevel plassere svarene i en tabell (Østbye et al. 2007:99-100).

Før intervjuene formulerte jeg en intervjuguide. Intervjuguide er et verktøy som forhindrer at noen spørsmål blir tapt eller glemt underveis i intervjuet. Ved å forhåndsdefinere en intervjuguide kan forskeren enkelt sjekke at alle spørsmålene har blitt besvart. Oppfølgingsspørsmål ble også forhåndsdefinert i intervjuguiden. Ved å benytte oppfølgingsspørsmål kan forskeren lede informanten tilbake til et spørsmål.

Det er viktig å ha en semistrukturert intervjuguide med en gjennomtenkt oppbygning for å hente ut den nødvendige informasjonen. De første spørsmålene bør være enkle å besvare. For eksempel kan det være spørsmål knyttet til hvem informanten er, og hva han eller hun har arbeidet med som er relevant i forhold til forskningsarbeidet. De første spørsmålene har også en litt annen funksjon enn de påfølgende spørsmålene – de skal være et verktøy for å få

samtalen i gang. Etter de innledende spørsmålene er det naturlig at de mer kompliserte spørsmålene blir formulert. Dette kan være spørsmål som informantene må reflektere over før de kommer med et svar. Det er også lurt å vurdere spørsmålene etter viktighet i tilfelle tiden skulle løpe ut før en har gått gjennom hele intervjuguiden, slik at noen spørsmål kan prioriteres ovenfor andre. Intervjuguiden er ikke bare et nyttig verktøy under intervjuene, men også i etterarbeidet og analysen. Om informantene svarer forskjellige på samme spørsmål er det enklere å oppdage dette med en ferdig formulert intervjuguide (Bryman 2012:470-471).

Intervjuguiden ble skrevet med tanke på hvor lange intervjuene skulle være. Jeg skrev en intervjuguide som ble brukt under intervjuene med de politiske partiene og under intervjuene med medieaktørene (TV 2 og NRK). Ved å benytte meg av en intervjuguide var det enklere å se likheter og ulikheter i argumentasjonen og uttalelsene fra informantene.

Utvalg av informanter

I arbeidet med å belyse en gitt valgt problemstilling var det viktig å velge ut informanter som kunne bistå med relevant informasjon og svar på spørsmålene som jeg var ute etter for å kunne besvare problemstillingen. De måtte ha god innsikt og kunnskap rundt temaet som var valgt.

Forskningsprosjektet mitt omhandler NRK og det var derfor naturlig å intervju noen som kunne representere NRK. Informantene fra NRK var Hilde Thoresen og Tommy Hansen. Hilde Thoresen arbeider som personlig rådgiver for kringkastingssjefen i NRK. Tommy Hansen er kommunikasjonsdirektør i NRK. På forhånd var det avtalt at jeg skulle møte med Hilde Thoresen for intervju. Noen få dager før intervjuet ble jeg fortalt at Tommy Hansen også ville delta på intervjuet. Jeg besluttet å ta et gruppeintervju med de to representantene for NRK. Hilde Thoresen har tidligere arbeidet som medieanalytiker i NRK. Hun ble valgt ut som informant på bakgrunn av sin vide forståelse for allmennkringkasting i Norge. Som en representant for NRK kjenner hun også til interne prosesser og strategier som er essensielt for forskningsarbeidet. Som en informant kunne hun opplyse og informere om hva NRK trenger for å kunne operere optimalt etter retningslinjene lagt ned for NRK. De to informantene vekslet mellom å ta ordet, og utfylte hverandres svar.

Som en motpart til NRK valgte jeg å intervju en representant fra TV 2. Rune Indrøy har vært kommunikasjonsdirektør i TV 2 siden 2001 (Indrøy 18.09.14). TV 2 har vært NRKs største nasjonal forankret konkurrent siden TV 2 startet sine sendinger i 1992. Jeg har derfor intervjuet en representant for TV 2 for å undersøke nærmere hva de mener om at vi i dagens

mediebilde har en offentlig finansiert allmennkringkaster, som også er TV 2 sin største konkurrent.

Som en statlig bedrift er det ikke NRK og kringkastingssjefen som alene bestemmer hvordan NRK skal driftes. Det er kulturministeren som er generalforsamling i NRK og de politiske partiene kan bidra til å påvirke hvilken retning NRK skal ta i fremtiden. Det var derfor også viktig å innhente informanter fra ulike politiske partier som kunne informere om hvordan de ønsker at NRK skal driftes i fremtiden. Jeg valgte tre politiske partier ut ifra hva de stadfester i sine politiske plattformer vedrørende mediepolitikk.

Først og fremst var det viktig å få tak i en informant som representerer ett av partiene i koalisjonsregjeringen og som også har innsikt i norsk allmennkringkasting. Det er regjeringen som bestemmer hvem som skal ha de ulike ministerpostene og kan derfor også sies å ha en stor politisk påvirkning. Ib Thomsen, fra FrP, har gjort seg svært synlig i debatten om NRKs fremtid. Ib Thomsen har vært medlem i familie- og kulturkomiteen på Stortinget siden 2009. Med sin kulturpolitiske kunnskap var han en viktig kilde for informasjon i mitt forskningsarbeid (Stortinget, Ib Thomsen).

I et forskningsarbeid er det viktig å intervjuer parter med forskjellige standpunkt og syn på et tema. Jeg valgte derfor også å finne en representant i to av opposisjonspartiene som har en annen mediepolitisk plattform enn FrP. Arild Grande fra Arbeiderpartiet har vært medlem av familie- og kulturkomiteen siden 2009 (Stortinget, Arild Grande). I tillegg er han mediepolitisk talsmann i Arbeiderpartiet.

Det siste politiske partiet jeg ønsket å intervjuer var Venstre. Representanten jeg intervjuet fra Venstre var Pål Pettersen. Pettersen arbeider som politisk rådgiver blant annet innenfor kulturpolitikken. Det de tre politiske partiene jeg intervjuet har til felles, er at de har helt ulike mediepolitiske plattformer.

For å komme i kontakt med intervjuobjektene/informantene sendte jeg ut en e-post til hver og en av dem hvor jeg la ved en kort beskrivelse av forskningsprosjektet, hensikten bak det, hvor lang tid intervjuet ville ta og hvilke redskaper jeg ønsket å benytte meg av. Jeg la også ved at informantene var viktige kilder i mitt forskningsprosjekt. Alle intervjuene ble gjort med uformell adgang. Formell adgang betyr at en har fått kontakt med og bekreftelse fra informantene vedrørende intervjuet som skal gjøres. Jeg kom i kontakt med informantene jeg ønsket å intervjuer og informantene ga meg som forsker aksept og adgang til å intervjuer dem.

Uformell adgang betyr i hovedsak at informantene godtar et intervju og møter opp til intervjuet. Det vil ofte være enklere å få interesse og relevant informasjon fra informantene ved uformell adgang, da informantene har en positiv holdning til sin deltakelse som informant (Østbye et al. 2007:115-116).

Intervjusituasjon og ressurser

Forskere kan velge mellom å gjøre intervjuer enkeltvis eller gruppeintervju med flere informanter. I mitt forskningsarbeid valgte jeg å foreta intervjuer med en informant om gangen. Dette er fordi de forskjellige informantene representerer en gruppe eller en aktør sammensatt av individer som hovedsakelig deler en visjon og standpunkt. Informantene representerer denne politiske gruppen eller medieaktøren i intervjusituasjonen, men informantene fikk også trekke frem egne synspunkter på temaene. Dette ble gjort fordi individer aldri vil ha helt de samme meningene.

Intervjuet med NRK ble gjort som et gruppeintervju med to representanter. Dette var ikke intendert fra min side. Jeg kunne ha bedt om å få et intervju med kun en representant, men valgt å utføre et gruppeintervju. Om jeg hadde bedt om å få et intervju med kun en representant kunne jeg risikere å miste informanten og intervjuet. Jeg skrev ikke om intervjuguiden, men passet heller på at begge informantene fikk svare på spørsmålene, slik at ikke kun en av dem tok ordet.

Intervjuene varte i 30 til 45 minutter hver. Det var viktig at intervjuene med de forskjellige informantene var omlag like lange, slik at alle informantene var likestilte i henhold til hvor mye tid de hadde til å svare på spørsmålene som ble stilt ut ifra intervjuguiden. Intervjuene ble tatt opp med lydopptaker slik at jeg i etterkant kunne bearbeide informasjonen hentet fra informantene. Informasjonen som ble tatt opp ble deretter transkribert og analysert.

Selve stedet (lokasjonen) hvor intervjuene ble utført var også gjennomtenkt. Lokasjonen for intervjuet bør være en plass hvor informanten føler seg trygg og bekvem. Når et individ føler seg trygg er det også enklere for informanten å åpne seg og svare på spørsmålene som blir stilt. En intervjusituasjon er ikke en situasjon alle individ har erfaring med. Det er derfor viktig å gjøre selve intervjusituasjonen behagelig og komfortabel for informanten. En annen viktig faktor intervjueren må ta i betraktning er hvordan intervjueren oppfører seg under selve intervjuet. En må på forhånd ha satt seg inn i feltet. Selv opptrådte jeg som en elev foran informantene. Jeg var der for å lære mer. Forberedelsene jeg hadde gjort på forhånd fungerte som en base for videre læring og forståelse for temaene som jeg ønsket å belyse gjennom

intervjuene (Østbye et al. 2007:101) Jeg spurte dem åpne spørsmål hvor informantene fikk snakke fritt og kom med oppfølgings spørsmål for å få en dypere forståelse.

Lewis Anthony Dexter skriver i *Elite and specialized interviewing* (1970) at intervjueren og intervjuobjektet har en sosial relasjon i intervjusituasjonen. Dexter argumenterer også for at intervjuobjektet derfor vil svare ut ifra hvilket publikum intervjuobjektet tiltaler. På bakgrunn av dette kan en si at intervjueren påvirker svarene fra informanten under et intervju. En måte å redusere denne påvirkningen er ved å stille objektive spørsmål som ikke guider intervjuobjektet (Dexter 1970: 140). Dette har jeg prøvd å gjøre etter beste evne, ved å stille åpne og objektive spørsmål som ikke er påvirket av mine egne meninger og fordommer.

Analytisk forarbeid

Å analysere dataene som ble samlet inn var viktig for å se om det eksisterte likheter og/eller ulikheter mellom de forskjellige informantene som ble intervjuet. Jeg valgte å sette opp svarene fra de ulike informantene i en tabell som jeg nummererte etter rekkefølgen av spørsmålene i intervjuguiden. På denne måten kunne jeg klart og tydelig se likhetene og ulikhetene mellom de forskjellige informantens svar. Jeg satte først opp en tabell hvor jeg plasserte inn de svarene jeg hadde fått fra de tre politiske representantene, slik at svarene til spørsmålene stod side ved side. Etter å ha gjort dette gjorde jeg det samme for representantene fra NRK og TV 2. Etter å ha skrevet inn dataene gikk jeg over dem og analyserte de forskjellige svarene jeg fikk til de ulike spørsmålene.

Østbye et al. (2007:124) skriver at det er problemstillingen som er sorteringsapparatet. Problemstillingen bestemmer hvilke av de kvalitative dataene som vil være relevante for undersøkelsen. Analysen av dataene er på denne måten forankret i problemstillingen. I analysearbeidet har jeg brukt en aktørorientert tilnærming, da problemstillingen min omhandler aktører og deres posisjoner i en mediedebatt.

Jeg har arbeidet systematisk med analysen fra intervjuene ble tatt og transkribert og gjennom hele skriveprosessen. Det var store mengder med tekst, og empirien måtte kodes for å kunne bearbeides og gjøres om til data. Etter å ha kodet teksten var det viktig å bestemme hvilke av dataene som var relevante for problemstillingen. I kvalitative studier er det ofte vanlig å vise frem datamateriale gjennom sitater. Dette kan bidra til å illustrere, utdype og forklare fenomener som er relevante for problemstillingen (Østbye et al. 2007:124). Jeg valgte å bruke sitater, og måtte da bestemme meg for hvilke uttalelser jeg ønsket å sitere. Jeg bestemte meg

for å bruke sitater som tydelig viser et skille mellom ulike standpunkter og meninger mellom aktørene, og som ville bidra til å utdype aktørenes posisjoner og ståsted i debatten.

Utfordringer

En av de største utfordringene jeg så i forbindelse med intervjuene var å komme bak fasaden på utvalget av de politiske representantene. For å besvare problemstillingen jeg hadde valgt trengte jeg klare svar med klare meninger om NRK og hvordan NRK blir finansiert. Jeg hadde tenkt en del på dette på forhånd, og skrev noen av spørsmålene i intervjuguiden på en slik måte at to spørsmål kunne dekke det samme tema. Det varierte fra informant til informant hvor konkrete svar jeg fikk på spørsmålene som jeg stilte. Dette er erfaringer som jeg videre tok med meg i analysedelen. Jeg prøvde også å stille spørsmål som ga meg andre svar enn informasjon som ligger lett tilgjengelig på partienes nettsider og som er stadfestet i partienes partiprogram. Det var også her tilleggsspørsmålene kom til nytte. Dersom jeg fikk et vagt svar kunne jeg stille ett av tilleggsspørsmålene for å innhente mer informasjon.

Ved å benytte meg av kvalitative eliteintervjuer fikk jeg innhentet informasjon (data) fra fem ulike aktører, innenfor politikken og mediebransjen. Det videre analysearbeidet av dataene som jeg hadde samlet inn viste tydelig at flere av aktørene kunne plasseres innenfor ulike posisjoner med spesifikke kjennetegn. Jeg ønsket videre å se om jeg kunne finne flere ulike posisjoner i debatten, og trengte dermed mer data. Jeg valgte å analysere høringsuttalelsene i den offentlige høringen om NRK-plakaten og NRK-lisensen.

Dokumentanalyse

For å se nærmere på debatten og argumentene for og mot NRK-lisensen har jeg tatt for meg høringsuttalelsene tilsendt Kulturdepartementet i forbindelse med den offentlige høringen av NRK-plakaten og finansieringen av NRK. For å analysere høringsuttalelsene benyttet jeg meg av dokumentanalyse, som er en analysemetode innenfor kvalitativ forskning.

En høring er en demokratisk prosess hvor departementet som har ansvaret for saksområdet sender saken på høring. Er det en omfattende sak opprettes det en komité, oppnevnt av Regjeringen eller departementet, bestående av interessegrupper på fagområder som saken berører. Det blir videre utarbeidet et utredningsnotat som sendes på høring til ulike høringsinstanser. Utredningsnotatet inneholder selve utredningen og en norsk offentlig utredning (NOU). En NOU er en anbefaling til et lovutkast. Høringsinstansene består som regel av organisasjoner, bedrifter, privatpersoner og faginstanser. På denne måten får høringsinstansene komme til ordet, og privatpersoner og bedrifter kan på lik linje legge frem

sitt syn på saken. Saker blir sendt på høring for å få belyst et tema, innvendinger og alternativer. Dette blir som regel gjort før det rettes et forslag til Stortinget (Roald & Whittaker 2011 i Nordterm 17:116).

Dokumenter benyttes ofte som hovedkilde eller supplerende materiale innenfor medievitenskapelig forskning, gjerne kombinert med kvalitative intervjuer (Syvertsen 2004:215). Jeg benyttet meg av kvalitativt intervju som hovedmetode og dokumentanalyse som supplement for å undersøke de ulike posisjonene i debatten, og for å se om jeg kunne finne flere posisjoner enn dem som kom frem under intervjuene.

Trine Syvertsen definerer dokumentanalyse som en «systematisk analyse av skrevne eller audiovisuelle beretninger som ikke er produsert eller generert av forskeren selv» (Syvertsen 1998:5). En dokumentanalyse er etter Syvertsens definisjon en analyse av et materiale som forskeren selv ikke har produsert, men heller hentet frem fra andre kilder. Dokumentet er i denne sammenhengen en skreven eller audiovisuell beretning. Det er etter denne definisjonen at jeg kan plassere analysen av høringsuttalelsene innenfor dokumentanalyse. I mitt arbeid har jeg brukt høringsuttalelsene som kilder. Jeg har lest innholdet i de ulike dokumentene og kategorisert dem ut ifra hva innholdet sier om finansieringen av NRK. Til forskjell fra kvantitativ metode som gjør om tekster til tellbare enheter, ser dokumentanalyse innenfor kvalitativ forskning på meningsinnholdet i tekstene (Østbye et. al 2007:46-47).

Alle høringsuttalelsene ligger tilgjengelige på regjeringen sin nettside og det var enkelt å hente ut informasjonen jeg var på jakt etter. Dokumentanalyse tar utgangspunkt i at vi lever i en kultur som i stor grad baserer seg på skriftlig materiale. Dette betyr at organisasjoner i stor grad arbeider med å dokumentere og lagre informasjon, og dokumentene fungerer som organisasjonens samlede minne (Syvertsen 2004:215).

Trine Syvertsen har klassifisert ulike former for dokumenter. Skrevne eller audiovisuelle dokumenter. Publiserte eller upubliserte dokumenter. Offentlig tilgjengelige eller hemmelige dokumenter. Institusjonelle eller personlige dokumenter. Utadrettede eller interne dokumenter. Samtidige eller retrospektive dokumenter. Høringsuttalelsene jeg har analysert kan man etter Syvertsens kategorier definere som skrevne, offentlige, publiserte, institusjonelle, utadrettede og samtidige dokumenter. Syvertsen bruker samlebetegnelsen offentlige dokumenter. Høringsuttalelser er dokumenter som faller inn under denne samlebetegnelsen (Syvertsen 1998:7).

En positiv faktor ved dokumentanalyse er at dokumentene som er innsamlet, empirien, ikke er påvirket av forskeren i en intervjusituasjon. Offentlige dokumenter er også lett tilgjengelige. De aller fleste dokumenter blir gjort tilgjengelige på internett, og de er enkle å fremdrive (Syvertsen 1998:9). Klaus Bruhn Jensen (2002:243) skriver også at dokumenter har en relativt naturlig og diskret karakter. Også Alan Bryman (2012:542) argumenterer for at dokumenter rett og slett eksisterer og venter på å bli samlet inn og analysert. Disse tre teoretiske tilnærmingene innenfor dokumentanalyse beskriver dokumenter som noe som er upåvirket av forskeren.

John Scott kritiserer beskrivelsen av dokumenter som ikke-reagerende. Han argumenterer for at forskeren alltid vil samhandle (interagere) med dokumentene for å plassere ulike uttalelser innenfor en kontekst for videre analyse. Problemer med unøyaktighet og inhabilitet er også faktorer som dokumenter kan bli påvirket av (Scott 1990:12).

Kildekritikk

Det er også viktig å drive kildekritikk når en benytter empiri som offentlige dokumenter. Kildekritikken baserer seg på å vurdere dokumentets funksjon. Har avsenderen en underliggende hensikt bak dokumentet? Hvem er den intenderte mottakeren av dokumentet? Hvilken genre kan man plassere dokumentet i? Har dokumentet en relasjon til andre dokumenter? Er opplysningene i dokumentet troverdig (Syvertsen 1998:9-10)?

Jeg vil argumentere for at en av hensiktene som ligger bak høringsuttalelsene er egeninteresser. NRK-plakaten og finansieringen av NRK skal gjennom en utredningsprosess hvor ulike aktører har mulighet til å fremme sine meninger og synspunkter om hvordan de ønsker at NRK skal være i fremtiden vedrørende utformingen av NRK-plakaten og finansieringsmodell. Aktørene som har sendt inn høringsuttalelser til Kulturdepartementet har dermed benyttet seg av situasjonen til å komme med positive og/eller negative tilbakemeldinger på dagens utforming og strukturering av NRK, samt ønsker for hvordan de mener at NRK bør driftes med tanke på struktur, finansiering og mål.

Alle står fritt til å sende inn høringsuttalelser i forbindelse med offentlige høringer. Derfor er høringsuttalelsene svært forskjellige i struktur, innhold og lengde. Noen er svært korte og nevner kun noen få konkrete forslag. Andre høringsuttalelser er lengre og svarer på alle spørsmålene som Kulturdepartementet har bedt om uttalelser på. Hvem som sender inn høringsvar varierer også. Noen av avsenderne er privatpersoner, mens andre avsendere er store mediebedrifter og viktige aktører i det norske medielandskapet.

Informasjonen som er samlet inn er ulike aktørers og privatpersoners meninger om hvordan NRK skal struktureres og driftes. Jeg har fokusert på uttalelser som går på finansieringen av NRK. Jeg kan dermed si at informasjonen jeg har samlet inn er høringsinstansenes egne meninger om finansieringen av NRK. Ut ifra meningsinnholdet i instansenes høringsuttalelser plasserer jeg dem innenfor en bestemt posisjon.

Forarbeid

Først var det viktig å gå gjennom de ulike høringssvarene som var blitt tilsendt Kulturdepartementet. Jeg startet med å lese alle høringssvarene. Jeg noterte og delte dem inn etter avsender og hvem som nevnte allmennkringkastingsavgiften og/eller finansieringen av NRK. Jeg tok deretter for meg gruppen med høringssvar som skrev noe om finansieringen av NRK og delte dem deretter inn i grupper basert på hvordan de stilte seg til en offentlig finansiering av NRK.

Jeg dannet tre grupper. En gruppe som var positiv til offentlig finansiering, en som var nøytral og en som var negativ. For å kunne kategorisere de ulike høringssvarene så jeg på ordbruken - hva som ble skrevet når de ulike høringsinstansene kommenterte finansieringen av NRK. Under har jeg trukket frem et eksempel for å belyse tydeligere hvordan dette ble gjort.

«Jeg ønsker at kanalen fortsatt skal være statskanal, og at kanalen finansieres som i dag eller tilsvarende» (Saue 2014). Setningen fremmer et klart ønske om å beholde en offentlig finansiering av NRK. Høringssvaret ble dermed kategorisert under kategorien *positiv til offentlig finansiering*. Jeg brukte setninger hvor det kom tydelig frem hvilken posisjon avsenderen hadde i debatten for å kategorisere de ulike høringssvarene.

Å avgrense et utvalgt er et bevisst valg fra forskerens side. Utvalget må være et univers som forskeren ønsker å omtale (Østbye et al. 2007:216-217). Utvalget (enhetene) jeg har valgt ut er alle høringssvar tilsendt Kulturdepartementet i forbindelse med den offentlige høringen av NRK-plakaten. Oppdelingen av enhetene ble gjort i to omganger. Jeg tok først for meg høringssvarene tilsendt departementet fra private bedrifter, organisasjoner og offentlige instanser. I andre omgang tok jeg for meg høringssvarene fra privatpersoner.

Etter å ha delt enhetene inn i ulike grupper basert på meningsinnholdet i høringssvarene, tok jeg for meg høringssvarene tilsendt departementet fra privatpersoner. Hvert høringssvar ble kodet som en selvstendig enhet i et større utvalg (Østbye et al. 2007:213-214).

Kommersielle konkurrenter og øvrige instanser	
Totalt:	69
Nevner finansiering	23
Nevner ikke finansiering	46

Privatpersoner	
Totalt:	24
Nevner finansiering	16
Nevner ikke finansiering	8

Ved å bruke ordet *nevner* som en definerende variabel fikk jeg luket ut alle høringssvarene hvor spørsmålet om finansiering ikke ble tatt med. Modellene viser hvor mange av de ulike aktørene som nevner noe om finansieringen av NRK.

Jeg vil til slutt understreke at jeg bruker meg selv som måleverktøy i oppgaven, i den grad at det er jeg som fortolker uttalelsene fra de politiske partiene, TV 2 og NRK, samt høringsuttalelsene. Jeg har vært objektiv under innsamlingen av datamaterialet og analysearbeidet, slik at egne meninger og holdninger ikke skal skinne gjennom i arbeidet jeg har utført.

Oppsummering

I dette kapitlet har jeg gjort rede for mine metodiske valg. Studien kartlegger posisjonene som eksisterer i debatten om finansieringen av NRK. Jeg har benyttet kvalitative eliteintervjuer for å samle inn data direkte fra relevante kilder. For å få et større innblikk i posisjonene som eksisterer i debatten valgte jeg å undersøke et univers hvor meningene om NRKs finansiering kommer klart frem fra flere ulike aktører og privatpersoner. Jeg har brukt kvalitativ dokumentanalyse for å analysere høringsuttalelser tilsendt Kulturdepartementet for å se om det eksisterer flere posisjoner enn de jeg har funnet gjennom de kvalitative intervjuene.

I neste kapittel vil jeg presentere mine funn fra de kvalitative intervjuene med representantene for NRK, TV 2, Arbeiderpartiet, Venstre og Fremskrittspartiet og avdekke de ulike posisjonene jeg har funnet, samt hva som kjennetegner dem. I kapittel seks vil jeg gjøre rede

for funnene fra dokumentanalysen av de ulike høringsuttalelsene og vise til posisjonene som kom frem gjennom analysen av høringsuttalelsene.

Kapittel 5. Analyse av kvalitative intervju

For å se nærmere på de ulike posisjonene i debatten om NRK-lisensen har jeg analysert intervjuene med de tre politiske partiene og de to mediebedriftene. Jeg har bearbeidet teksten som intervjuene resulterte i og analysert dataene. I dette kapittelet vil jeg legge frem et utvalg uttalelser fra datasettet. Dette gjør jeg for å belyse de ulike meningene rundt NRKs finansielle struktur og for å se nærmere på hva de ulike aktørene mener kan være alternative finansieringsmodeller. Dataene bruker jeg videre til å kartlegge de ulike posisjonene som jeg har funnet i datamaterialet og for å beskrive hva som kjennetegner de ulike posisjonene.

Jeg starter med noen mer generelle uttalelser om NRKs rolle i det norske samfunnet og mediasamfunnet. Jeg beveger meg videre over til uttalelser om NRKs finansielle form og finansieringsmodell. Jeg ser deretter på alternative finansieringsmodeller som aktørene mener kan være reelle erstatninger for NRK-lisensen og hvilke argumenter aktørene legger til grunn for alternative finansieringsmodell. Jeg vil gjennom hele kapittelet også kommentere om det finnes likheter og ulikheter i meningsinnholdet til de ulike aktørene. Til slutt vil jeg oppsummere de ulike funnene fra analysen.

Allmennkringkasting og offentlighet

For å få en grunnleggende forståelse for hvordan de ulike aktørene stiller seg i spørsmålet om finansieringen av NRK, har jeg sett nærmere på hvordan aktørene vurderer NRKs rolle i samfunnet, og hvordan de stiller seg til NRK som en offentlig finansiert allmennkringkaster. Ved å ha denne grunnleggende forståelsen vil det være enklere å beskrive de ulike posisjonene i den mediepolitiske debatten vedrørende finansieringen av NRK. Fremstillingen styres av uttalelsene fra aktørene.

På spørsmålet om hva som er det mest positive ved å ha en offentlig finansiert allmennkringkaster svarte alle de politiske partiene, TV 2 og NRK omtrent likt. De fokuserte i hovedsak på hva NRK betyr for samfunnet og demokratiet. Alle argumenterte for at NRK har en viktig posisjon i samfunnet.

Mange sier at NRK er landets viktigste kulturinstitusjon. Jeg vil gå enda lengre og si at NRK er en av de absolutt viktigste institusjonene vi har i samfunnet vårt. Det handler om at NRK binder landet sammen. Det er vår felles kulturarv, og det er med på å bidra til at stemmer over hele Norge kan bli hørt [...] De er med på å bygge tillit mellom oss som folk, mellom landsdeler og ikke minst mellom innbyggere og myndigheter (Grande 05.06.14).

NRK er en viktig norsk medieaktør som bidrar til å binde folket sammen. Med sine distriktskontor kan mennesker som ellers ikke ville blitt hørt, nå frem. På grunn av at det er folket som finansierer NRK, har også NRK en annen rolle ovenfor det norske folk enn hva de kommersielle allmennkringkasterne har. Dette skal jeg se nærmere på senere i kapitlet. Samtidig uttaler Grande at NRK bygger tillit på tvers av folkegrupper, landsdeler og mellom folket og myndighetene. Dette argumentet bygger på uavhengighetsprinsippet. Lisensmidlene går ikke gjennom Stortingets årlige budsjettforhandlinger, men direkte til NRK. På denne måten får NRK er større avstand fra politiske interesser og uavhengigheten til NRK kan derfor sies å være god. Dette er også noe jeg vil se nærmere på senere i kapitlet.

Ib Thomsen fra Fremskrittspartiet har også et inntrykk av at NRK har en sterk posisjon i Norge, spesielt blant den voksne generasjonen.

Troverdigheten, tryggheten og tilliten til NRK er høy. Den har i hvert fall økt det siste året [...] NRK står sterkt i Norge, i hvert fall blant den voksne generasjonen [...] Og jeg synes man fortsatt skal ha det, så kan man heller diskutere hva NRK skal holde på med (Thomsen 05.06.14).

Thomsen sier her at han ønsker at NRK blir opprettholdt, men at en må drøfte rammene for NRKs virksomhet. FrP har tradisjonelt vært mot NRK som en offentlig allmennkringkaster, men vi ser her at det ikke nødvendigvis stemmer. Det FrP sier er at de ønsker NRK skal være en allmennkringkaster i fremtiden, men med et mindre omfattende allmennkringkastingsoppdrag. FrP mener en del av NRKs oppgaver går for langt over i det kommersielle markedet og fint kan dekkes av kommersielle medieaktører. NRK bør heller fokusere på å dekke områder som kommersielle medieaktører ikke kan dekke fordi det ikke vil være lønnsomt.

NRKs kommersielle konkurrent, TV 2, sier at de også mener NRK gjør en viktig jobb. Til forskjell fra FrP som mener at NRK bør holde seg borte fra det kommersielle markedet mener TV 2 at NRK heller bidrar til å løfte kvaliteten på det som produseres på det kommersielle markedet av øvrige kommersielle medieaktører. Som et resultat får publikum et større medietilbud å velge fra.

Det mest positive er at det gir det norske folk et godt og bredt medietilbud. NRK er store på mange områder, de er flinke på mange områder [...] en solid lisensfinansiert allmennkringkaster er utvilsomt også med på å dra andre private kringkastere og

private mediehus med seg i forhold til kvaliteten på det innholdet som leveres (Indrøy 18.09.14).

Venstre fremhever viktigheten av det å ha en felles profesjonell kilde til informasjon som bidrar til en opplyst og offentlig debatt. Pettersen vektlegger også at det i dagens informasjonssamfunn kan det være vanskelig å sortere i all informasjonen, og at det derfor er viktig å ha en pålitelig informasjonskilde.

Det er nok behov for å ha en autoritativ kilde til nyheter, som man kan være sikker på. Informasjonssamfunnet og informasjonsoverfloden er det ikke så lett å navigere i. Så vi har sett på det å ha en allmennkringkaster som en viktig del av grunnmuren i informasjonssamfunnet (Pettersen 12.05.14).

Venstre argumenterer for at NRK er en pålitelig kilde til informasjon. Det er folket som finansierer NRK, og det begrenser påvirkningsmuligheten fra politiske og kommersielle interesser. Lisensavgiftens størrelse er knyttet opp mot Stortinget, da det er Stortinget som fastsetter størrelsen på lisensen. Lisensmodellen vil derfor aldri kunne bli helt uavhengig av politiske krefter, og det vil alltid være en mulighet for politisk påvirkning.

Her kan vi allerede se tendenser til to ulike posisjoner i mediedebatten om NRK. Den ene gruppen ønsker å innskrenke allmennkringkastingsoppdraget fordi de mener NRK brer for vidt om seg og at det ikke er rettfærdig at de konkurrerer på samme marked som de kommersielle medieaktørene da de konkurrerer på ulike premisser. På den andre siden har en dem som argumenterer for at NRK bidrar til å løfte kvaliteten på innholdet som produseres på mediemarkedet og bidrar til et større mangfold med sitt vide allmennkringkastingsoppdrag. Samtidig øker også legitimiteten rundt lisensen når brukerne får et økt tilbud fra NRK. Hadde allmennkringkastingsoppdraget blitt innskrenket kunne også legitimiteten til NRK-lisensen blitt redusert, og NRK ville blitt plassert i en vanskelig posisjon hvor en endring i finansieringsmodell ville vært nødvendig.

Det blir også argumentert for at NRK har en spesiell rolle som allmennkringkaster fordi folket/brukerne kan stille krav til NRK. En annen faktor som blir fremhevet i debatten om NRKs rolle i offentligheten er at uavhengigheten til NRK fra staten gjør dem til en pålitelig kilde for informasjon.

Debatten om NRK har et for vidt allmennkringkastingsoppdrag er også viktig å ta hensyn til når jeg skal se på debatten om finansieringen av NRK. De to temaene henger sammen ved at

en endring i finansieringsmodellen til NRK kan resultere i at NRK får et mindre budsjett og må revurdere sitt oppdrag og innholdsproduksjon. Jeg vil derfor se videre på de ulike aktørenes holdninger når det gjelder NRKs virksomhet på det kommersielle markedet.

NRK på det kommersielle markedet

Kommersielle mediebedrifter som livnærer seg av reklame- og annonseinntekter eksisterer på det samme publikumsmarkedet som NRK. Som jeg har nevnt tidligere opererer de kommersielle medieaktørene innenfor et tosidig marked, hvor de er avhengige av nok seere rundt de ulike programmene og tjenestene for å gjøre det attraktivt for annonsører. De kommersielle mediebedriftene er altså avhengige av å ha en stor andel seere som de kan selge til annonsørene, og seerne er igjen avhengige av annonsørene for å finansiere innholdet som produseres av mediebedriften. Skulle de kommersielle mediebedriftene miste seeropplutningen rundt de ulike tjenestene, vil de også miste inntektsgrunnlaget sitt, da annonsørene ikke lenger vil finne det attraktivt å kjøpe opp annonse- og reklameplass.

NRK påpeker selv at de konkurrerer på det samme markedet som de kommersielle medieaktørene, men argumenterer for at de ikke konkurrerer om de samme midlene. For NRK er ikke publikum en vare som selges videre. Publikum blir for offentlig fullfinansierte allmennkringkastere de som legitimerer deres rolle og finansiering. Mister NRK opplutningen rundt sine tjenester og programmer vil de ikke lenger kunne fortsette driften som en offentlig allmennkringkaster fullfinansiert av en kringkastingsavgift. Selv om NRK ikke tjener penger på publikum, er de allikevel viktige for allmennkringkasteren nettopp fordi det er publikum som finansierer NRK.

Vi tar ingen reklamepenger ut fra markedet. Vi tar ingen brukerbetaling fra markedet [...] Men det er to dramatiske ting som har skjedd for den kommersielle industrien. Den ene er at folk har sluttet å kjøpe aviser. Aviser konsumeres elektronisk. Den andre er at flere milliarder av det norske reklamemarkedet har gått ut av Norge. De som er hovedkonkurrenter på digitale plattformer er ikke det kommersielle mot NRK, men det er det norske medietilbudet mot det internasjonale. Facebook. Google, Youtube osv. som går inn og tar penger ut av det norske markedet (Hansen & Thoresen 08.05.14).

NRK opererer i det kommersielle mediemarkedet, men de mener selv at det ikke er NRK som truer de kommersielle medieaktørene. NRK er ikke avhengig av annonseinntekter fordi de er offentlig finansiert og tar dermed ikke andeler fra de kommersielle konkurrentene på annonse- og reklamemarkedet. NRK argumenterer for at det er internasjonale selskap som utgjør den

største trusselen for medieaktørene i det norske mediemarkedet, og løfter oppmerksomheten bort fra seg selv og over til de store multinasjonale selskapene.

SNF-rapporten (Gabrielsen et al. 2015), som jeg redegjorde for i kapittel to, konkluderte med at NRK sin rolle i det kommersielle markedet er konkurransevridende, da innholdet fremstår som gratis for brukerne. MBL sin rapport konkluderte dog med at NRK ikke stjeler brukere fra de kommersielle medieaktørene som livnærer seg av brukerbetaling samt annonse- og reklameinntekter. Jeg vil se videre på hva den kommersielle konkurrenten TV 2 mener om NRK sin deltakelse i det kommersielle markedet.

Selv om TV 2 argumenterer for at NRK sin tilstedeværelse på det kommersielle markedet kan ha en positiv påvirkning på kvaliteten av det som blir levert av de ulike kommersielle mediebedriftene, mener de at størrelsen på lisensen gjør det vanskelig for TV 2 å konkurrere mot NRK, og at det igjen vil gå ut over mediemangfoldet.

Vi ser jo at det er veldig vanskelig å konkurrere med NRK når det gjelder nye tjenester. Fordi vi er avhengig av å ta betalt for mye av det vi driver med, for å finansiere nye og eksisterende tjenester, mens NRK tilbyr det gratis ved hjelp av lisensen. Sånn som dette markedet fungerer i dag, og den utviklingen NRK har hatt. Blant annet den kraftige økningen av lisensen, så vil dette være skadelig over tid. Det går ut over mangfoldet, rett og slett (Indrøy 18.09.14).

TV 2 argumenterer også for at NRK sitt gratis innhold kan dra publikum bort fra de kommersielle medieaktørenes innhold som ofte krever brukerbetaling eller som finansieres ved reklame- og annonsesalg. Dette konkluderte også MBL-rapporten med. Om NRK fortsetter å vokse som mediebedrift og øker størrelsen på antall tjenester, frykter TV 2 at det vil påvirke mediemangfoldet negativt. TV 2 er avhengig av å ta betaling for sine tjenester, og mener det er enklere for NRK å opprette nye tjenester fordi de kan tilby dem gratis til brukerne. Med en robust og god økonomi kan NRK også investere i produksjon av nye tjenester på de ulike medieplattformene uten å måtte ta brukerbetaling for å finansiere utviklingen. Dette mener flere er konkurransevridende da brukere kan få de samme tjenestene gratis hos NRK som kommersielle mediebedrifter tilbyr for brukerbetaling.

Arbeiderpartiet mener, på lik linje som NRK, at de norske medieaktørene kanskje heller må fokusere på trusselen som kommer fra de multinasjonale selskapene istedenfor å konkurrere seg imellom. Arbeiderpartiet ser utfordringer for kommersielle mediebedrifter forbundet med

at multinasjonale medieselskap er inne og tar markedsandeler fra det nasjonale reklame- og annonsemarkedet.

[...] Hovedutfordringen for oss, som samfunn og de enkelte aktørene, er at du har noen nye aktører, multinasjonale selskap, som er inne og tar voldsomme markedsandeler når det gjelder annonser. Google passerte en milliard i Norge, Facebook er nå større [...] i daglig bruk enn NRK. Disse selskapene betaler ikke en krone i skatt til Norge. Det er en kjempeutfordring for oss som samfunn, men ikke minst for aktørene. Så istedenfor å konkurrere oss imellom i Norge, bør man rette fokus mot det som virkelig representerer kanskje graven for enkelte (Grande 05.06.14).

Grande forteller at Facebook har passert NRK med tanke på daglig dekning blant nordmenn. Med en solid dekning er Facebook et godt alternativ for annonsører som ønsker å treffe en spesifikk gruppe. De multinasjonale og internasjonale selskapene skreddersyr reklameløsninger og henter ut store annonseinntekter fra det norske annonsemarkedet.

TV 2, og de store kommersielle kanalene eller avisbransjen for den del, vil få en utfordring i annonsemarkedet når du skal lage annonser som skal treffe alle, når du har svære aktører som kan skreddersy annonser som du får basert på hva du har søkt på tidligere, hvor du bor eller hvor gammel du er. Det blir en kjempeutfordring [...] Jeg tror det vil vise at det er behov for en allmennkringkaster (Grande 05.06.14).

Arbeiderpartiet og NRK argumenterer begge for at det ikke er NRK kommersielle medieaktører bør frykte, men heller internasjonale selskaper som tar store markedsandeler i det norske annonsemarkedet. Også rapporten til SNF støtter denne argumentasjonen ved å konkludere med at NRK sin tilstedeværelse på nett ikke begrenser kommersielle medieaktørers mulighet til å ta betalt fra brukerne.

Selv om NRK-lisensen resulterer i at NRK er en ressurssterk konkurrent for de kommersielle medieaktørene ser flere på det som positivt at NRK er finansiert ved en offentlig finansieringsmodell. TV 2, som er den største kommersielle medieaktøren i det norske medielandskapet, støtter en lisensfinansiering av NRK fordi de tror en privatisering av NRK ville skapt negative konsekvenser på det norske mediemarkedet.

Vi har fra TV 2s side støttet opp om lisensfinansieringen av NRK. Vi har i mange sammenhenger påpekt at Norge er et lite land, det er egentlig et lite mediemarked, og

vi tror ikke for eksempel at NRK kan finansieres delvis med reklame. Det ville vært mulig å gjennomføre det, men da ville staten samtidig redusert innholdsproduksjonen i de private mediehusene på en sånn måte at det ville fått dramatiske konsekvenser for det totale medietilbudet i Norge (Indrøy 18.09.14).

Indrøy påpeker at det vil være teoretisk mulig å reklamefinansiere NRK, men at det vil ha negative konsekvenser på det totale medietilbudet på grunn av at mediemarkedet i Norge er relativt lite. TV 2 blir finansiert ved reklameinntekter, og om NRK skulle blitt reklamefinansiert ville det nok gått hardt utover de kommersielle mediebedriftene, deriblant TV 2. Dette er fordi NRK er den allmenningkasteren med høyest oppslutning i Norge. Hadde NRK måtte livnære seg av reklame- og annonseinntekter, ville de sannsynligvis tatt en stor andel av reklame- og annonsemarkedet. I tillegg ser vi en tendens til at flere multinasjonale selskaper tar andeler av det nasjonale reklame- og annonsemarkedet som i stor grad finansierer de norske kommersielle mediebedriftene. Det er ikke sikkert at andelene i markedet ville økt noe særlig om NRK kom på banen som en kommersiell aktør, og de øvrige kommersielle mediebedriftene ville nok da fått en lavere markedsandel. Det Indrøy mener er derfor at om staten går inn for å privatisere deler av, eller hele, NRK vil de nok mest sannsynlig også redusere det totale medietilbudet i Norge.

NRK ville fort tatt vesentlige andeler av reklamemarkedet. Hadde det vært 50 millioner nordmenn, så hadde det vært en enkel sak. Så lenge det er fem millioner nordmenn, så er dette rett og slett ikke mulig å gjennomføre uten at det ville fått veldig store konsekvenser på det totale medietilbudet (Indrøy 18.09.14).

Om regjeringen velger å delprivatisere NRK, vil det få negative konsekvenser for de kommersielle mediebedriftene. De kommersielle mediebedriftenes inntektskilde ville blitt redusert, og som følge av dette ville heller ikke innholdsproduksjonen kunne fortsette som i dag. Mediemanfoldet ville da bli svekket, ifølge TV 2s representant.

Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet, Venstre, NRK og TV 2 mener alle det er positivt at NRK eksisterer i det kommersielle mediemarkedet, da det bidrar til mangfold i medietilbudet og en økt kvalitet hos samtlige kommersielle medieaktører på grunn av den skjerpede konkurransen NRKs tilstedeværelse medfører. På den andre siden har vi dem som mener at NRK konkurrerer innenfor det samme markedet men på andre vilkår enn de kommersielle medieaktørene (med sin store økonomi og uten brukerbetaling) som resulterer i en konkurransevridende effekt og skaper problemer og utfordringer for de kommersielle

mediebedriftene. Samtidig som konkurransen mellom de nasjonale kringkasterne utfolder seg ser vi en tendens til at multinasjonale selskaper kaprer en stor andel av reklame- og annonsemarkedet. NRK og Arbeiderpartiet mener at de nasjonale medieselskapene skal ta opp konkurransen med de store multinasjonale selskapene istedenfor å konkurrere seg imellom på nasjonalt nivå.

Finansieringsmodeller

Jeg har nå sett nærmere på hva de ulike politiske partiene, TV 2 og NRK mener om NRKs rolle i offentligheten og på det kommersielle markedet. Videre skal jeg ta for meg de ulike holdningene til NRK-lisensen og aktørenes tanker om hvilke muligheter som ligger i alternative finansieringsmodeller med tanke på inntekter, økonomisk stabilitet og uavhengighet for NRK.

En av ulikhetene mellom de forskjellige finansieringsmodellene ligger i hvordan pengene blir innkrevet og hvem som defineres som pliktige betalere. Offentlig finansieringsmodell er et samlebegrep som rommer flere ulike finansieringsmodeller som baserer seg på at offentligheten/folket er definert som betalingspliktige. I det følgende skal vi se nærmere på argumentene som blir brukt for å fremme forslag om en offentlig finansieringsmodell.

I intervjuene kom det frem at de fleste som ønsker en lisensfinansiert allmennkringkaster helst argumenterer for en TV-lisens eller en husholdningslisens. Ingen av aktørene argumenterer for en medielisens. Dette er fordi at et av de største argumentene mot NRK-lisensen baserer seg på et ønske om en teknologiuavhengig finansieringsmodell.

Tyskland har en modell, så vidt jeg kan forstå, som handler om husstandslisensiering. Jeg tror det kan være den kanskje mest interessante modellen for oss. For du unngår å ha det over skatteseddelen, og det er lett å sørge for at alle sammen betaler. Og så kan hele husstanden betale istedenfor hver enkel person (Grande 05.06.14).

Med en husstandslisensiering vil hver husstand i Norge betale en lisensavgift. I dag er det slik at nesten alle husstander i Norge eier et TV-apparat, derfor vil omfanget av lisensbetalere være omtrent likt. Med en husstandslisensiering kan det også bli enklere å sørge for at alle bidrar til å finansiere NRK da en husstandslisens ikke er knyttet opp mot fjernsynsapparatet, men selve husstanden. Metoder som å plombere fjernsynet eller å registrere fjernsynet i navnet til en person som allerede betaler lisens vil ikke lenger fungere som virkemidler for dem som ønsker å komme seg unna NRK-lisensen.

Selv om omfanget av pliktige lisensbetalere ikke vil øke noe særlig, vil det med en husholdningsavgift være enklere å inkludere alle samt å hente inn de ikke-betalende tyvtitterne. Det anslås at en sum mellom 390 til 685 millioner kroner går tapt hvert år som et resultat av tyvtittingen. Om en skulle klare å hente inn disse tapte inntektene ville kostnaden per husholdning også kunne reduseres (Skogli et al. 2014:4).

Arbeiderpartiet argumenterer også for å gå bort fra en ren TV-lisens fordi de ser på TV-lisensen som umoderne. «Det å ha det på et TV-apparat vil være umoderne, fordi teknologien nå går så fort. Folk sitter like gjerne på dass og ser på NRKs tilbud på mobiltelefonen sin. Så da må vi tilpasse virkemidlene etter den nye virkeligheten» (Grande 05.06.14).

Dette er et medieteknologisk argument for å gå bort fra en TV-lisens og mot en husholdningslisens, som er en medie-uspesifikk finansieringsmodell. En lisensordning opprettholder en viss avstand mellom NRKs økonomi og politiske myndigheter, og en vil ikke risikere sterkere politisk styring og større variasjon i budsjettet. Venstre argumenterer også for at en TV-lisens er en utdatert finansieringsmodell, og mener at fjernsynet i dag ikke er det samme som det var før. Venstre argumenterer også for at bruken av fjernsynet har endret seg, og mener at det må tas i betraktning når en utreder alternative finansieringsmodeller for NRK.

Venstre har ikke et forslag til en spesifikk finansieringsmodell de ønsker skal erstatte NRK-lisensen, men de argumenterer for at en lisensordning ikke er den beste måten å finansiere NRK på. Selv kunne de godt sett for seg at NRK ble finansiert over skatteseddelen. «Det positive ved å ha en lisensordning er at det gir en avstand fra årlige budsjettmessige prosesser. Det negative ved å ha en lisensordning er at den ikke er spesielt treffsikker [...] Så lenge du har nettilgang har du også TV-tilgang» (Pettersen 12.05.14).

Flere har gått bort fra tradisjonell lineær fjernsynsseing og over til nett-TV og ser filmer og TV-serier on demand, hvor og når de selv ønsker. NRK sitt tilbud på nett er tilgjengelig for alle, også for dem som ikke betaler lisens. På grunn av at alle har tilgang til NRK på nett mener Venstre at lisensen ikke er helt treffsikker. De mener også at det kan være feil å basere en lisensordning på en husstand, da en husstand ikke nødvendigvis er det samme i dag som det var før.

Det er ikke gitt at å ha en avgift per husstand er det riktige i Norge anno 2014, 2017 eller 2025. Vi har jo ønsket og sett for oss å gjøre det mer individbasert, og ikke husstandsbasert. Men igjen så kommer vi tilbake til dette om det skal kreves inn via en

avgift/lisens eller over skatteseddelen [...] Om du legger det over skatteseddelen så vil jo de som har en inntekt under så så mye i realiteten slippe å betale. Er det rett? (Pettersen 12.05.14).

Venstre mener at en skatteordning kanskje kan være en mer treffsikker finansieringsmodell enn en lisensordning. Om en beregner medieskatten ut ifra inntekt, vil kanskje følelsen av urettferdighet øke da de som har en lavere inntekt enn andre i prinsippet vil slippe å betale medieskatten. En medieskatt vil nok også resultere i at oversiktligheten forsvinner, da det blir vanskeligere for brukerne å se hva de betaler for. «Du kan jo risikere ved å ta det inn over skatteseddelen så blir det straks mer uoversiktlig. For det er også uoversiktlig hva du egentlig betaler for» (Pettersen 12.05.14).

Venstre argumenterer for at det ikke finnes en hundre prosent treffsikker finansieringsmodell, og at en heller må utrede ulike modeller og veie opp de negative og positive sidene ved hver og en av dem. Men Venstre mener at en individbasert finansieringsmodell vil være mer treffsikker, men er usikre på om avgiften bør kreves inn via en lisens eller en skatt.

Ved dagens lisensordning blir pengene krevd inn over en egen faktura som blir sendt ut til alle med et registrert fjernsynsapparat to ganger i året. Det er da enkelt og oversiktlig å se hvor mye en betaler i NRK-lisens. En finansieringsmodell over skatteseddelen vil resultere i at oversiktligheten forsvinner.

Mens Venstre argumenterer mot en husstandslisens, og heller for en individbasert finansieringsmodell over skatteseddelen eller en lisens, argumenterer NRK mot en individbasert skatteordning.

En skatteløsning er en dårlig løsning, for en skatt vil alltid være underlagt politisk behandling [...] Vi vil ikke inn i en generell økonomisk debatt i Stortinget hvert eneste år. Vi vil ha en økonomi som gjør oss mer uavhengig fra politiske beslutninger fra dag til dag, enn en skatteløsning vil gjøre. Når folk betaler en lisens så vet de hva det går til. Det går til NRK, og de kan sjekke hva de får. De ser det gjennom hva vi tilbyr. Da er det veldig tydelig hva man betaler for, og man kan også stille krav til NRK som publikum [...] Du får den direkte kontakten og forholdet med folk (Hansen & Thoresen 08.05.14).

NRK mener at lisensen treffer rett, og viser til tall fra forskning gjort som viser til at folk er fornøyd med produktet de får for lisensen. «Vi måler hvert eneste år om publikum opplever at

de får valuta for lisensen. Jeg tror aldri vi har vært høyere enn i 2013, der 74 prosent av befolkningen mente at NRK gir god eller svært god valuta for lisensen» (Hansen & Thoresen 08.05.14).

Thoresen og Hansen argumenterer også for at en lisensordning bidrar til å styrke båndet mellom NRK og folket. Når det er folket som finansierer NRK kan også folket stille krav til NRK. De mener at en ikke vil ha det samme forholdet mellom NRK og folket ved en skatteløsning. En skatteløsning vil knytte tettere bånd mellom NRKs økonomi og Stortinget, noe som de ser på som negativt for NRK.

Hadde vi tatt det inn på statsbudsjettet så ville en regjering i pengenød kunne skjært ned betydelige summer i økonomien, som ville ha kunnet svekket tilbudet og investeringsmuligheten. Jeg tror lisensen har vært en stor suksess, og en forutsetning for hvorfor NRK klarer å gjøre en så god jobb (Grande 05.06.14).

Grande sier seg enig med NRK i argumentet om at det vil oppstå visse utfordringer om en skal finansiere NRK over skatteseddelen. Da vil en regjering kunne foreslå en viss sum for NRK, som Stortinget igjen vil stemme over. En NRK-fiendtlig regjering vil da kunne overføre penger fra NRK til andre poster i budsjettet, og NRK kan risikere å få en svært ustabil økonomi.

NRK frykter også at en finansiering av NRK over skatteseddelen kan resultere i at NRK blir nedprioritert til fordel for andre poster i et statsbudsjett. Hansen fremhever her at en allmennkringkaster vil være særlig viktig i en periode hvor en regjering ser seg nødt til å kutte i budsjettet. Om NRK opplever økonomiske kutt vil de ikke kunne drive kritisk journalistikk og være en vaktbikkje i like stor grad om nedskjæringer blir nødvendige internt i NRK. Hvis NRK skulle finansieres over skatteseddelen uten å øremerke midlene ville de blitt dratt inn i en årlig prioriteringsdebatt, og det ville som et resultat bli vanskeligere for NRK å planlegge langt frem i tid.

Vi synes at en finansiering over statsbudsjettet er en svært dårlig løsning, fordi en allmennkringkaster må være uavhengig av politiske strømninger. Du må aldri ende opp med en diskusjon om en skal ha NRK eller sykehjemsplasser. Overvåkingen av den politiske debatten, det at du har kritisk journalistikk til stede, det er særlig viktig i perioder hvor konjunkturen går ned (Hansen & Thoresen 08.05.14).

NRK og Arbeiderpartiet ser samme utfordring i en skattebasert finansieringsmodell som Menon-rapporten (Skogli et al. 2014) konkluderte med når de vurderte medieskatt som en alternativ finansieringsmodell i rapporten. Skogli et al. kom frem til at en medieskatt vil svekke stabiliteten i NRKs økonomi og føre til at NRK blir dratt inn i en vurderingsprosess så lenge midlene til NRK ikke blir øremerket.

Skogli et al. undersøkte også andre finansieringsmodeller for allmennkringkastere, og så blant annet på inntektsstabiliteten til allmennkringkastere i flere EBU-land (European Broadcasting Union), basert på hvilken finansieringsmodell som blir tatt i bruk i perioden 2007-2012. I undersøkelsen kom de frem til at allmennkringkastere med høy lisensandel hadde størst grad av finansiell stabilitet. Det var i landene som i hovedsak baserer seg på en skatteordning for å finansiere allmennkringkasteren at variasjonen var størst. Dette indikerer at en lisensmodell skaper høy finansiell stabilitet i budsjettet, og forutsigbarheten om inntektene kan også sies å være god (Skogli et al. 2014:35-36).

Et annet begrep som blir brukt til å argumentere for lisensen er fellesskap. Arbeiderpartiet ser på det som positivt at fellesskapet finansierer NRK. De argumenterer for at en offentlig finansiering øker følelsen av eierskap til NRK, og at en også unngår at NRK blir utsatt for politisk vær og vind. «[...] Det er fellesskapet som finansierer NRK. Vi sikrer at alle er med og bidrar, og dermed føler alle sammen at vi eier en bit av NRK. Men vi unngår at det blir politiske føringer gjennom at vi ikke har det inn i budsjettet» (Grande 05.06.14).

Fremskrittspartiet bruker begrepet frivillighet som motargument for en offentlig finansiering av NRK. «[...] Man skal ha muligheten for å kunne velge om man ønsker det eller ikke» (Thomsen 05.06.14). FrP ønsker å fjerne TV-lisensen, slik at man skal kunne kjøpe et fjernsynsapparat uten å måtte betale lisensavgiften.

Som nevnt tidligere er ikke FrP kritiske til NRK som en medieaktør i det norske medielandskapet. FrP ser, på lik linje som de øvrige politiske partiene i analysen, viktigheten i NRK som kulturinstitusjon. Det er en lisensordning og omfanget av allmennkringkastingsoppdraget FrP stiller seg kritiske til. «Jeg kunne godt sett for meg at vi hadde en annen løsning, en kombinasjon av betal-TV og reklame. Men jeg ser jo at å overføre NRK til en ren reklamekanal vil være umulig» (Thomsen 05.06.14). Thomsen sier her at han ønsker å privatisere NRK, ved en kombinasjonsløsning av en abonnementsordning og reklamefinansiering. En helfinansiering av NRK ved reklameinntekter ser Thomsen på som

umulig. NRK, som er den største norske medieaktøren, ville forsynt seg godt av markedsandelene på annonsemarkedet.

Noen av argumentene som blir brukt for å fremme de ulike finansieringsmodellene overlapper. Argumentet om treffsikkerhet blir brukt både til å argumentere for en lisensbasert finansieringsmodell samt i argumentasjonen for en skattebasert finansieringsmodell. Argumentet om fellesskap er i analysen forbeholdt de lisensbaserte finansieringsmodellene. Det samme er argumentene om oversiktlig, forutsigbarhet og uavhengighet.

Ett av argumentene som brukes for en skattebasert ordning er rettferdighet. Dette henger sammen med at en skatteordning regnet ut fra inntektsskatten vil resultere i at de som tjener mest betaler mest i medieskatt, og de som tjener minst betaler minst. Fremskrittspartiet benytter seg av begrepet frivillighet når de argumenterer for en finansieringsmodell basert på en kombinasjon av brukerbetaling, reklame- og annonseinntekter og statlig finansiering. I modellen som FrP fremmer vil ikke folket bidra i finansieringen av NRK om de ikke selv ønsker det. FrP ønsker at befolkningen skal få velge om de ønsker å betale for NRK sitt innhold eller ei.

Vi kan her se at det er fire forslag som blir lagt frem som alternativer til NRK-lisensen: Å beholde NRK-lisensen, husholdningslisens, medieskatt og en kombinasjonsmodell (brukerbetaling, reklame- og annonseinntekter og statlig finansiering). Ingen av aktørene fremmer forslag om at medielisens kan være et alternativ til NRK-lisensen, eller en helprivatisering av NRK.

Jeg har i det foregående lagt frem de politiske partiene, TV 2 og NRK sine holdninger og meninger om NRK og finansieringen av NRK, samt alternative finansieringsmodeller. I det følgende vil jeg diskutere mine funn og knytte dem opp mot de tre diskursene om allmennkringkasting.

Diskusjon

I tabellen har jeg oppsummert de ulike politiske partiene, den kommersielle konkurrenten TV 2, og NRK sine holdninger vedrørende de ulike finansieringsmodellene som blir lagt frem, og hva de mener er positivt med finansieringsmodellene som de argumenterer for. Tabellen nedenfor viser de ulike finansieringsmodellene som blir foreslått som mulige erstatninger og argumentene som blir benyttet.

Aktør:	Finansieringsmodell:	Begrunnelse:
NRK	Lisensmodell	Føles rettferdig og alle bidrar like mye. En robust modell hvor det opprettholdes en armlengde avstand mellom NRK og staten og sikrer NRK uavhengighet. Sikrer også en stabil inntekt.
TV 2	Lisensmodell/skatteordning	Holder NRK utenfor annonsemarkedet, slik at de kommersielle mediebedriftene kan fortsette slik som i dag uten å måtte kutte ned på innholdsproduksjon.
AP	Husstandslisens	Teknologiavhengig. Inkluderer alle og skaper en fellesskapsfølelse hvor alle bidrar like mye. Robust ordning som ikke knytter NRK tettere opp mot staten og unngår politiske føringer.
V	Individbasert skatteordning/lisensordning	Oversiktlig hva brukerne betaler for. Treffsikker. Går det over skatteseddelen kan NRK utsettes for mer påvirkning fra politiske interesser.
FrP	Kombinasjonsløsning: Abonnementsordning, statsfinansiert og reklamefinansiert	Brukerne får en valgmulighet da det ikke er en tvungen avgift. Ved en delprivatisering håper FrP at det også vil bli billigere å abonnere på NRK. NRK vil konkurrere med andre mediehus på like vilkår. Treffsikkert.

TV 2 og Venstre foreslår ingen konkrete finansieringsmodell, men foreslår to en lisensmodell eller skatteordning som beste alternativ. Informasjon hentet fra intervju med politiske partier, TV 2 og NRK.

De fleste aktørene har klare mål for hva de ønsker en eventuell ny finansieringsmodell skal resultere i, både med tanke på hvordan den skal oppleves for publikum, hvordan den vil påvirke økonomien og driften til NRK og hvor den vil plassere NRK i forhold til politiske og kommersielle interesser. Finansieringsmodellene som de politiske partiene foreslår samsvarer med partienes politiske verdier og tankesett. Dette handler naturlig om at de politiske partiene fremmer partipolitisk mediepolitikk, samt at et de ønsker en finansieringsmodell som vil fremme politikk tuftet på partiets overordnede mediepolitiske mål. Noen finansieringsmodeller vil for eksempel kunne skape lengre avstand mellom NRK og stat, mens andre modeller vil knytte dem tettere sammen og resultere i at NRK sin økonomi blir inkorporert i årlige budsjettbehandlinger, hvor politiske partier kan få enda større påvirkningsmulighet i spørsmål som gjelder NRKs økonomi og drift.

Videre skal jeg oppsummere de ulike finansieringsmodellene de politiske partiene, TV 2 og NRK fremmer som alternativer til NRK-lisensen. I og med at NRK og TV 2 ikke ønsker å gå nærmere inn på konkrete finansieringsmodeller som erstatning til NRK-lisensen, vil jeg ta for meg deres argumenter for å beholde en offentlig finansieringsmodell senere i kapittelet. Jeg vil videre gå gjennom argumentene for og mot de ulike finansieringsmodellene som har blitt fremmet, og til slutt presentere de ulike posisjonene som har kommet frem under analysearbeidet av de politiske partiene, TV 2 og NRK.

Politiske partier

Arbeiderpartiet, som er et sosialdemokratisk parti, ønsker en finansieringsmodell som vil opprettholde et sterkt og uavhengig NRK som binder landet sammen og bidrar til mangfold og demokratiutvikling (Grande 05.06.14). Arbeiderpartiet ønsker en husstandsbasert finansieringsmodell, hvor en benytter lisens for å kreve inn husstandsavgiften. Ved å gå over til en husstandslisens kan det også bli enklere å inkludere de ikke-betalende og de økonomiske midlene som blir tapt hvert år på grunn av tyvtitting. Da vil en også kunne senke husholdningslisensen, slik at det blir rimeligere for de betalingspliktige med en husholdningslisens enn en NRK-lisens. Ved en husholdningslisens vil også avstanden mellom NRK og stat bli opprettholdt, og politiske interesser vil ikke få en økt påvirkningsmulighet.

Venstre foreslår en individbasert lisensmodell eller skatteordning for å finansiere NRK. Det sosialliberalistiske partiet Venstre argumenterer for at en husstand ikke lenger er hva det var før, og flere velger i dag å bo alene, og at en kanskje i større grad må fokusere på individet fremfor fellesskapet når en diskuterer en ny finansieringsmodell for NRK. Med dette argumenterer Venstre for en individbasert skatteordning som en alternativ finansieringsmodell til NRK-lisensen. Venstre ser for seg at inntektene til NRK skal kreves inn over skatteseddelen, slik at alle personer i Norge som betaler skatt også bidra til å finansiere NRK. De mener at en skatteordning vil være mer treffsikker enn NRK-lisensen, hvor flere enkelt kan slippe unna halvårslisensen ved å plombere fjernsynet eller registrere apparatet i en annen persons navn. Innfører man en skatteordning hvor skatten regnes ut ifra inntekten vil den kunne virke urettferdig da noen mennesker slipper å betale NRK-skatten.

Venstre er et parti som befinner seg i sentrum av den politiske sfæren. Partiet ønsker også et sterkt og uavhengig NRK, men mener at dersom finansieringen til NRK er knyttet opp mot fjernsynsapparatet, står det i fare for å bli utdatert. Venstre har ingen konkrete forslag til en

alternativ finansieringsmodell, men vurderer en individbasert skatteordning som et av de beste alternativene til en ny finansieringsmodell for NRK.

Fremskrittspartiet er et liberalistisk politisk parti. Liberalismens grunnmur er å begrense statens makt og fremheve individet og individets rettigheter. Dette blir også gjenspeilet i FrP sin mediepolitikk, hvor ønsket om at borgere selv skal få bestemme om de vil betale for NRK og fjerne en tvungen avgift er et av hovedpunktene i FrP sin mediepolitiske plattform. Fremskrittspartiet ønsker å begrense statens reguleringssevner innenfor markeder, også mediemarkedet. Den frie markedsmodellen baserer seg på at forbrukere og bedrifter er de beste til å dømme over egne interesser enn statlige beslutningsorganer (Doyle 2013:166).

Fremskrittspartiet (FrP) ser at det ikke vil være mulig å helprivatisere NRK, og ønsker derfor å innføre en blandingsmodell basert på brukerbetaling, reklame- og annonseinntekter og statlig finansiering. FrP mener om staten skal bestemme hva NRK skal drive med, gjennom NRKs vedtekter og NRK-plakaten, må de også finansiere driften av NRK.

Fremskrittspartiet har tradisjonelt sett alltid vært for nedsettelse av skatter, avgifter og offentlige inngrep. Med dette som bakgrunnsinformasjon er det enkelt å forstå hvorfor de ønsker å selge NRK og fjerne det statlige eierskapet i NRK. Det er imidlertid ingen av de intervjuede aktørene eller noen av høringsinstansene som har nevnt at det vil egne seg å selge hele eller deler av NRK. Flere har også nevnt at dette er noe som de private medieaktørene frykter.

NRK og TV 2

Det er ingen av de intervjuede politiske partiene som ønsker en medielisens, men det er heller ingen enighet mellom de politiske partiene hvordan NRK bør finansieres. TV 2, som en av NRKs konkurrenter, har uttalt at de støtter en lisensbasert finansieringsmodell. For TV 2 er det viktig at NRK ikke blir privatisert og/eller kommersialisert, da resultatet vil bli at TV 2 må konkurrere med NRK om markedsandeler på reklame- og annonsemarkedet i tillegg til seere og brukere på publikumsmarkedet. På grunn av NRKs sterke posisjon i mediemarkedet med høy oppslutning rundt innhold på fjernsyn, radio og nett ville NRK mest sannsynlig tatt en god bit av kaken og mediemangfoldet ville som et resultat bli svekket.

For NRK er det viktigst at en eventuell ny finansieringsmodell opprettholder økonomisk stabilitet, uavhengighet til staten og følelsen av rettferdighet for folket. NRK ønsker, som Arbeiderpartiet og TV 2, at de skal fortsette å bli finansiert ved en offentlig

finansieringsmodell hvor hele folket bidrar for å skape en følelse av fellesskap og eierskap til NRK.

Nå som jeg har sett på argumenter for de ulike finansieringsmodellene vil jeg gå videre å oppsummere argumentene som blir ytret mot ulike finansieringsmodeller. Jeg strukturerer argumentene etter de ulike finansieringsmodellene, hvor jeg først tar for meg en skatteordning, deretter tar jeg for meg husstandslisens og til slutt en markedsbasert finansieringsmodell.

Argumenter for og mot de ulike finansieringsmodellene

Argumentene mot en skatteordning er at det vil bli uklart hva det er publikum egentlig betaler for, når summen til NRK blir en liten del av et større beløp. En skatteordning vil også resultere i at avstanden mellom NRK og stat blir mindre, og at det knyttes sterkere bånd mellom årlige budsjettprosesser og NRK. Dette kan resultere i at uavhengigheten til NRK blir utfordret, og påvirkning fra politiske interesser kan bli større. I nedgangsperioder hvor store kutt blir nødvendig kan en NRK-fiendtlig regjeringen sammensatt av parti(er) som ikke er for skatteskjerpelse kutte i medieskatten, og NRKs økonomiske sikkerhet kan bli rammet. Allerede på midten av 1940-tallet ble det argumentert for å skape større avstand mellom NRK og statsmyndigheter. Det var dette argumentet som ble brukt for at NRK skulle få beholde kontrollen over lisenskartoteket etter andre verdenskrig. Dersom en skatteordning blir beregnet ut ifra inntektsskatten vil den kunne oppfattes som urettferdig, da noen slipper å betale skatt til NRK.

Ett av argumentene som blir brukt mot en husstandslisen er at det vil fortsatt være en tvungen avgift som ikke alle borgere vil føle er rettferdig om de ikke benytter seg av tilbudet til NRK. Flere velger å bo alene og familiestrukturene er annerledes i dag enn hva den var før. Venstre mener derfor at det ikke nødvendigvis er riktig å ha en lisens per husstand.

Argumentene mot en markedsbasert finansieringsmodell hviler på at en privatisering av NRK vil føre til at NRK mister sin rolle som norsk offentlig allmennkringkaster. En offentlig finansiert allmennkringkaster er den eneste kringkasteren folket kan stille krav til, da det er folket som finansierer allmennkringkasteren. Om NRK blir privatisert vil vi også miste en viktig kulturinstitusjon. Gjennom analysen har vi sett at en sterk allmennkringkaster bidrar til å skape kvalitet og mangfold i mediemarkedet, og at en allmennkringkaster støtter opp om mindre private mediehus ved å gå inn i produksjoner med økonomisk støtte. NRK produserer

også en del innhold som kommersielle mediebedrifter ikke kan produsere fordi det ikke er lønnsomt, som for eksempel barne-tv og innhold for smalere publikumsgrupper.

En annen faktor som er verdt å merke seg er at de ulike aktørene benytter seg av ulike argumenter for å trekke samme konklusjon. Dette viser at ulike aktører kan ha samme mål, men ulike standpunkt og holdninger som posisjonen er tuftet på. For eksempel ønsker både Arbeiderpartiet og TV 2 å opprettholde en offentlig finansieringsmodell av NRK. Mens Arbeiderpartiet peker på at det er viktig at folket finansierer NRK for å skape en følelse av fellesskap og tillitt mellom folk, landsdeler, innbygger og myndigheter, argumenterer TV 2 for at en offentlig finansiering av NRK er viktig for å holde NRK unna det kommersielle reklame- og annonsemarkedet.

Det kommer frem fra analysen at aktørene har ulike holdninger som argumentene er tuftet på, selv om argumentene peker mot samme mål. For eksempel er det viktigere for TV 2 å sikre sin økonomiske inntekt enn å gå inn i en debatt om hvilken finansieringsmodell som kan være en erstatning for NRK-lisensen, så lenge det ikke blir en debatt om å kommersialisere NRK. Både Arbeiderpartiet og Venstre foreslår at en husstandslisens kan være en god finansieringsmodell for NRK. Arbeiderpartiet argumenterer for at den vil sikre at alle sammen bidrar i like stor grad, mens Venstre argumenterer for at den vil være mer moderne enn en TV-lisens.

Sett i forhold til Larsens diskurser om allmennkringkasting

Allmennkringkasting er tuftet på demokratiske idealer, noe som også gjelder for NRK. Med sitt slagord «Noe for alle, alltid» ser en at NRK er en demokratisk allmennkringkastingsinstitusjon som prøver å gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Jeg vil nå se på de ulike holdningene til de politiske partiene, NRK og TV 2 rundt NRK, og hvilken allmennkringkasterdiskurs vi kan plassere dem innenfor for å komme nærmere konklusjonen på problemstillingen om hva som kjennetegner posisjonene i debatten om finansieringen av NRK.

Larsens første er konsumentdiskursen, hvor man definerer seere som konsumenter og er opptatt av å gi folket det de vil ha. Innenfor konsumentdiskursen vil allmennkringkasterens legitimitet baseres på seertall og publikums oppslutning. En kan også si at konsumentdiskursen er basert på en neoliberal demokratimodell, hvor en allmennkringkaster ikke har noen formynderrolle over publikum, da publikum selv velger mellom produkter på et fritt marked (Larsen 2008:324).

Fremskrittspartiet befinner seg innenfor konsumentdiskursen. FrP ser på publikum som konsumenter, og ønsker ikke at NRK skal ha en formynderrolle, men heller at publikum selv skal få velge hva de vil ha og hva de ønsker å betale for av ulike medietjenester. FrP argumenterer også for å kommersialisere NRK, og ønsker et fritt marked hvor de ulike mediebedriftene konkurrerer på like vilkår. Innenfor konsumentdiskursen vil en allmennkringkaster kun basere sin økonomi på lisensmidler om allmennkringkasteren har stor nok oppslutning hos publikum, da det er publikum som selv skal kunne velge om de ønsker å betale for et produkt. Om publikum ikke ønsker tjenestene som tilbys dem av allmennkringkasteren, har allmennkringkasteren ikke legitimitet nok til å kreve lisensmidler fra publikum.

Den andre diskursen er medborgerdiskursen. Her anerkjennes allmennkringkasteren som en viktig institusjon i et demokratisk samfunn. Allmennkringkasterens legitimitet baseres på funksjonene som allmennkringkasteren oppfyller ved til å bidra til en opplyst og offentlig samtale. Publikum blir innenfor medborgerdiskursen ikke sett på som rene konsumenter, men som medborgere i et demokratisk samfunn. Medborgerdiskursen er basert på deliberativ demokratiteori (Larsen 2008:324).

Innenfor medborgerdiskursen kan vi plassere Arbeiderpartiet og Venstre. Begge de to politiske partiene ønsker at NRK skal fortsette å være en allmennkringkaster og en viktig institusjon, finansiert av offentligheten, i det demokratiske samfunnet.

Larsens tredje diskurs kalles pluralismediskurs, hvor en allmennkringkaster tilbyr programmer for en mindre gruppe i samfunnet (ofte en høykulturell elite). Allmennkringkasteren skal ikke produsere og distribuere innhold med allmenndannende og/eller opplysende funksjon, men programmer som er av interesse for en gruppe. På grunn av at størrelsen på denne gruppen ikke er særlig stor, vil en allmennkringkaster finansieres gjennom en statlig ordning. Kommersielle mediebedrifter vil ikke kunne livnære seg av å rette sin virksomhet mot denne gruppen, og det vil derfor være allmennkringkasterens oppgave å sikre et kvalitativt mangfold i det totale medietilbudet (Larsen 2008:325).

Jeg vil argumentere for at det er mulig å plassere Fremskrittspartiet både innenfor konsumentdiskursen og pluralismediskursen. FrP har uttalt at de ønsker å privatisere NRK da de ønsker å gi publikum en større valgfrihet. På bakgrunn av dette faller FrP innenfor konsumentdiskursen. Samtidig ser også FrP vanskeligheten i å privatisere NRK, og ønsker heller at NRK skal være et supplement til de øvrige kommersielle kringkasterne, og sikre at

NRK ikke produserer innhold som kan dekkes av andre kommersielle medieaktører. NRK vil da kun produsere innhold som kommersielle mediebedrifter ikke vil kunne produsere på grunn av at det ikke er økonomisk lønnsomt, og NRK vil da bli en nisjekanal. FrP kan derfor også plasseres innenfor Larsens tredje diskurs, pluralismediskursen.

NRK ønsker at de skal kunne fortsette som en allmennkringkaster med et bredt allmennkringkastingstilbud og med en offentlig finansieringsmodell. Derfor kan vi også plassere NRK innenfor medborgerdiskursen. TV 2 stiller seg også positive til en offentlig finansieringsmodell for NRK, men argumenterer for at noe av NRKs oppdrag beveger seg mer over mot det kommersielle markedet og kan dekkes av kommersielle mediebedrifter. Her ville det vært naturlig å plassere TV 2 innenfor pluralismediskursen. TV 2 ønsker at NRK skal finansieres ved en offentlig finansieringsmodell, og vil med det ikke passe inn under pluralismediskursen hvor en allmennkringkaster blir finansiert ved en statlig finansieringsmodell. Jeg vil allikevel argumentere for at TV 2 kan plasseres innenfor pluralismediskursen, da det viktigste for TV 2 er at NRK ikke blir en konkurrent på det kommersielle annonsemarkedet. Om NRK blir finansiert av staten vil de være tettere bundet opp mot staten, men ikke en kommersiell aktør som trenger å livnære seg av annonseinntekter.

Diskurs:	Konsumentdiskurs	Pluralismediskurs	Medborgerdiskurs
Parti:	FrP	FrP, TV 2	Venstre, AP, NRK
Kjennetegn:	Kommersialisering. Privatisering.	Statlig finansiering. Innskrenking av allmennkringkastingsoppdraget.	Offentlig finansiering.

Tabellen viser de ulike posisjonene til de politiske partiene, NRK og TV 2. Informasjonen er hentet fra intervju med politiske partier, NRK og TV 2.

Arbeiderpartiet og NRK frykter hva som kan skje om NRK blir finansiert ved en skatteordning. Samtidig mener Venstre at det kan være en god ordning, selv om NRK da må inn i budsjettforhandlinger på Stortinget hvert år. Arbeiderpartiet er mer negative til en slik finansieringsmodell, og NRK stiller seg sterkt mot det. TV 2 sier seg fornøyd forbeholdt at NRK ikke blir en konkurrent på reklame- og annonsemarkedet. FrP, som en skulle tro ville

kjempe TV 2s kamp, ønsker og delfinansiere NRK ved reklameinntekter og abonnementsordning, noe som de andre informantene stiller seg sterkt mot. FrP er dermed det eneste politiske partiet som ikke ønsker å finansiere NRK ved en offentlig finansieringsmodell.

Jeg har på bakgrunn av Larsens tre diskurser kommet frem til tre posisjoner under intervjuene med de politiske partiene, TV 2 og NRK. Fremskrittspartiet innehar to av dem, mens Arbeiderpartiet og Venstre kan plasseres innenfor en tredje posisjon. TV 2 kan plasseres innenfor pluralismediskursen da de argumenterer for et innskrenket allmennkringkastingsoppdrag, mens NRK kan plasseres innenfor medborgerdiskursen sammen med Venstre og Arbeiderpartiet.

Jeg har i dette kapitlet gjort rede for analysen av de politiske partiene, TV 2 og NRK, og presentert ulike argumenter som jeg har benyttet for å si noe om posisjonene jeg har funnet i analysen. I neste kapittel vil jeg legge frem dokumentanalysen og presentere funnene fra analysen av høringssvarene.

Kapittel 6. Analyse av hørings svar

Kulturdepartementet sendte NRK-plakaten på høring til ulike høringsinstanser den 6. juni 2014, med frist for å sende inn hørings svar den 3. september 2014. Kulturdepartementet utlyste innspill på dagens NRK-plakat. Spesielt ønsket Kulturdepartementet innspill på plakatens form og innhold, NRKs kommersielle inntekter, NRKs innholdstilbud, NRKs bruk av eksterne produksjoner og NRKs finansiering ved lisens. Det er det sistnevnte punktet jeg skal undersøke nærmere. I dette kapitlet vil jeg først gjøre rede for hva en offentlig høring er, for deretter å beskrive utvalget og presentere mine funn.

I den offentlige høringen av NRK-plakaten har kommersielle konkurrenter, øvrige instanser og privatpersoner valgt å fremme sitt syn og sine merknader til høringsnotatet utsendt fra Kulturdepartementet. Det som er spesielt med den offentlige høringen av NRK-plakaten er at Kulturdepartementet ikke produserte en norsk offentlig utredning (NOU) som de sendte ut på høring til de ulike instansene. De skisserte heller opp noen spørsmål som de etterlyste diskusjon og synspunkter på.

Kulturdepartementet fikk kritikk for måten de har lagt opp høringsrunden fra ulike aktører. Kritikken gikk ut på at flere høringsinstanser mente det hadde vært bedre om Kulturdepartementet sendte ut en ferdig melding om NRK-plakaten som høringsinstansene kunne gå gjennom for deretter å komme med innspill og tilbakemeldinger.

Høringsnotatet som Kulturdepartementet sendte ut på høring til de ulike høringsinstansene er et notat med en del informasjon om NRKs form og innhold, samt spørsmål vedørende de to punktene som de har bedt høringsinstansene ta stilling til. De har også oppfordret høringsinstansene til å kommentere på alle aspekter ved NRK om det er ønskelig. Ved å legge frem høringsrunden på denne måten kan det virke som om Kulturdepartementet ønsker mer informasjon og kunnskap om hvordan NRKs form og innhold bør være, og ønsker å ta dette i betraktning før de legger frem et forslag til en melding om NRK.

For å se nærmere på posisjonene som eksisterer i lisensdebatten har jeg undersøkt hvor mange av høringsinstansene som har nevnt finansiering av NRK i sine hørings svar. Jeg har analysert hørings svarene hvor NRK-lisensen, finansieringen av NRK og/eller alternative finansieringsmodeller, blir trukket frem og sett på de ulike synspunktene rundt temaet.

Høringsinstansene som sendte inn hørings svar har jeg valgt å sette inn i tre ulike kategorier: Kommersielle konkurrenter, privatpersoner og øvrige instanser. Totalt ble det sendt inn 74

høringsuttalelser fra kommersielle konkurrenter og øvrige instanser med merknader. Kommersielle konkurrenter inkluderer alle de kommersielle mediebedriftene. Øvrige instanser inkluderer offentlige etater, organisasjoner og undervisningsinstitusjoner. Jeg har valgt å definere denne gruppen med aktører for øvrige instanser for å skille dem fra de kommersielle konkurrentene og privatpersonene. Gruppen med privatpersoner inkluderer forskjellige enkeltindivider.

24 høringssvar ble tilsendt Kulturdepartementet fra privatpersoner med merknader. Jeg vil gå nærmere inn på disse senere i kapittelet. Det ble også sendt inn syv høringssvar uten merknader. Jeg har valgt å ekskludere høringssvarene som ble sendt inn uten merknad i analysen. Dette har jeg gjort fordi det er i merknadene at synspunkter og argumenter vedrørende finansieringen av NRK blir fremmet.

Av de 74 høringssvarene med merknader var det to (VG samt Sandefjord og Sander mållag) som lå inne dobbelt, ett høringssvar fra en instans (Telenor Broadcasting Holdings) som påpekte at de støttet opp om høringssvaret til en annen instans og ett høringssvar som lå inne feil (dette omhandlet gårds- og bruksnavn fra Alvar mållag). Samtidig hadde også NRK Beta sendt inn et høringssvar med en rekke kommentarer fra et nettbasert kommentarfelt hvor folk hadde blitt bedt om å gi sitt syn på saken. Dette inkluderte jeg heller ikke i min undersøkelse. Jeg fjernet dermed høringssvarene fra VG, NRK Beta, Alvar mållag og Telenor Broadcasting Holdings samt Sandefjord og Sander mållag.

Hvem benytter anledningen?

I analysearbeidet har jeg sett nærmere på hvem det er som har benyttet seg av anledningen til å sende inn høringsuttalelser til høringen av NRK-plakaten. Dette er interessant i forhold til hvilke tema som blir drøftet i de ulike høringsuttalelsene. I en høringsrunde får ulike aktører muligheten til å uttrykke sine synspunkter og meninger vedrørende den aktuelle saken, og da er det også naturlig å forvente at en del av høringsinstansene fremmer synspunkter og endringsforslag som kan komme dem til gode og som støtter opp om deres egne mål og verdier.

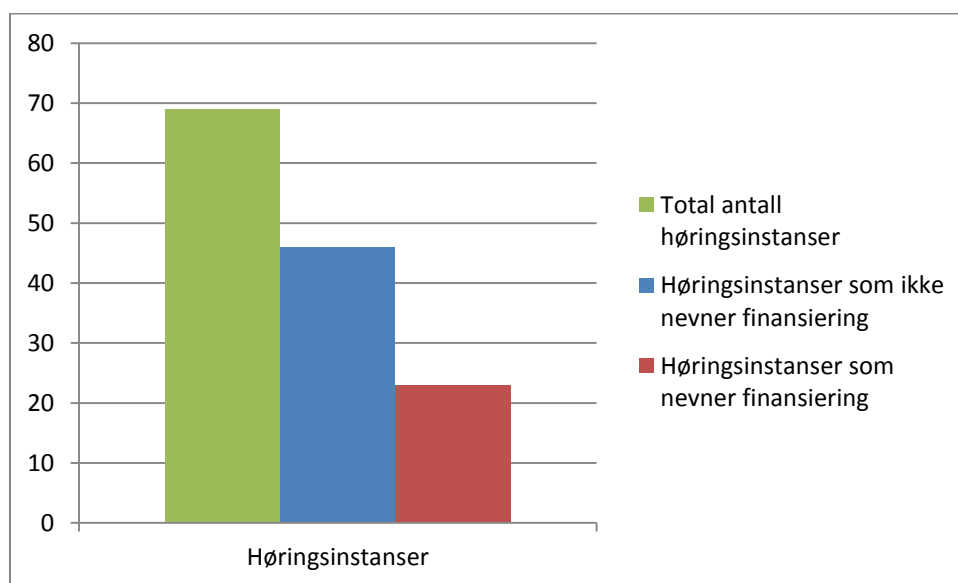
Det var totalt 13 mållag som sendte inn høringsuttalelser med merknader. Ingen av de 13 mållagene nevnte noe om NRK-lisensen eller finansieringen av NRK. Samtlige av mållagene argumenterte enten for eller mot 25 prosent nynorskandel i NRKs sendinger på fjernsyn, radio og innhold på nett. Jeg vil derfor argumentere for at det er egeninteresse som ligger bak mållagenes innsending av høringssvar. For mållagene er ikke NRKs finansielle struktur det

viktigste i debatten. Mållagene er heller opptatt av at sakene de kjemper for (som i mållagenes tilfelle omhandler språk) kommer frem i innholdet til NRK. NRK er Norges største kringkaster, og det er derfor også naturlig at mållagene ønsker at NRK benytter seg av nynorsk eller bokmål når de henvender seg til publikum. Når NRK-plakaten er på høring er det også naturlig at de øvrige instansene prøver å påvirke saken til egen fordel.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har sendt inn høringssvar, men ingen av de andre fylkeskommunene har benyttet seg av anledningen til å komme med innspill. Dette vitner om at det er tilfeldig hvem som sender inn høringssvar til Kulturdepartementet i forbindelse med den offentlige høringen av NRK-plakaten. Det samme gjelder for privatpersonene. Det er ingen spesiell sammenheng mellom de ulike privatpersonene som har valgt å sende inn høringssvar.

Høringssvar fra kommersielle konkurrenter og øvrige instanser

Etter å ha fjernet de fem høringssvarene gjenstod det 69 høringssvar. Av de 69 forskjellige høringssvarene fra kommersielle konkurrenter og øvrige instanser var det 23 av dem som nevnte finansieringen av NRK. Dette er en tredjedel av alle høringssvarene fra de to gruppene (kommersielle konkurrenter og øvrige instanser). Over halvparten av høringssuttalelsene nevnte ikke noe om finansieringen av NRK. Dette indikerer at NRK-lisensen og finansieringen av NRK kanskje ikke er det temaet som aktørene mener er viktigst under høringen av NRK-plakaten og finansieringen av NRK.



Tabell som viser hvor mange høringssvar som har sendt inn høringssuttalelser, og hvor mange av dem som har nevnt noe om finansieringen av NRK. Dataene er hentet fra regjeringen.no

Av alle høringsvarene hvor det ble nevnt noe om finansieringen av NRK var det veldig forskjellig hvor mye som ble skrevet om temaet. Det kom også frem ulike meninger om NRK-lisensen i de forskjellige høringsvarene, hvorav de aller fleste stilte seg positiv til en lisensfinansiert allmennkringkaster. Et tema som imidlertid ble hyppig kommentert er NRKs tilstedeværelse i det kommersielle mediemarkedet.

Modern Times Group (MTG) er det selskapet som kritiserer NRK hardest for sin posisjon og rolle i det kommersielle mediemarkedet. MTG mener at NRK bør konsentrere seg om å levere allmennkringkasterinnhold som kommersielle kanaler ikke kan levere, og holde seg unna innhold som ligner på det som kommersielle kanaler leverer og kan levere. På denne måten ville også NRK kunne klare seg med et betydelig mindre budsjett, gjerne over budsjettet til Kulturdepartementet.

«NRK bør sikres finansiering tilpasset de oppgaver som Stortinget definerer. Selskapet bør kunne driftes for betydelig mindre enn dagens kostnadsnivå, og mye taler for at finansieringen bør skje over Kulturdepartementets budsjett (Lisberg 2014:6)».

Schibsted Norge foreslår i sin høringsuttalelse at dersom NRK bidrar til å svekke mediemangfoldet i Norge, kunne lisensinntektene erstattes med en medielisens hvor inntektene fordeles på flere aktører i mediebransjen. Schibsted Norge mener at NRK-lisensen kan bidra til å svekke kommersielle mediebedrifters virksomhet. Konsernsjef, Didrik Munch, skriver at «tvunget lisensbetaling er en kraftfull og effektiv finansiering og modellen har et klart potensiale til å svekke øvrige kommersielle medievirksomhet» (Munch 2014:8).

Schibsted Norge står også frem som en av aktørene som er mest kritiske til NRKs posisjon og rolle i det kommersielle markedet. På lik linje som FrP stiller Schibsted Norge spørsmålsteget ved den tvungne NRK-lisensen, og bruker valgfrihetsprinsippet til å argumentere mot lisensen.

Det kan reises spørsmål ved hvorvidt det er rimelig i et moderne, mangfoldig samfunn at enhver husstand som besitter et TV-apparat skal påtvinges å betale lisens til ett og samme mediehus – et mediehus som til og med staten eier. Det er et kraftig inngrep i borgernes frie medievalg (Munch, 2014:2).

Schibsted Norge kommer også med et alternativ som de mener vil være rimelig å utrede i forbindelsen med stortingsmeldingen. Schibsted Norge foreslår at det offentlige kan bestille innhold fra kommersielle mediehus. Samtidig mener Schibsted Norge at de vil vente med å

gjøre seg opp en mening om denne alternative modellen «til NRK eventuelt måtte utvikle seg i en retning vi mener svekker det norske mediemangfoldet og ikke lever opp til en moderne definisjon av allmennkringkasteroppdraget (Munch, 2014:8)». Schibsted Norge konkluderer dermed til slutt med at NRK ikke svekker mediemangfoldet, og oppfyller sitt allmennkringkastingsoppdrag.

Det kommersielle mediehuset Verdens Gang (VG), som er eid av Schibsted, skriver i sin høringsuttalelse at NRK stadig blir likere dem selv, men at noe fremdeles er svært forskjellig. Forskjellen, skriver VG, er at NRK er finansiert av en tvunget lisens, mens VG må skaffe alle sine inntekter selv. Samtidig er VG en tilhenger av en statlig lisensfinansiert allmennkringkaster. VG fokuserer også på viktigheten av at NRK har en forutsigbar finansiering, samtidig som de har redaksjonell frihet (Pedersen 2014:2).

Her kan vi se at Schibsted, som eier VG, stiller seg mer kritisk til NRK sin lisensfinansiering enn hva VG gjør. Mens Schibsted setter spørsmålsteget ved hvorvidt det er rimelig å finansiere NRK gjennom en tvungen lisensavgift, stiller VG seg positive til lisensavgiften. Schibsted befinner seg derfor innenfor en mer neoliberalistisk posisjon, mens VG ligger nærmere TV 2 sin posisjon.

Schibsted skriver at de «i utgangspunktet ønsker en solid finansiert og uavhengig allmennkringkaster» (Munch 2014:3). De skriver ikke noe om hvordan NRK bør finansieres. Jeg vil også argumentere for at Schibsted stiller seg mer nøytrale når det gjelder hvordan NRK blir finansiert, forbeholdt at NRKs økonomi ikke bidrar til å svekke mediemangfoldet. Selv om de setter spørsmålsteget ved en offentlig finansiering av NRK og er kritiske til finansieringsmodeller, er ikke Schibsted negativ til en offentlig finansiering av NRK.

Av de 21 høringsnotatene som berører temaet om NRKs finansiering er det kun én kommersiell konkurrent som stiller seg negativ til en offentlig finansiering av NRK: Modern Times Group. To av høringsinstansene stiller seg nøytrale til hvordan NRK finansieres, og argumenterer kun mot en kommersialisering av NRK: P4 og Meteorologisk institutt. Norsk Presseforbund skriver i sin høringsuttalelse ingenting om de er for, mot eller nøytrale til en lisensordning eller en annen form for offentlig finansiering av NRK, men heller at det er viktig at NRK har tilsvarende rammer som andre medier, selv om de er lisensfinansierte, slik at de har redaksjonell frihet (Stavrum 2014:2).

Norsk Journalistlag viser til forskningsrapporten *Journalistikk og demokrati – hvor går mediene? Hva kan gjøres?* hvor det blir argumentert for at konkurranse vitaliserer kommersielle medier, og at samfunnet til gjengjeld får en bredere nyhetsdekning på samtlige plattformer (Spence & Idås 2014:3). Amedia skriver i sin høringsuttalelse at NRK, som en lisensfinansiert allmennkringkaster, har bidratt til å øke mediemangfoldet og posisjonerer seg dermed innenfor samme posisjon som TV 2 innehar (Stokstad & Finslo 2014:1).

Her ser vi igjen at det argumenteres for at NRK sin posisjon i det kommersielle mediemarkedet øker mediemangfoldet. Alle de politiske partiene, NRK og de fleste av de kommersielle konkurrentene argumenterer for nettopp dette. Det blir trukket frem at dersom NRK fortsetter å øke sin innholdsproduksjon og opprette nye tjenester kan de utkonkurrere kommersielle medieaktører i det kommersielle publikumsmarkedet fordi NRK tilbyr disse tjenestene tilsynelatende gratis, men slik det er nå bidrar heller NRK til å øke kvaliteten i det som blir produsert og mediemangfoldet.

Til tross for at flere høringsinstanser tar for seg finansieringen av NRK, er det få som nevner noe om alternative finansieringsmodeller. MTG, NRK (som også har sendt inn høringsvar) og Norsk PEN er de tre høringsinstansene som har uttalt seg om dette i høringssvarene sendt til Kulturdepartementet. Schibsted kommer med forslag til en alternativ finansieringsmodell som kan bli tatt i bruk dersom NRK skulle bidra til å svekke mediemangfoldet.

Schibsted foreslår en medielisens hvor lisensinntektene blir distribuert til flere medieaktører, også kommersielle om NRK skulle utvikle seg mot en retning som resulterte i et svekket mediemangfold. I høringsuttalelsen skriver de ikke direkte at de er mot en lisensfinansiering av NRK, men heller kritiske og spørrende til en tvungen NRK-lisens. MTG argumenterer for at allmennkringkastingsoppdraget brer for vidt om seg, og foreslår at budsjettet til NRK kunne vært redusert og finansiert over Kulturdepartementets budsjett istedenfor av offentligheten.

Norsk PEN mener at TV-lisensieringen har fungert godt på grunn av at den sikrer politisk avstand. Norsk PEN peker også på at det finnes beslektede modeller som tar høyde for teknologidefinisjoner og innkrevningseffektivitet, som for eksempel en medielisens. Samtidig advarer Norsk PEN mot en årlig bevilgning over statsbudsjettet, da de mener det vil være politisk uheldig. Norsk PEN foreslår også eventuelt en langsiktig avtalt prisgaranti for å minske risikoen rundt usikkerhet tilknyttet årlige lisensjusteringer (Nygaard & Iversen 2014:4).

NRK skriver selv i sin høringsuttalelse at de stiller seg positive til utredningen og en alternativ finansieringsmodell, med forbehold at en eventuell finansieringsmodell oppfyller noen bestemte krav: Redaksjonell uavhengighet, langsiktighet, samt at den må være robust og føles rettferdig.

21 av de 23 høringsinstansene som har berørt temaet om finansiering stiller seg positive til en lisensordning. Disse 15 inkluderer: Norsk PEN, SBS Discovery, Mediebedriftenes Landsforening, NOPA sammen med Norsk Komponistforening og Musikk Forleggerne, Norsk Presseforbund, NTNU Humanistisk Fakultet, Fagpressen, Norsk filmforbund, Altibox, VG, NRK, Norsk Journalistlag, Amedia, Schibsted, Musikernes Fellesorganisasjon, Meteorologisk Institutt, Familie & Medier, Norsk Redaktørforening, Sogn og Fjordane fylkeskommune, LO og Allers media (Høringsuttalelser 2014).

Etter å ha sett litt nærmere på de kommersielle konkurrentene og øvrige instansene sine synspunkter og argumenter skal jeg i det følgende utdype nærmere argumentene privatpersoner som har sendt inn høringssvar benytter for å kartlegge og beskrive de ulike posisjonene de innehar.

Høringssvar fra privatpersoner.

En kan sammenligne høringssvarene fra kommersielle konkurrentene, privatpersoner og øvrige instanser ved det faktum at det er verdiene og egeninteresse som ligger til grunn for merknadene. Ved å sende inn høringsuttalelse kan privatpersoner på lik linje som private bedrifter og organisasjoner bidra til å påvirke utredningen, og kan på den måten være med å forme NRK.

Kulturdepartementet ble tilsendt 24 høringssvar med merknader fra privatpersoner. Av de 24 høringssvarene inneholdt over halvparten (16) av dem kommentarer vedrørende finansieringen av NRK. Av de 16 høringssvarene var kun 3 av dem negative til en offentlig finansieringsmodell. Flere av privatpersonene som sendte inn høringsuttalelsene skrev tydelig at de har et kristent livssyn, og at de ønsker at NRK ikke skal nedprioritere kristent innhold i sitt tilbud på radio og fjernsyn. Flere skrev også at de godt kan betale NRK-lisens, men da må de i mye større grad enn før få bidra til å påvirke NRKs innhold.

At det nå finnes partier på Stortinget som vil avskaffe TV-lisensen og dermed la NRK bli reklame-TV, er hårreisende synes jeg [...] At det kunne være flere kristelige program i vårt "kristne" fedreland, ønsker jeg selvsagt. Flere TV-gudstjenester for eksempel (Tolleshaug 2014).

Av privatpersonene som har sendt inn hørings svar benyttet flertallet, av dem som nevner offentlig finansiering, livssyn som argument for eller mot en offentlig finansieringsmodell. Jeg har også funnet at noen av privatpersoner bruker samme argument for å støtte opp om to ulike modeller for finansiering av NRK. «Lisensen er [...] umoralsk. Den finansierer bevisst anti-judeokristne verdier og tvinger hele befolkningen til å være med på dette» (Nisi 2014). Her ser vi at religion blir brukt for å argumentere mot en offentlig finansieringsmodell.

Vi kan derfor se at i motsetning til de politiske partiene, NRK og de kommersielle konkurrentene som innehar samme posisjon til tross for ulike argumenter og synspunkt, benytter privatpersoner samme argumenter og synspunkt, for å posisjonere seg ulikt.

Diskusjon

Til tross for at det eksisterer ulike meninger i debatten vedrørende hvordan man skal finansiere NRK, er det ingen av privatpersonene, de kommersielle konkurrentene eller de øvrige instansene som argumenterer for å kommersialisere NRK. Det er heller ikke en stor andel som foreslår alternative finansieringsmodeller. Det er imidlertid flere som nevner konkurransesituasjonen.

En kan også se at flere av privatpersonene som har sendt inn høringsuttalelser med merknader er mer positive til NRK-lisensen enn de kommersielle konkurrentene og de øvrige instansene. Det er også en større andel innenfor gruppen privatpersoner som i det hele tatt nevner noe om finansieringen av NRK enn i de to andre gruppene jeg har analysert. Hvorfor det har seg slik at de kommersielle konkurrentene stiller seg mer negativ til NRK-lisensen, selv om de ikke foreslår å gå bort fra en offentlig finansieringsmodell for NRK?

Blant de som er positive til NRK-lisensen eksisterer det en del aktører som er negative til NRK som allmennkringkaster. Dette kan igjen tyde på at private medieaktører frykter hva som vil skje om NRK blir kommersialisert og som resultat trer inn på det kommersielle markedet for å skaffe inntekter ved en markedsbasert finansieringsmodell. En kan tolke det som at så lenge NRK eksisterer i det norske mediemarkedet, ønsker de private medieaktørene å holde NRK borte fra reklame- og annonsemarkedet. For å sette det litt på spissen kan en si at NRK må enten eksistere som en offentlig finansiert allmennkringkaster, eller ikke i det hele tatt. Ut fra funnene kan vi se at selv om kommersielle konkurrenter kritiserer NRK for å kunne bre vidt om seg med sin robuste økonomi og ta i bruk ny teknologi uten å måtte fokusere på profitt, støtter de kommersielle konkurrentene allikevel en offentlig finansieringsmodell. En overgang fra NRK-lisensen til en alternativ finansieringsmodell kan

resultere i at NRK blir kommersialisert og dermed bli en konkurrent for de kommersielle medieaktørene også i annonse- og reklamemarkedet.

Derfor mener de kommersielle konkurrentene heller at NRK bør vike unna konkurranse med kommersielle medieaktører, for å sikre mangfoldet. Flere av de øvrige instansene, privatpersonene og noen av de kommersielle konkurrentene mener at NRK bør konkurrere med kommersielle medieaktører for å styrke sitt allmennkringkastingsoppdrag og NRK-lisensens legitimitet, samt for å øke kvaliteten i det som blir produsert i det kommersielle mediemarkedet. Begrunnelsen er at NRK alltid har produsert innhold som ligner på hva de kommersielle mediene produserer, som underholdningsprogrammer og værmeldinger - det er en del av det større allmennkringkastingsoppdraget.

Høringsuttalelsene fra privatpersonene inneholdt ønsker om innhold som gjenspeiler privatpersonenes egne verdier og holdninger. En kan derfor si at privatpersonene befinner seg innenfor en posisjon basert på egeninteresse. Fokuset ligger på at privatpersonene ønsker at NRK skal produsere og distribuere innhold som tilfredsstillende personlige behov hos individene. Det samme kan sies for mållagene som sendte inn høringsuttalelser, hvor de argumenterer for at NRK skal reflektere deres egne verdier og syn på nynorsk eller bokmål i NRK sin innholdsproduksjon.

På grunn av påvirkningen en eventuell endring i NRKs finansielle struktur vil ha for de kommersielle konkurrentene, NRK selv og privatpersonene gikk jeg ut ifra at debatten om finansieringen av NRK ville være fremtredende i høringsvarene. Det har imidlertid vist seg at det ikke er noen særlig diskusjon om NRK-lisensen eller alternative finansieringsmodeller i høringsvarene som ble tilsendt Kulturdepartementet. Det indikerer at de ulike aktørene stort sett er fornøyd med NRK-lisensen og måten NRK blir finansiert i dag.

Det kommer frem gjennom analysen at de kommersielle konkurrentene, øvrige instansene og privatpersonene heller ønsket å diskutere det brede allmennkringkastingsoppdraget og innholdet i NRKs produksjoner. Flere av de kommersielle konkurrentene argumenterte for at NRK brer for vidt om seg, og at en innstramning av NRKs virksomhet er nødvendig for å sikre de kommersielle mediebedriftenes inntekt gjennom de kommersielle markedene. Privatpersonene fokuserte på argumenter basert på meninger rundt NRKs redaksjonelle virksomhet, som for eksempel innhold i NRKs sendinger på fjernsyn, radio og nett.

Sett i forhold til Larsens diskurser om allmennkringkasting

Aktørene som er for en offentlig finansiering av NRK kan plasseres innenfor Larsens medborgerdiskurs, hvor allmennkringkasteren finansieres av det offentlige. Aktørene som ikke ønsker at NRK skal finansieres ved en offentlig finansieringsmodell kan plasseres innenfor konsumentdiskursen eller pluralismediskursen. Det er ingen av de kommersielle konkurrentene eller øvrige instansene som har uttrykt et konkret ønske om å kommersialisere NRK. Aktørene som uttrykker at de ønsker å innskrenke NRKs virksomhet kan plasseres inn under pluralismediskursen, hvor allmennkringkastingsoppdraget er innskrenket og forbeholdt de tradisjonelle mediene og en mindre samfunnsgruppe.

Blant høringssvarene fra privatpersonene er det tre som stiller seg negative til en offentlig finansiering av NRK. Den ene aktøren kritiserer NRK for å være Israel-fiendtlig, og derfor blir NRK-lisensen umoralsk. Her er det tydelig at det er egne holdninger og religiøst livssyn som ligger til grunn for et ønske om å avskaffe en offentlig finansiering.

Det finnes også privatpersoner som roser NRK for å sende innhold med religiøst budskap, og argumenterer for en offentlig finansiering basert på dette. Her ser vi at argumenter som benyttes for å fremme to ulike perspektiver er tuftet på samme grunnlag (livssyn/religion), og blir benyttet av privatpersoner som innehar ulike posisjoner. Den ene posisjonen er *mot en offentlig finansiering*, mens den andre posisjonen er *for en offentlig finansiering* av NRK.

Innenfor utvalget av privatpersoner finner vi også noen som er kritiske til NRK-lisensen ved å argumenterer for at NRK-lisensen ikke treffer korrekt, fordi det er en tvungen avgift som går til å finansiere en gitt allmennkringkaster. Dette argumentet ligger tett opp mot det den politiske aktøren FrP benytter for å forsvare en avskaffelse av NRK-lisensen. Argumentet er forankret i en neoliberal tradisjon, hvor fokus rettes mot forbrukernes rett til å velge selv hva de ønsker å betale for. Også Schibsted benytter seg av dette argumentet for å fremme en alternativ finansieringsmodell hvor inntektene fra en medielisens blir fordelt på flere medieaktører.

En kan se to klare argumenter mot en offentlig finansiering av NRK innenfor gruppen av privatpersoner: Valgfrihet og livssyn/religion. Argumentet om valgfrihet er tuftet på neoliberalistiske verdier, hvor regulering overlates til kommersielle krefter/markedet da staten og politiske krefter spiller en begrenset rolle og en fremhever individet fremfor fellesskapet (Scott referert i Løyning 2005:338-339). Argumentasjon basert på livssynsverdier og religion

handler om egeninteresse, hvor verdier og synspunkter til en person eller gruppe med mennesker danner grunnlaget for argumentasjonen.

Noen av privatpersonene som fremmer et ønske om å beholde en offentlig finansieringsmodell uttrykker at dagens ordning er en tungvint ordning. De foreslår å finansiere NRK over statsbudsjettet ved en skatteordning. Ved å finansiere NRK over skatteseddelen vil en ikke lenger motta NRK-lisensen i posten hvert semester. Det argumenteres også for at NRK-lisensen er usosial på grunn av at alle betaler like mye i lisens; de som har stor økonomisk kapital og de med en lavere økonomisk kapital. Om NRK skulle finansieres over skatteseddelen beregnet på inntektsskatten ville vi fått en sosial finansieringsmodell hvor de som tjener mest betaler mest, og de som tjener minst slipper å betale NRK-skatt.

Her ser vi igjen at samme argument kan brukes for å oppnå ulike posisjoner. Venstre benytter seg av samme argument, men for å vektlegge urettferdigheten en skatteordning basert på inntektsskatten kan resultere i. Venstre stiller seg spørrende til om en NRK-skatt vil oppfattes som urettferdig om folk betaler ulike beløp, hvor noen også vil slippe unna skatten.

En kan sammenligne argumentene om religion og livssyn med argumentene om konkurranse. For de kommersielle konkurrentene vil det være positivt om NRK sitt allmennkringkastingsoppdrag blir innskrenket og forbeholdt de tradisjonelle mediene, da kommersielle mediebedrifter får fritt spillerom på nye medieplattformer og Internett, og konkurransen om seerne blir mindre. Argumentet er derfor også tuftet på egeninteresse.

Men en kan også se likheter mellom aktørene som bruker religion som argumentasjon og de som bruker språk som argumentasjon. Til felles har de et ønske om at NRK skal fremme deres egne verdier og interesser.

Kommersielle konkurrenter ønsker ikke at NRK skal bli kommersialisert, og kan derfor ikke plasseres innenfor konsumentdiskursen. Noen av dem mener det er positivt at NRK kan konkurrere med kommersielle mediebedrifter, og kan derfor plasseres inn under medborgerdiskursen. Andre kommersielle konkurrenter mener det er negativt at NRK befinner seg i det kommersielle publikumsmarkedet. Derfor har jeg også plassert kommersielle konkurrenter inn under pluralismediskursen.

I gruppen med privatpersoner så er de fleste positiv til en lisensfinansiert allmennkringkaster. Derfor har jeg plassert dem inn under medborgerdiskursen. Tre av privatpersonene stiller seg

kritiske til en NRK-lisens, og mener at NRK heller burde finansieres over statsbudsjettet eller ved en markedsbasert finansieringsmodell. Privatpersoner kan derfor også plasseres inn under konsumentdiskursen og pluralismediskursen. De øvrige instansene ser positivt på en offentlig finansieringsmodell. Derfor har jeg plassert dem inn under medborgerdiskursen.

Pluralisme diskurs	Konsument diskurs	Medborgerdiskurs
Kommersielle konk. Privatpersoner	Privatpersoner	Kommersielle konk. Privatpersoner Øvrige instanser

Tabellen viser posisjonene til de kommersielle konkurrentene, privatpersoner og øvrige instanser. Informasjonen er hentet fra høringsuttalelsene.

Det er også interessant å se på hvor mange av de kommersielle konkurrentene og øvrige instansene som stiller seg positive til en offentlig finansieringsmodell. Blant de 23 høringssvarene fra kommersielle konkurrenter og offentlige instanser som nevnte finansieringen av NRK, var det kun en aktør (MTG) som stilte seg negativ til en offentlig finansieringsmodell. Det var også kun en annen aktør som stilte seg nøytral til finansieringen av NRK, med forbehold at de ikke kommersialiseres (P4). Totalt var 21 av de 23 kommersielle konkurrentene og øvrige instansene positive til en lisensmodell.

Igjen kan vi se at spørsmålet om hvordan NRK bør finansieres ikke er et omstridt tema i debatten om NRK. De fleste privatpersonene, kommersielle konkurrentene og øvrige instansene stiller seg positive til en lisensbasert finansieringsmodell for NRK, og det er kun et mindretall som stiller seg kritisk til en offentlig finansiering av NRK.

Jeg har i de to forgående kapitlene gjort rede for analysearbeidet og mine funn basert på dataene jeg har samlet inn gjennom kvalitative intervjuer og dokumentanalyse. Jeg vil i neste kapittel gi en kort oppsummering av studien jeg har gjennomført og introdusere konklusjonen min.

Kapittel 7. Konklusjon

Jeg har i de to foregående analysekapitlene vist til funn fra de kvalitative intervjuene og dokumentanalysen, og beskrevet hva som kjennetegner de ulike posisjonene i debatten om finansieringen av NRK. Jeg vil videre i dette kapitlet først gi en kort oppsummering av hele oppgaven. Jeg vil deretter besvare problemstillingen jeg introduserte i starten av oppgaven. Til slutt vil jeg vise til refleksjoner jeg har gjort meg vedrørende hvordan jeg har arbeidet med oppgaven, og hva jeg kunne ha gjort annerledes. Jeg vil også gjøre rede for alternative forskningsprosjekter som kan være relevante for videre forskning relatert til min egen studie.

Den digitale teknologiutviklingen har resultert i et endret medielandskap hvor nye lineære og ikke-lineære medietjenester fra over hele verden er lett tilgjengelig for publikum. Publikum lever i et samfunn hvor informasjon og medietekster er tilgjengelig når som helst, hvor som helst. Det finnes også de som på bakgrunn av dette stiller seg kritiske til allmennkringkastingens eksistens.

Johan Roppen (2010) skriver i sin rapport at det er umulig å si hvordan det norske medielandskapet vil se ut dersom man privatiserer hele eller deler av NRK. Ved å ta utgangspunkt i noen antagelser om hvordan markedsfinansiering av NRK ville blitt gjennomført kan Roppen trekke visse konklusjoner om hvordan en privat NRK ville ha endret det norske mediebildet.

Selve salget av NRK bærer preg av usikkerhet når det gjelder hvordan det eventuelt ville latt seg gjennomføre. NRK har også en særstilling som norsk allmennkringkaster ved å ha visse forsprang forankret i vedtekter og lovbestemmelser.

Om FrP hadde fått det slik de ønsker ville også reklamemarkedet sett annerledes ut. Om det ville blitt større på grunn av NRK sitt inntog i markedet er usikkert. Det som er sikkert er at de private medieaktørene ikke kunne opprettholdt sine reklameinntekter om NRK kommer inn på det private reklamemarkedet slik reklamemarkedet er i dag. Roppen skriver derfor at det er usikkert om en kan finansiere allmennkringkasting utelukkende ved en markedsbasert løsning (Roppen 2010:20).

Aktivitetsnivået til private kringkastere vil nok også sannsynligvis måtte reduseres på grunn av at andelene i reklamemarkedet vil reforderes. Om NRK trer inn i den private mediesektoren vil resultatet bli uforutsigbare og store endringer i markedet. Også TV 2 vil da få konkurranse fra NRK i reklamemarkedet, noe som vil føre til at TV 2 blir satt i en usikker

situasjon. TV 2 har uttalt at de frykter ett privat og reklamefinansiert NRK, og grunnen til det kan man se her. For å forsinke og forhindre NRKs inntreden i det private markedet er det nok også sannsynlig at private aktører vil gå rettens vei. NRK, som en allmennkringkaster, har en del fordeler som de private aktørene ikke har.

Finansieringen av allmennkringkasting i Europa utfordres fra flere hold og debatten om allmennkringkastingens fremtid er høyst relevant. Den globale økonomiske krisen har ført til at flere europeiske land har kuttet i lisensandelen og støtte til allmennkringkastere (Skogli 2014:8). I Norge kan en se at NRK AS har støtte blant publikum. NRKs profilundersøkelse for 2015 fant at 73 prosent mener de i ganske stor grad eller i meget stor grad får valuta for lisenspengene (NRK 2015:62). Også mine egne funn viser at de fleste aktørene (kommersielle konkurrenter, privatpersoner, øvrige instanser og politiske partier) er positive til en offentlig finansieringsmodell.

Allmennkringkasteres posisjon blir utfordret, både fra kommersielle konkurrenter og politiske partier. Dette kommer frem i studien min, men vi kan også se det i andre medievitenskapelige studier og i den offentlige debatten om NRK. Skjerpet konkurransepolitikk har ført til en innskrenking av allmennkringkasteres rammevilkår i Europa. Det eksisterer et ønske om et klarere skille mellom allmennkringkasting og kommersiell kringkasting, for å forhindre at allmennkringkastingsoppdraget skal gå over i det kommersielle mediemarkedet (Skogli et al. 2014:8). Også mine funn fra analysen av de politiske partiene, kommersielle konkurrenter og øvrige instanser gjenspeiler dette. Spesielt fra de kommersielle konkurrentene er det et ønske om å få på plass et sterkere skille mellom allmennkringkasting og kommersiell kringkasting, gjerne ved å innskrenke allmennkringkastingsoppdraget og utelukke allmennkringkasterens mulighet for aktivitet i det kommersielle markedet.

I debatten rundt NRK har flere uttalt at det er på tide med en gjennomgang av NRKs virksomhet, vedtekter (inkludert NRK-plakaten og NRK-lisensen) og oppdrag. Flere av privatpersonene følte at de tidligere hadde ropt til døve ører og at deres synspunkter og kommentarer til NRK vedrørende NRKs innhold ikke nådde frem, og roste Kulturdepartementet for å sende NRK-plakaten på høring. Kulturdepartementet fikk også kritikk for måten de har lagt opp høringsrunden fra ulike aktører. Kritikken gikk ut på at flere høringsinstanser mente det hadde vært bedre om Kulturdepartementet sendte ut en ferdig melding om NRK-plakaten som høringsinstansene kunne gå gjennom for deretter å komme med innspill og tilbakemeldinger.

Både Arbeiderpartiet og Venstre argumenterer for at NRK-lisensen fort kan bli utdatert så lenge kringkastingsavgiften er knyttet opp mot et teknologisk apparat. For å kunne konkludere med at kringkastingsavgiften er helt utdatert må flere endringer til. NRK har legitimitet blant folket, noe som også bidrar til å legitimere NRK-lisensen. Om dette skulle endre seg, og oppslutningen rundt NRK-lisensen faller, vil en stå i fare for at innkrevingsmodellen er utdatert. Det samme gjelder om andelen av lisenspliktige apparater i norske husholdninger reduseres kraftig.

Til tross for endringene i det norske folks medievaner har NRK-lisensen vært en robust innkrevingsmodell som klarer å fange opp nye husholdninger og holde oppslutningen rundt selve NRK-lisensen oppe. Dette vises gjennom den høye prosentandelen som mener de får valuta for lisenspengene og andelen som betaler NRK-lisensen.

De fleste høringsuttalelsene fra privatpersoner påpeker problemer ved det redaksjonelle innholdet. Hvor mye innhold som skal inneholde kristendom eller andre religioner er et redaksjonelt spørsmål. Slik NRK-modellen er bygget opp i dag er det kun NRK og styret, samt medarbeidere, som kan endre på redaksjonelt innhold. Politikere som prøver å påvirke det redaksjonelle innholdet blir fort kritisert, både fra NRK men også fra andre medieaktører. Det er kun selve rammen som NRK arbeider innenfor som kan påvirkes og endres av politiske interesser, ikke det redaksjonelle som skjer innenfor rammene.

Jeg har også funnet at argumenter (tuftet på synspunkter, holdninger og verdier) ikke er bestemmende i forhold til hvilke posisjon aktørene kan plasseres innenfor. De samme argumentene kan benyttes for å posisjonere seg ulikt. Samtidig kan også aktører benytte seg av ulike argumenter for å innta samme posisjon. Dette viser at argumenter ikke brukes for å oppnå en gitt posisjon, og at en gitt posisjon ikke er avhengig av noen bestemte argumenter.

Hos de kommersielle konkurrentene, privatpersonene og øvrige instansene fant jeg at det var egeninteresse som lå til grunn for hvorfor aktørene sendte inn hørings svar til Kulturdepartementet. Dette handler i stor grad om at ved å sende inn hørings svar får ulike aktører sjansen til å påvirke en eventuell ny strukturering av NRK. Det var derfor flere aktører som sendte inn hørings svar med forslag til endringer som vil virke i positiv favør for de gitte kommersielle bedriftene, organisasjonene og privatpersonene.

Jeg vil derfor argumentere for at ingen av de kommersielle konkurrentene eller øvrige instansene ser på en kommersialisering av NRK som positivt for sitt eget virke. Det er kun en

aktør som befinner seg innenfor en posisjon som kjennetegnes av kommersialisering: FrP. Det er heller ikke mange som tar til ordet for en medielisens.

Nedenfor har jeg skissert seks ulike posisjoner og hvilke argumenter som kjennetegner dem:

- 1. Negativ til offentlig finansiering av NRK basert på et ønske om mer religiøst innhold.*
- 2. Negativ til offentlig finansiering av NRK basert på et ønske om at brukerne skal bestemme hvilke medier de ønsker å benytte og betale for.*
- 3. Positiv til offentlig finansiering av NRK basert på et ønske om mer religiøst innhold.*
- 4. Positiv til offentlig finansiering av NRK basert på et ønske om mer nynorsk/bokmål i innholdet.*
- 5. Positiv til offentlig finansiering av NRK basert på antakelse om at det fører til økt mediemangfold.*
- 6. Positiv til offentlig finansiering av NRK og for innskrenking av allmennkringkastingsoppdraget basert på antakelse om at et vidt oppdrag resulterer i redusert mediemangfold.*

Her kan vi se at det kun er to posisjoner som innehar en negativ holdning til en offentlig finansiering av NRK. Det ene argumentet som blir benyttet mot en offentlig finansieringsmodell er tuftet på religion, og er et argument som også blir brukt for å argumentere for en offentlig finansieringsmodell. Det andre argumentet mot en offentlig finansiering er i hovedsak tuftet på teorien om fritt marked, hvor forbrukere, og ikke staten, bestemmer hva de ønsker å betale for.

De ulike posisjonene vil bli vektlagt i ulik grad. Når Kulturdepartementet tar høringsuttalelsene til vurdering vil det være naturlig å anta at posisjoner som kommersielle konkurrenter innehar blir vektlagt i større grad enn posisjoner som privatpersoner innehar. En kommersiell konkurrent representerer gjerne en større gruppe med individer. En privatperson representerer kun sine egne meninger og synspunkter.

Det var kun en tredjedel av de kommersielle konkurrentene og øvrige instansene som nevnte noe om finansieringen av NRK i sine høringssvar. Blant privatpersonene var prosentandelen høyere, hvor to tredjedeler nevnte finansieringen av NRK. Det er dermed viktig å merke seg

her at antallet som stilte seg positiv til en offentlig finansiering av NRK også var høyere blant privatpersonene, da kun tre privatpersoner var negative til en offentlig finansiering av NRK.

Jeg konkluderer derfor med at finansieringen av NRK ikke er det største temaet i debatten om NRK. I analysen av de kvalitative intervjuene fant jeg kun en aktør som stiller seg kritisk til en offentlig finansiering av NRK. Gjennom dokumentanalysen kom det også frem at de fleste var fornøyd med en offentlig lisensmodell, både blant privatpersonene, de kommersielle konkurrentene og de øvrige instansene.

Refleksjon

Før jeg begynte på analysearbeidet av det innsamlede datamaterialet hadde jeg noen tanker om hva jeg ville finne. Debatten om NRK-lisensen er ikke et nytt tema i det offentlige rom, og jeg har tidligere lagt merke til flere som stiller seg negative til en offentlig finansiering av NRK. Det liberalistiske politiske partiet FrP fører en mediepolitikk som fremmer et fritt marked, hvor deregulering av offentlige organer er en viktig faktor. Jeg hadde derfor også sett for meg på forhånd at flere kommersielle og private mediebedrifter ville ta til orde for FrP sin mediepolitikk.

Det viste seg at mine antakelser ikke stemte. Det var overraskende at så mange aktører ønsket å videreføre en offentlig finansieringsmodell for NRK, både blant enkeltindivider, politiske partier, øvrige instanser og kommersielle konkurrenter. Det jeg på forhånd hadde trodd ville bli min konklusjon var derfor ikke lenger gyldig, og jeg måtte gå dypere inn i analysen for å undersøke hvorfor de fleste aktørene ønsket en offentlig finansiering av NRK.

Masteroppgaven min tar for seg en mediedebatt som ikke er avsluttet. Dette kan skape problemer for arbeidet. Jeg vil i det følgende reflektere litt om hvordan jeg har arbeidet med analysen av aktørene i en debatt som fremdeles pågår og en høringsrunde som ikke er avsluttet.

Ved å benytte meg av et aktørorientert fokus i analysearbeidet kunne jeg fokusere på de enkelte aktørene og deres uttalelser istedenfor å fokusere på den mediepolitiske strukturen og rammene rundt debatten. Selv om debatten ikke var avsluttet, hadde jeg allikevel konkrete uttalelser fra de ulike politiske partiene, NRK og TV 2 og de øvrige instansene i form av empirisk data jeg kunne arbeide videre med. Jeg tok også utgangspunkt i at politiske partier og andre samfunnsaktører har en påvirkningskraft på mediene. Slik kunne jeg også ta utgangspunkt i at det som de ulike aktørene beskrev som gode og/eller dårlige løsninger for NRK vil bli tatt videre i vurdering av Kulturdepartementet.

Hadde høringsrunden vært ferdig før studien min kunne jeg også sett nærmere på om mine antakelser vedrørende påvirkningskraften til aktørene stemte eller ei, og i hvor stor grad de ulike aktørene var med på å påvirke. Jeg har derfor ikke vurdert aktørenes påvirkningskraft, men antar at det eksisterer en mulighet for påvirkning.

Jeg kunne også ha intervjuet samtlige eller noen av høringsinstansene som sendte inn høringssvar i forbindelse med den offentlige høringen. Ved å utføre kvalitative intervjuer med politiske partier, NRK og TV 2 hadde jeg samlet inn data som jeg benyttet til å si noe om posisjonene i debatten. Jeg benyttet deretter det innsamlede datasettet fra de kommersielle konkurrentene, de øvrige instansene og privatpersonene til å si noe om posisjonene i debatten og for å se om jeg fant argumenter i datasettet innsamlet ved dokumentanalyse som differerte fra argumentene jeg fant i datasettet fra de kvalitative intervjuene.

Veien videre

Regjeringen vil i juni 2015 legge frem en stortingsmelding som avslutter den offentlige høringen av NRK-plakaten. Det vil bli spennende å se hva regjeringen kommer frem til, men alt tyder på at en velger å beholde en offentlig finansieringsmodell for NRK, enten ved NRK-lisensen eller en husholdningslisens. Etter stortingsmeldingen er offentliggjort ville det vært aktuelt å undersøke nærmere hvordan og hvorfor Regjeringen valgte som de gjorde når det gjelder finansieringsmodell. En evaluering ut fra de politiske målsettingene (Syvertsen 2004:53) som ble lagt til grunn i Regjeringens politiske plattform og hvordan de samsvarer med politikken som faktisk er gjennomført, vil kunne utdype om Regjeringen har nådd de nedsatte målene. En studie av lobbyvirksomhet i mediesaken kan også utføres etter at høringen er ferdig. Da kan forskeren sammenligne de ulike høringsuttalelsene med det som blir vedtatt. Slik vil en kunne få større innsikt i hvilke høringsinstanser som har størst påvirkning på mediepolitikken som blir vedtatt.

En studie som fokuserer mer på en evaluering av politikkens konsekvenser (Syvertsen 2004:53) kunne utdypet konsekvensene stortingsmeldingen vil ha for NRK og den kommersielle mediebransjen. Men en kunne også sett nærmere på hvordan stortingsmeldingen tok form ved en deskriptiv studie av mediepolitikken, hvor formålet er å studere selve reguleringsprosessen ved en strukturellorientert analyse (Syvertsen 2004:55).

I studien har jeg konkludert med at debatten om NRK-lisensen ikke er så stor som jeg først antok. Det viste seg at spørsmålet om NRKs rolle i det kommersielle medielandskapet og i det kommersielle publikumsmarkedet er det mest fremtredende i debatten om NRK. Men det

eksisterer ingen tvil om at finansieringen av NRK er noe som vil bli debattert i flere år fremover, og være gjenstand for videre medievitenskapelig, og mediepolitisk, forskning.

Vedlegg

Intervjuguide

1. Fortell litt om deg selv (Navn, yrke, tidligere arbeid). Åpningsspørsmål
 - a. Hvor lenge har du jobbet i mediebransjen?
2. Hva ser du på som det mest positive ved å ha en statlig allmennkringkaster?
 - a. Noe negativt ved dette?
3. Flere nordiske land beveger seg bort fra en TV-lisens. Hva er dine tanker rundt NRK-lisensen? Er det en god løsning for å finansiere NRK som statlig allmennkringkaster?
 - a. Hva er mest positivt ved at NRK blir finansiert av en TV-lisens?
 - b. Finnes det noen negative faktorer ved en TV-lisens?
 - i. Gratis på nett, men dyrt på fjernsyn.
4. Hva er utfordringene til NRK når det gjelder finansiering?
 - a. Hvordan arbeider dere med dette?
 - b. Ny blå-blå regjering kan skape problemer for NRKs virksomhet?
5. NRK skal understøtte og styrke demokratiet, oppfylle demokratiske, sosiale og kulturelle behov i samfunnet, bidra til å fremme den offentlige samtale, styrke norsk språk og identitet osv. Hvordan mener du TV-lisensen bidrar til å oppfylle disse målene som står nedfelt i NRK-plakaten og NRKs vedtekter?
 - a. Blir de oppfylt?
 - b. Er TV-lisensen den beste måten for å oppfylle kravene?
6. NRK-lisensen bidrar til en stabil økonomi for NRK, noe som gjør at NRK kan konkurrere med private mediehus. Mener du dette er negativt eller positivt for NRK og private aktører? Hvorfor?
 - a. Bør NRK holdes tilbake på mediemarkedet, for å ikke utkonkurrere andre private medieaktører? Sette strengere rammer for NRKs virksomhet på nett?
7. Hvordan ser du for deg NRKs økonomiske fremtid? Tror du TV-lisensen er for å bli, eller må vi se etter alternative løsninger for å finansiere NRK?
 - a. Hvilke alternativer har vi for å finansiere NRK? Hva ville fungert best for NRK?

Høringsinstanser: Kommersielle konkurrenter og øvrige instanser

Verdens gang ligger kun en gang i listen. Derfor er det 70 høringsinstanser vedlagt i listen, istedenfor 71 som på Kulturdepartementets nettside.

1. Hørselshemmedes landsforbund
2. Norsk målungdom
3. Samferdselsdepartementet
4. Norske Kveners Forbund
5. Bokmålsforbundet
6. Levanger Mållag
7. Nynorsk kultursentrum
8. Kringkastingsringen
9. Sogn og Fjordane fylkeskommune
10. Norges Blindeforbund
11. Universitetet i Bergen
12. Marnar Mållag
13. Kommunal- og moderniseringsdepartementet
14. Norsk redaktørforening
15. Familie & Medier
16. Norsk-finsk forbund
17. Forbrukerombudet
18. Foreningen Norden
19. Nasjonalt senter for nynorsk i opplæringa
20. Bergen mållag
21. P4
22. Bergen ungdomslag Ervingen
23. Vennesla dialekt- og mållag

24. Meteriologisk institutt
25. Verdens Gang
26. Musikernes fellesorganisasjon
27. Noregs Mållag
28. Sandefjord og Sander Mållag
29. Schibsted Norge
30. Amedia
31. Modern Times Group
32. Human-Etisk Forbund
33. Norsk Journalistlag
34. TV 2
35. Sametinget
36. Språkrådet
37. Det Norske Akademi for Språk og Litteratur
38. Kabel Norge
39. Norsk rikskringkasting AS
40. Norsk barnebokinstitutt, Foreningen !les og Leser søker bok
41. Pappgruppen i Venstre
42. Ørsta og Volda Mållag
43. Ulvik Mållag
44. Altibox
45. Musikernes Fellesorganisasjon
46. Viasat
47. Norsk Filmforbund
48. Sandefjord og Sander Mållag

49. Medietilsynet
50. Fagpressen
51. Justis- og beredskapsdepartementet
52. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
53. Norsk Presseforbund
54. Suldal Mållag
55. Kringkastingsrådet
56. Norske Filmregissører
57. Voss Mållag
58. Artistorganisasjonen Gramart
59. Norske Filmbyråers Forening
60. Buskerud Mållag
61. Norsk komponistforening Musikkforleggerne og NOPA
62. Mediebedriftenes Landsforening
63. SBS Discovery
64. Mediemållaget
65. Norsk PEN
66. Produsentforeningen og Hovedorganisasjonen Virke
67. Norges Døveforbund
68. LO
69. Allers-media
70. Norsk Artistforbund

Høringsinstanser: Privatpersoner

1. Arild Vakt skjold
2. Arne Tufteland
3. Astrid Anmarkrud
4. Audhild Mathisen
5. Berit Brækken
6. Bjørg Tolleshaug
7. Bjørn Wahl
8. Gulleik Vatnebryn
9. Gunnar Brudeli
10. Hildegunn Drabløs
11. Jo Håvar Slangsvold
12. John Arild Svendsen
13. Kathrine Førland
14. Lilly Lilledrange
15. Magnus Sørum Eriksrud
16. Nils Petter Mikkelsen
17. Rasmus Breivik
18. Rune Hårstad
19. Torhild Nordbø Velle
20. Torstein Nisi
21. Veronica Eriksaue
22. Vidar Vågstøl
23. Vilhelm Sunde

Litteraturliste

- Ahrne, G. & Svensson, P. (2011) *Handbok i kvalitative metoder*. Malmø, Liber.
- Bourdieu, P. (1993) Johnson, R (red.). *The Field og Cultural Production*. New York, Columbia University Press.
- Brown, A. & Picard, R, G. (2005) *Digital Terrestrial Television in Europe*. New Jersey, Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Bruun, H. & Frandsen, K. & Jauert, P. (2004) *Forskning i mediepolitik – mediepolitisk forskning*. Aarhus, Forlaget Modtryk.
- Bryman, A. (2012). *Social Research Methods*. Oxford, Oxford University Press.
- Collins, R. & Finn, A. & McFadyen, S. & Hoskins, C. (2001). *Public Service Broadcasting Beyond 2000: Is There a Future for Public Service Broadcasting? Canadian Journal Of Communication* 26 (1) [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://www.cjc-online.ca/index.php/journal/article/view/1192/1128>> [Lest 05.05.15].
- Dexter, A, L. (1970). *Elite and specialized interviewing*. Evanston, Northwestern University Press.
- Doyle, G.(2013) *Understanding media economics*. London, Sage Publications Ltd.
- DR 2015. *Skal du betale license?* [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.dr.dk/Om_DR/licens/Artikler/Licenspligten.htm> [Lest 30.09.14].
- Finansdepartementet (2005) *Kommuner og fylkeskommuner - øremerkede tilskudd og frie inntekter* [Internett]. Tilgjengelig fra: < <http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjett-2005/Statsbudsjettet-fra-A-til-A/Kommuner-og-fylkeskommuner---oremerkede-tilskudd-og-frie-inntekter/>> [Lest 06.05.15].
- Flichy (1995). *Dynamics of Modern Communication*. London, Sage Publications Ltd.

Forskrifter om fjernsynsmottakere (1980). Fastsatt ved kgl.res 23. oktober 1980 med hjemmel i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 8-1 annet ledd og § 8-3 fjerde og femte ledd [Internett]. Tilgjengelig fra: <<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1980-10-23-8798>> [Lest 27.04.15].

Gabrielsen, T, S. & Jakubanecs, A. & Kind, H, J. & Nilsen, Ø, A. & Skjeret, F. & Sjørgard, L. & Thorbjørnsen, H. & Østbye, H. (2015). Konkurransmessige virkninger av noen utvalgte NRK-tjenester. *Samfunns- og næringslivsforskning AS* [Internett]. Tilgjengelig fra: <<https://www.regjeringen.no/contentassets/edf33dfdbb1d425891ec37c2c8087bd7/nrk-rapport-mars2015.pdf>> [Lest 16.04.15].

Grande, A. (05.06.14) Arbeiderpartiet, Oslo.

Halse, K, J. & Østbye, H (2003) Norsk Kringkastingshistorie. Det Norske Samlaget, Gjøvik.

Hansen, T. & Thoresen, H. (08.05.14). NRK, Bergen.

Indrøy, R. (18.09.14) TV 2, Bergen.

Jensen, K, B. (2002) *A Handbook of Media and Communication Research: Qualitative and Quantitative Methodologies*. Oxford, Routledge.

Kind, H, J. & Schjelderup, G. (2007) *Mediemarked og mediepolitikk* [Internett]. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kkd/medier/mediemarked-og-mediepolitikk-_fin_.pdf> [Lest 14.11.14].

Kulturdepartementet (2010-2011) *Digitalisering av radiomediet*. St. meld. 8 [Internett] Tilgjengelig fra: <<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=49273>> [Lest 06.04.15].

- Kulturdepartementet (2012). Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014-2019. Prop. 2012/13:164 [Internett]. Tilgjengelig fra:
<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Forslag/Propositioner-och-skrivelser/Bildning-och-tillganglighet---_H003164/?text=true> [Lest 13.10.14].
- Kulturministeriet (20.03.14) a. Bekendtgørelse af lov om radio- og fjernsynsvirksomhed [Internett].
Tilgjengelig fra: <<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=161625#Kap10>>
[Lest 30.09.14].
- Kulturministeriet (27.11.14) b. Bekendtgørelse om medielicens [Internett]. Tilgjengelig fra: <
<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=166986>> [Lest 12.05.15].
- Kultur- og kirke departementet (2007). *Kringkasting i en digital fremtid*. St. meld. 30 (2006-2007).
Kultur- og kirke departementet, Oslo.
- Larsen, H. (2008) I demokratiets tjeneste. Tidsskrift for samfunnsforskning 3-2008 [Internett].
Årgang 49. Oslo, Universitetsforlaget. Tilgjengelig fra:
<<http://www.duo.uio.no/publ/iss/2008/85931/idemokratietsstjeneste.pdf>> [Lest 06.11.14].
- Larsen, H. (2010) *Legitimering av allmennkringkasting i Norge og Sverige*. Akademisk avhandling,
Universitetet i Oslo.
- Lisberg, K. (26.08.14) Høringsuttalelse [Internett] *Modern Times Group*. Tilgjengelig fra:
<<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/73-modern-times-group.pdf>> [Lest 22.12.14].
- Lund, A, B. & Nord, L. & Roppen, J. (2009) Nye utfordringer for gamle medier. Skandinavisk
public service i det 21. århundrede. Göteborg, Nordicom.

- Løyning, T. (2005) Kredittilsynet i en neoliberal økonomi: Finansmarkedenes dannelse. *Sosiologisk tidsskrift*, 13. Oslo, Universitetsforlaget.
- Olufsen, B. & Markussen, J, A. & Indrøy, R. & Oterhals, J, C. & Finslo, S. & Engen, G. & Wisted, B. (2014) Hva nå NRK? [Internett] *Mediebedriftenes Landsforening* (22.10.2014).
Tilgjengelig fra: <<http://www.mediebedriftene.no/globalassets/mediepolitikk/innstilling-fra-nrk-utvalget-endelig-printversjon2.pdf>> [Lest 16.04.15].
- Moe, H (2003) *Digitaliseringen av fjernsyn og allmennkringkastingens skjebne*. Rapport nr. 54. Bergen, Universitetet i Bergen.
- Moe, H (2012) How to preserve the broadcasting license fee: The case of Norway. *Journal of media business studies*, 9-1. Jönköping International business school.
- Moe, H. & Syvertsen, T. (2007) Media Institutions as a Research Field [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/kapitel-pdf/249_moe_syvertsen1.pdf> [Lest 18.03.15].
- Munch, D. (26.08.14) Høring av NRK-plakaten [Internett] *Schibsted*. Tilgjengelig fra: <<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/71-schibsted-norge-as.pdf>> [Lest 22.12.14].
- Nisi, T (2014) NRK – En uverdigg proagandakanal. [Internett] Regjeringen. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/90-torstein_nisi.pdf> [Lest 13.05.15].
- Nord, L. (2011) Mapping the Digital Media: Sweden [Internett] *Open society Media Program*. Tilgjengelig fra: <http://observgo.quebec.ca/observgo/fichiers/28540_GRI_05.pdf> [Lest 29.04.15].

- Norges Televisjon (2009) Historien om det digitale bakkenettet [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.ntv.no/stream_file.asp?iEntityId=1947> [Lest 05.05.15].
- NRK (2014) Årsrapport 2013 [Internett]. Tilgjengelig fra: <<http://nrk.no/aarsrapport/2013/>> [Lest 26.04.15].
- NRK (04.02.14/09.01.15) *Kringkastingsavgift* [Internett] NRK. Tilgjengelig fra: <<http://www.nrk.no/lisens/kringkastingsavgift-1.11518824>> [Lest 16.02.15].
- NRK (06.03.15) NRKs profilundersøkelse 2015 [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://fido.nrk.no/923542847280c6c025c3c101534c68727ffe7c7a7861202e79deca15879bb66a/nrk_profilundersokelse_15.pdf> [Lest 27.04.15].
- Nygaard, W & Iversen, C, M (02.09.14) Høring NRK-plakaten [Internett] *Norsk PEN*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/129_norske_pen.pdf> [Lest 22.12.14].
- Ottervig, V (2013). Nå må svenskene betale TV-lisens på PC-er og nettbrett. Tekn.no, 22. januar [Internett]. Tilgjengelig fra: <http://www.tekn.no/artikler/na-ma-svenskene-betale-tv-lisens-pa-pc-er-og-nettbrett/116202> [Lest 15.05.14].
- Pedersen, T (26.08.14) Høringsuttalelse fra Verdens Gang AS om NRK-plakaten [Internett] VG. Tilgjengelig fra: <<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/66-verdens-gang.pdf>> [Lest 22.12.14].
- Pettersen, P. (12.05.14) Venstre, Oslo.

Politisk plattform (07.10.2013). For en regjering utgått av Høyre og Fremskrittspartiet. Sundvollen
[Internett] Regjeringen. Tilgjengelig fra: <

<https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/politisk-plattform/id743014/>> [Lest 14.05.14].

Radiotjänst (2015). Finansiering [Internett] *Radiotjänst i Kiruna*. Tilgjengelig fra:

<<http://www.radiotjanst.se/sv/Avgiften/Finansiering/>> [Lest 13.10.14].

Regjeringen (24.11.2014) a. *Digitalt Bakkenett* [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<https://www.regjeringen.no/nb/tema/transport-og-kommunikasjon/elektronisk-kommunikasjon/digitalt-bakkenett/id449490/>> [Lest 13.03.15].

Regjeringen (2014) b. *Høringsuttalelser* [Internet]. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/Horing---NRK-plakaten/id762185/?regj_oss=10> [Lest 22.12.14].

Rian, H, O & Langklopp, O (26.08.14) Høring – NRK-plakaten [Internett] *Musikernes*

Fellesorganisasjon. Tilgjengelig fra:

<<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/68-musikernes-fellesorganisasjon.pdf>> [Lest 22.12.14].

Roald, J & Whittaker, S (2011) Om dannelsen av juridisk terminologi: Fra kaos til lovregulering i

Nordterm (7-10.06.11) Samarbedtet ger resultat: från begreppskaos till överenskomna termer

[Internett]. Tilgjengelig fra:

<<http://www.nordterm.net/filer/publikationer/rapporter/Nordterm17.pdf#page=116>> [Lest 19.01.15].

Roppen, J (2010) Markedsfinansiering og privatisering av allmennkringkasting. Arbeidsnotat 11/10.

Bergen, Samfunns- og næringslivsforskning.

Schwebs, T & Østbye, H (2007) Media i Samfunnet. Oslo, Det Norske Samlaget.

Scott, J (1990) *A Matter of Record: Documentary Sources in Social Research*. Cambridge, Polity Press.

Skoglie, E. & Grünfeld, L. & Gotaas, E. & Amble, I (2014) *Analyse av modeller for finansiering av NRK AS*. Menon Business Economics, 33.

Spence, T & Idås, T (26.08.14) Høring om NRK-plakaten [Internett] *Norsk Journalistlag*.

Tilgjengelig fra:

<<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/75-norsk-journalistlag.pdf>> [Lest 22.12.14].

Stavrum K, L (29.08.14) Høring av NRK-plakaten – høringsuttalelse [Internett] *Norsk*

Presseforbund. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/119_norsk_presseforbund.pdf> [Lest 22.12.14].

Stokstad, A & Finslo, S. (26.08.14) Høring NRK-plakaten [Internett] *Amedia*. Tilgjengelig fra:

<<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/72-amedia.pdf>> [Lest 22.12.14].

Store Norske Leksikon (14.02.09/25.09.13). *Koppskatt* [Internett]. Tilgjengelig fra

<<https://snl.no/koppskatt>> [Lest 26.11.14].

Stortinget. Arild Grande. *Representanter og komiteer* [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<https://www.stortinget.no/no/Representanter-og-komiteer/Representantene/Representantfordeling/Representant/?perid=AAST>> [Lest 16.10.14].

Stortinget. Ib Thomsen. *Representanter og komiteer* [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<https://www.stortinget.no/no/Representanter-og-komiteer/Representantene/Representantfordeling/Representant/?perid=AAST>>

komiteer/Representantene/Representantfordeling/Representant/?perid=IBTH> [Lest 16.10.14].

Sunnevåg, J, K. & Bjorvatn, A (2000) Prinsipper for tildeling av frekvenser i Norge. *Stiftelsen for samfunns- og næringslivsforskning*, Bergen.

SVT 2015 (22.10.12) The Swedish Public Service Broadcaster [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<http://www.svt.se/aboutsvt/the-swedish-public-service-broadcaster>> [Lest 28.11.14].

Syvertsen, T (1998) Dokumentanalyse i medievitenskapen [Internett]. *Institutt for Medier og Kommunikasjon*, Universitetet i Oslo. Tilgjengelig fra:

<http://www.academia.edu/5410482/Dokumentanalyse_i_medievitenskapen_Tilgang_kildekritikk_problemstillinger_1998_> [Lest 17.02.15].

Syvertsen, T (2004) *Mediemangfold*. Kristiansand, IJ-Forlaget.

Sørgard, L (2015). Mulige virkninger av NRK på nett. *Vox Publica*, 28. april 2015 [Internett].

Tilgjengelig fra: <<http://voxpublica.no/2015/04/mulige-virkninger-av-nrk-paa-nett/>> [Lest 14.05.15].

Tanja Rasila (2013) *YLE Bokslut* [Internett] *YLE*. Tilgjengelig fra:

<http://yle.fi/yleisradio/sites/yleisradio/files/attachments/yle_bokslut_2013_2.pdf> [Lest 16.10.14].

Thomsen, I. (05.06.14). *Fremskrittspartiet*, Oslo.

Tolleshaug, B (2014). *Innspill vedrørende NRKs fremtid* [Internett]. Regjeringen. Tilgjengelig fra:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/7fda8335d5bb4738a2aa817d33744a09/101_bjoerg_tolleshaug.pdf> [Lest 13.05.15].

Tranøy, K, E. (24.07.14). Metode. *Store Norske Leksikon* [Internett]. Tilgjengelig fra:

<<https://snl.no/metode>> [lest 23.09.14].

TV 2 (15.05.2008). *Ledelsen i TV 2* [Internett] TV 2. Tilgjengelig fra:

<<http://www.tv2.no/a/5304353>> [Lest 16.10.14].

Van den Broeck, W & Pierson, J. (2008) *Digital Television in Europe*. VUBpress, Brussel.

YLE 2013 (19.12.12/14.06.13) Frågor och svar om Yleskatten [Internett] *YLE*. Tilgjengelig fra:

<<http://svenska.yle.fi/artikel/2012/12/19/fragor-och-svar-om-yleskatten>> [Lest 28.11.14].

Østbye, H. & Knapskog, K. & Helland, K. & Larsen, L, O. (2007) *Metodebok for medievitenskap*.

Bergen, Fagbokforlaget.